

**DAMU**  
КӘСІПКЕРЛІКТІ ДАМУ ҚОРЫ

**«Даму» кәсіпкерлікті дамыту қоры» АҚ**

**Халықаралық қаржылық есеп стандарттарына  
сәйкес жасалынған қаржылық есептілік және  
тәуелсіз аудитордың есебі**

**31 желтоқсан 2013 ж.**

## Мазмұны

### ТӘУЕЛСІЗ АУДИТОРДЫҢ ЕСЕБІ

#### ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІК

Қаржылық жағдай туралы есеп .....	1
Кірістер немесе шығыстар және басқа жиынтық кірістер туралы есеп.....	2
Меншікті қаражаттар құрамындағы өзгерістер туралы есеп.....	3
Ақша қаражаттарының қозғалысы туралы есеп .....	4

#### Қаржылық есептілікке ескертпелер

1	Кіріспе .....	5
2	Қор өзінің қызметін жүзеге асыратын экономикалық орта.....	5
3	Есеп саясаты принциптерінің қысқаша мазмұны .....	6
4	Есеп саясатын қолданудағы маңызды бағалаулар мен кәсіби пайымдамалар.....	14
5	Жаңа немесе қайта қаралған стандарттар мен түсіндірмелерге көшу .....	15
6	Жаңа есептік қағидалар .....	17
7	Ақша қаражаттары және олардың баламалары.....	18
8	Кірістер немесе шығыстар арқылы әділ құн бойынша бағаланатын бағалы қағаздар .....	19
9	Қаржылық мекемелердегі қаражаттар .....	20
10	Клиенттерге несиелер мен аванстар .....	22
11	Сату үшін қолда бар инвестициялық бағалы қағаздар .....	26
12	Негізгі құралдар.....	27
13	Басқа активтер .....	28
14	Заемдық қаражаттар .....	28
15	Тәртіптелген борыш .....	29
16	Қаражаттандыру бағдарламасы бойынша міндеттемелер.....	29
17	Болашақ кезеңдер кірістері және қаржылық кепілдеме бойынша міндеттемелер.....	29
18	Басқа міндеттемелер.....	30
19	Акционерлік капитал.....	30
20	Пайыздық кірістер мен шығыстар.....	31
21	Комиссиялық кірістер мен шығыстар.....	31
22	Басқа операциялық кірістер мен шығыстар .....	31
23	Жалпы және әкімшілік шығындар .....	32
24	Табыс салығы.....	32
25	Қаржылық тәуекелдіктерді басқару .....	34
26	Шартты және шарттық міндеттер .....	44
27	Қаржылық құралдардың әділ құны .....	45
28	Қаржылық құралдарды бағалау санаты бойынша ұсыну.....	49
29	Байланысты тараптармен операциялар .....	50
30	Есептік кезең аяқталғаннан кейінгі оқиғалар.....	53

## **ТӘУЕЛСІЗ АУДИТОРДЫҢ ЕСЕБИ**

«Даму» кәсіпкерлікті дамыту қоры» АҚ Акционері мен Директорлар Кеңесіне

Біз «Даму» кәсіпкерлікті дамыту қоры» АҚ (бұдан әрі – «Қор») берілген 2013 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша белгіленген күнде аяқталған қаржылық есептілікті соның ішінде қаржылық жағдай туралы есепке, кіріс немесе шығыс және жиынтық кіріс туралы есепке, бір жылдағы меншікті қаражаттар құрамындағы өзгерістер туралы есепке және ақшалай қаражаттарының қозғалысы туралы есепке, сондай-ақ есеп саясатының негізгі ережелері мен өзге де түсініктеме ақпараттардың қысқаша түрінен құралған ескертулерден тұратын қаржылық есептерге аудит жүргіздік.

### *Басшылықтың қаржылық есепке жауапкершілігі*

Басшылық Халықаралық қаржылық есеп беру және ішкі бақылау стандарттарына сәйкес, басшылық салғырт әрекеттер мен қателіктер салдарынан бой ұратын кемшіліктері жоқ қаржылық есепті құруға қажетті деп танылатын, осы қаржылық есептерді құруға және шынайы беруге жауапты.

### *Аудитор жауапкершілігі*

Біздің жауапкершілігіміз бізбен жүргізілген аудит негізінде осы қаржылық есеп туралы пікір білдіру болып табылады. Біз аудитті Халықаралық аудит стандарттарына сай жүргіздік. Аталған стандарттар этикалық нормаларды сақтауды талап етеді, сондай-ақ аудитті жоспарлау мен жүргізуді қаржылық есепте небір жалғандықтың болмауына оңтайлы көз жеткізу жолымен жасалады.

Аудит қаржылық есептердің сандық көрсеткіштерін дәлелдейтін және ондағы ақпараттарды ашу арқылы аудиторлық дәйектерді алуға бағытталған әдістерден тұрады. Әдістерді таңдау аудитордың біліктілік пайымына байланысты, қаржылық есепте салғырт әрекеттер немесе қателіктер салдарынан бой ұратын небір жалғандықтың болу қаупін бағалау да кіреді. Осы қауіптерді бағалау барысында аудитор қолданыстағы жағдайларға байланысты аудиторлық әдістерді құру үшін қаржылық есепті жасау және шынайы берудегі ішкі бақылау жүйесін қарайды, дегенмен онда ұйымның ішкі бақылауының ықпалдылығы туралы пікір білдіру мақсаты қарастырылмайды. Сонымен қатар аудитке басшылықпен жасалған бухгалтерлік бағалаудың негізі мен тиісті сипаттағы қолданылған есеп саясатын, сондай-ақ жалпы қаржылық есепті беруді бағалау да кіреді.

Бізбен алынған аудиторлық дәлелдер жеткілікті және біздің пікірімізді білдіруге лайық деп есептейміз.

**ТӘУЕЛСІЗ АУДИТОРДЫҢ ЕСЕБІ (жалғасы)**

2 бет

*Пікір*

Біздің пікірімізше, қаржылық есеп Қордың 2013 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қаржылық жағдайлардың барлық елеулі қатынастарын, сондай-ақ оның қаржылық нәтижелері мен белгіленген күнде аяқталған бір жылдағы қаражаттардың қозғалысын Халықаралық қаржылық есеп беру стандарттарына сәйкес нақты көрсетеді.

*PricewaterhouseCoopers LLP*

2014 жылғы 6 наурыз  
Алматы, Қазақстан

Қол қойылды және бекітілді:





Дана Іңкәрбекова  
«ПрайсуотерхаусКуперс» ЖШС  
Басқарушы директор  
(Қазақстан Республикасы  
Қаржы министрлігінің бас  
Мемлекеттік лицензиясы,  
1999 жылғы 21 қазан №00000005)

Қол қойылды:



Дерек Кларк  
Аудит бойынша әріптес  
(Австралияның мамандандырылған  
Бухгалтерлер институтының  
Аудитордың № 26312 біліктілік куәлігі  
2011 жылғы 6 қазан № 38-11  
Арнайы сенімхат)

Қол қойылды:



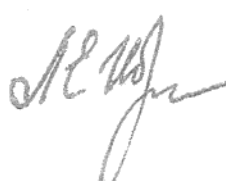
Айгүл Ахметова  
Орындаушы – аудитор  
(2012 жылғы 27 тамыздағы  
№ 00000083 біліктілік куәлігі)

**«Даму» кәсіпкерлікті дамыту қоры» АҚ  
Қаржылық жағдай туралы есеп**

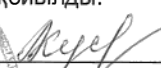
(Қазақстандық мың теңгемен)	Еск.	31 желтоқсан 2013 ж.	31 желтоқсан 2012 ж.
<b>АКТИВТЕР</b>			
Ақша қаражаттары және олардың баламалары	7	12,568,964	18,941,791
Кірістер немесе шығыстар арқылы өділ құн бойынша бағаланатын бағалы қағаздар	8	9,558,315	10,647,919
Қаржылық мекемелердегі қаражаттар	9	135,156,724	136,668,029
Қаражаттандыру бағдарламасы бойынша дебиторлық берешек		433,579	2,454,801
Клиенттерге несиелер мен аванстар	10	199,783	274,206
Сату үшін қолда бар инвестициялық бағалы қағаздар	11	2,655,637	5,099,494
Негізгі құралдар	12	2,233,205	549,643
Материалдық емес активтер		117,419	54,279
Ағымдық табыс салығы бойынша активтер		4,832,780	4,320,841
Мерзімі ұзартылған табыс салығы бойынша активтер	24	676,981	781,665
Басқа активтер	13	895,815	405,017
<b>АКТИВТЕР ЖИЫНЫ</b>		<b>169,329,202</b>	<b>180,197,685</b>
<b>МІНДЕТТЕМЕЛЕР</b>			
Заемдық қаражаттар	14	75,810,555	92,241,597
Тәртіптелген борыш	15	4,022,973	5,420,112
Қаражаттандыру бағдарламасы бойынша міндеттемелер	16	8,020,601	4,448,488
Болашақ кезеңдегі кірістер мен қаржылық кепілдік жөніндегі міндеттемелер	17	1,019,333	904,696
Басқа міндеттемелер	18	385,820	320,973
<b>МІНДЕТТЕМЕЛЕР ЖИЫНЫ</b>		<b>89,259,282</b>	<b>103,335,866</b>
<b>МЕНШІКТІ ҚАРАЖАТТАР</b>			
Акционерлік капитал	19	72,920,273	72,920,273
Қосымша төленген капитал		834,527	250,240
Сату үшін қолда бар инвестициялық бағалы қағаздарды қайта бағалау резерві		27,460	(145,206)
Басқа резервтер		316,430	316,430
Бөлінбеген пайда		5,971,230	3,520,082
<b>МЕНШІКТІ ҚАРАЖАТТАР ЖИЫНЫ</b>		<b>80,069,920</b>	<b>76,861,819</b>
<b>МІНДЕТТЕМЕЛЕР МЕН МЕНШІКТІ ҚАРАЖАТТАР ЖИЫНЫ</b>		<b>169,329,202</b>	<b>180,197,685</b>

Шығару үшін бекітілді және 2014 жылғы 5 наурызда Басқарманың атынан қол қойылды.

Ляззат Ибрагимова ханым  
Басқарма Төрағасы




Айгүл Кусайынова ханым  
Бас бухгалтер



**«Даму» кәсіпкерлікті дамыту қоры» АҚ**  
**Кірістер мен шығыстар және басқа жиынтық кірістер туралы есеп**

<i>(қазақстандық мың теңгемен)</i>	<b>Еск.</b>	<b>2013 ж.</b>	<b>2012 ж.</b>
Проценттік кірістер	20	11,156,954	12,512,661
Проценттік шығыстар	20	(4,829,544)	(6,625,812)
<b>Таза проценттік кірістер</b>		<b>6,327,410</b>	<b>5,886,849</b>
Клиенттерге несиелер мен қаржылық мекемелердегі қаражаттың құнсызданудағы резервін қалпына келтіру	9,10	307,685	737,861
<b>Несие қоржынының құнсызданудағы резервін қалпына келтіргеннен кейінгі таза проценттік кірістер</b>		<b>6,635,095</b>	<b>6,624,710</b>
Комиссиялық кірістер	21	1,858,588	921,984
Кірістер мен залалдар арқылы әділ құн бойынша бағаланатын бағалы қағаздарды қайта бағалау шығындарын шегергендегі кірістер		(26,188)	(185,370)
Шетелдік валютаны қайта бағалау шығындарын шегергендегі кірістер		(4,025)	(4,642)
Несиелік сипаттағы міндеттемелер бойынша Құнсыздану / (Қалпына келтіру)		(26,037)	211,530
Сату үшін қолда бар инвестициялық бағалы қағаздарды қалпына келтіру / (Құнсыздану)		19,861	(20,524)
Басқа операциялық кірістер мен шығыстар	22	80,864	(261,586)
Жалпы және әкімшілік шығындар	23	(3,920,936)	(2,854,079)
<b>Салық салғанға дейінгі кіріс</b>		<b>4,617,222</b>	<b>4,432,023</b>
Кіріс салығы бойынша шығындар	24	(1,129,214)	(975,819)
<b>БІР ЖЫЛДАҒЫ КІРІС</b>		<b>3,488,008</b>	<b>3,456,204</b>
<b>Басқа жиынтық кірістер</b>			
<i>Оның салдары кірістер немесе шығыстар құрамына қайта жіктелуі мүмкін баптар:</i>			
Сату үшін қолда бар инвестициялар:			
- Бір жылдағы шығыстарды шегергендегі кірістер		192,527	300,922
- Шығу немесе құнсыздану нәтижесінде кіріске немесе шығысқа ауыстырылған шығындарды шегергендегі түсімдер		(19,861)	20,524
<b>Бір жыл ішіндегі басқа жиынтық кірістер</b>		<b>172,666</b>	<b>321,446</b>
<b>БІР ЖЫЛ ІШІНДЕГІ БАСҚА ЖИЫНТЫҚ КІРІСТЕР</b>		<b>3,660,674</b>	<b>3,777,650</b>

Екі кезең үшін де жиынтық кірістің пайдасы мен жалпы сомасы толық көлемде Қор иесіне есептеледі.

**«Даму» кәсіпкерлікті дамыту қоры» АҚ**  
**Жеке қаражат құрамындағы өзгерістер туралы есеп**

	Акционерлік капитал	Қосымша төленген капитал	Сату үшін қолда бар инвестициялық бағалы қағаздарды қайта бағалау қоры	Басқа резервтер	Бөлінбейтін пайда	Жиыны
<i>(қазақстандық мың теңгемен)</i>						
<b>2012 жылғы 1 қаңтардағы қалдық</b>	<b>44,920,273</b>	-	<b>(466,652)</b>	<b>316,430</b>	<b>1,102,424</b>	<b>45,872,475</b>
Бір жыл ішіндегі кіріс	-	-	-	-	3,456,204	<b>3,456,204</b>
Басқа жиынтық кіріс	-	-	321,446	-	-	<b>321,446</b>
Бір жыл ішіндегі жиынтық кіріс жиыны	-	-	321,446	-	3,456,204	<b>3,777,650</b>
Акцияларды шығару	28,000,000	-	-	-	-	<b>28,000,000</b>
Қосымша төленген капитал	-	250,240	-	-	-	<b>250,240</b>
Төленген дивиденттер	-	-	-	-	(1,038,546)	<b>(1,038,546)</b>
<b>2012 жылғы 31 желтоқсандағы қалдық</b>	<b>72,920,273</b>	<b>250,240</b>	<b>(145,206)</b>	<b>316,430</b>	<b>3,520,082</b>	<b>76,861,819</b>
Бір жыл ішіндегі кіріс	-	-	-	-	3,488,008	<b>3,488,008</b>
Басқа жиынтық кіріс	-	-	172,666	-	-	<b>172,666</b>
Бір жыл ішіндегі жиынтық кіріс жиыны	-	-	172,666	-	3,488,008	<b>3,660,674</b>
Төленген дивиденттер	-	-	-	-	(1,036,860)	<b>(1,036,860)</b>
Қосымша төленген капитал	-	584,287	-	-	-	<b>584,287</b>
<b>2013 жылғы 31 желтоқсандағы қалдық</b>	<b>72,920,273</b>	<b>834,527</b>	<b>27,460</b>	<b>316,430</b>	<b>5,971,230</b>	<b>80,069,920</b>

**«Даму» кәсіпкерлікті дамыту қоры» АҚ**  
**Ақша қаражатының қозғалысы туралы есеп**

<i>(қазақстандық мың теңгемен)</i>	<b>2013 ж.</b>	<b>2012 ж.</b>
<b>Операциялық қызметтерден түскен ақша қаражатының қозғалысы:</b>		
Алынған проценттер	10,423,888	10,651,979
Төленген проценттер	(4,250,026)	(7,148,197)
Алынған комиссиялар	1,565,387	673,340
Басқа операциялық қызметтерден түскен түсімдер	123,591	12,393
Клиенттердің бұрын есептен шығарылған несиелерді өтеуі	73,385	173,568
Еңбек төлемі бойынша төленген шығындар	(1,968,708)	(1,782,032)
Төленген жалпы және әкімшілік шығындар	(2,130,966)	(988,685)
Кіріске төленген салық	(553,453)	(3,521)
<b>Операциялық активтер мен міндеттемелердегі өзгерістерге дейінгі операциялық қызметтерден алынған ақша қаражаты</b>	<b>3,283,098</b>	<b>1,588,845</b>
Кірістер немесе шығыстар арқылы әділ құн бойынша бағаланатын бағалы қағаздардан таза төмендету	1,189,678	495,107
Қаржылық мекемелердегі қаражаттарды таза төмендету	1,673,645	24,757,984
Клиенттерге несиелер мен аванстар бойынша таза төмендету	293,781	1,404,317
Басқа активтер бойынша таза төмендету / (ұлғайту)	(555,885)	(1,917,151)
Басқа қаржылық міндеттемелер бойынша таза ұлғайту	5,791,640	592,604
Басқа міндеттемелер бойынша таза төмендету / (ұлғайту)	(652,970)	307,792
<b>Операциялық қызметтерден түскен таза ақша қаражаттары</b>	<b>10,950,987</b>	<b>27,229,498</b>
<b>Инвестициялық қызметтерден түскен ақша қаражаты</b>		
Сату үшін қолда бар инвестициялық бағалы қағаздарды алу	-	(1,927,716)
Сатудан және сату үшін қолда бар инвестициялық бағалы қағаздарды сатудан түскен түсімдер	2,866,233	479,626
Негізгі құралдарды алу	(1,817,913)	(110,711)
Материалдық емес активтерді алу	(84,268)	-
<b>Инвестициялық қызметтерден алынған/(пайдаланылған) таза ақша қаражаты</b>	<b>964,052</b>	<b>(1,558,801)</b>
<b>Қаржылық қызметтерден түскен ақша қаражаты:</b>		
Қарапайым акциялар эмиссиясы	-	28,000,000
Заемдық қаражаттарды алу	4,000,000	2,600,000
Заемдық қаражаттарды өтеу	(19,877,897)	(38,375,395)
Субординациялық қарызды өтеу	(1,373,109)	(7,673,109)
Төленген дивиденттер	(1,036,860)	(1,038,546)
<b>Қаржылық қызметтерде пайдаланылған таза ақша қаражаты</b>	<b>(18,287,866)</b>	<b>(16,487,050)</b>
<b>Ақша қаражатының және оның баламасының таза (төмендеуі)/өсуі</b>	<b>(6,372,827)</b>	<b>9,183,647</b>
Кезеңнің басындағы ақша қаражаты және оның баламалары	18,941,791	9,758,144
<b>Кезеңнің соңындағы ақша қаражаты және оның баламалары</b>	<b>12,568,964</b>	<b>18,941,791</b>



## **1 Кіріспе**

«Даму» кәсіпкерлікті дамыту қоры» АҚ (бұдан әрі – «Қор») Қазақстан Республикасы Үкіметінің 1997 жылғы 26 сәуірдегі № 665 Жарлығына сәйкес құрылған. Қор қаржылық қызметтерді көрсететін акционерлік компания ретінде тіркелген және өзінің қызметін Қазақстан Республикасының аумағында жүзеге асырады.

2012 жылғы 31 желтоқсанда Қордың жеке акционері «Самұрық-Қазына» Ұлттық Әл-ауқат Қоры болды. ҚР Президентінің «Даму институттарын, қаржы ұйымдарын басқару жүйесін оңтайландыру іс-әрекетіне қатысты» Жарлығына және ҚР Үкіметінің 2013 жылғы 25 мамырдағы № 516 «ҚР Президентінің 2013 жылғы 22 мамырдағы Жарлығын жүзеге асыру жөніндегі іс-әрекетке қатысты» Жарлығына сәйкес «Самұрық-Қазына» АҚ Қорды «Бәйтерек» АҚ Ұлттық Басқарушы Холдингінің иелігіне берді. Қордың түпкілікті акционері Қазақстан Республикасының Үкіметі болып табылады. Байланысты тараптармен операциялар туралы ақпарат 29 ескертпеде ашылған.

**Негізгі қызметі.** Қордың негізгі қызметі коммерциялық банктер арқылы шағын және орта бизнес кәсіпорындарын және шағын қаржы ұйымдарын несиелендіру болып табылады. Бұл ретте несие жөніндегі несиелік тәуекелдікті түпкілікті қарыз алушы коммерциялық банктерге береді. Қор Қазақстан Республикасының аумағында шағын және орта бизнес кәсіпорындарын қаржыландыру үшін жеке және заемдық қаражатты пайдаланады.

Қордың 16 аймақтық филиалдары бар. Бас кеңсе Қазақстанда, Алматы қаласында орналасқан.

**Тіркелген мекен-жайы мен қызметтерді жүргізу орны.** Қор Қазақстан Республикасы, Алматы қ., Гоголь к., 11 мекен-жайы бойынша тіркелген.

**Есеп берушілікті ұсыну валютасы.** Осы қаржылық есеп берушілік, егер өзге ештеңе көзделмесе, қазақстандық теңгемен ұсынылады.

## **2 Қор өзінің қызметін жүзеге асыратын экономикалық орта**

**Қазақстан Республикасы.** Қазақстан Республикасының экономикасы тиісті елдердің өзіндік ерекшеліктерін көрсетуді жалғастырады, мұнда нарықтық экономика қалыптасу кезеңінде. Мұндай өзіндік ерекшеліктердің басқа да қатарына елден тыс еркін айналымдағы ұлттық валютаның жоқтығы және мемлекеттік және жеке бағалы қағаздар нарығы өтімділігінің төмен деңгейі және нарықтың сәйкестігі пен ашықтығының жоқтығы жатады.

Әлемдік қаржылық дағдарыс қазақстандық экономикаға едәуір ықпал етті, 2008 жылдың ортасынан бастап қазақстандық қаржылық және корпоративтік сектордағы қаржылық жағдай едәуір төмендеді. 2012 жыл мен 2013 жылдың бойында қазақстандық экономикада экономикалық өсудің айтарлықтай қалпына келтірілуі басталды. Бұл қалпына келтіру халықтың кірісін біртіндеп ұлғайтумен, қайта қаржыландыру мөлшерлемесін төмендетумен, негізгі шетелдік валютамен салыстырғанда, қазақстандық теңгенің айырбастау бағамын тұрақтандырумен, сондай-ақ қысқа мерзімді несие нарығында өтімділіктің деңгейін арттырумен бірге болды.

Сонымен қатар, Қазақстандағы қаржылық сектор, атап айтқанда, Республикадағы саяси, заңнамалық, қаржылық және тұрақты өзгерістерге ұшырады. 2014-2015 жж. Қазақстан Республикасының экономикалық тұрақтылығы перспективасының мәліметі елеулі дәрежеде Үкімет қабылдайтын шаралардың тиімділігіне байланысты. Қаржылық және экономикалық ахуалдағы болжанбайтын өзгерістер мүмкіндігі байқалады, олар Қордың операциялық қызметіне кері әсерін тигізуі мүмкін.

Басшылық есептік кезеңнің соңындағы жағдай бойынша экономикалық жағдай мен болашақты ескере отырып, несиелердің құнсызданудағы резервтер деңгейін анықтады және есептің қолданылатын стандарттар талаптарына сәйкес «келтірілген залалдар» моделін қолданды. Бұл стандарттар болған оқиғалар нәтижесінде туындаған құнсызданудан болған залалдарды мойындауды талап етеді және осындай оқиғалардың басталу ықтималдығының дәрежесіне қарамастан, болашақ оқиғалар нәтижесінде туындауы мүмкін құнсызданудан болған залалдарды мойындауға тыйым салады.

Басшылық қаржылық сектордың дамуына және жалпы экономикаға ықпал етуі мүмкін барлық үрдістерді, сондай-ақ олардың болашақта Қордың қаржылық жағдайына қандай ықпал етуі мүмкін (егер мұндай бар болса) екендігін болжап біле алмайды. Басшылық тек Қор қызметінің тұрақтылығын қолдау мен дамыту үшін барлық қажетті шараларды қабылдай алатындығын жоспарлап отыр.

## **3 Есеп саясаты принциптерінің қысқаша мазмұны**

**Есеп берушілікті ұсыну негіздері.** Осы қаржылық есеп берушілік әділ құн бойынша қаржылық құралдарды бастапқы мойындауды түзету және сату үшін қолда бар қаржылық активтерді және кірістер немесе шығыстар арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржылық құралдарды қайта бағалау арқылы бастапқы

құн бойынша есеп ережесінің негізінде Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына («ХҚЕС») сәйкес даярланды. Осы қаржылық есепті даярлау кезінде пайдаланылған есеп саясатының принциптері төменде келтірілген. Осы принциптер, егер өзге ештеңе көзделмесе, есепте көрсетілген барлық кезеңдерге қатысты дәйекті қолданылады (5 ескертпені қараңыз).

**Шетелдік валютаны қайта бағалау.** Қордың функционалдық валютасы Қор өзінің қызметін жүзеге асыратын негізгі экономикалық аймақтағы валюта болып табылады. Функционалдық валюта және Қор есебін ұсыну валютасы Қазақстан Республикасының ұлттық валютасы теңге болып табылады.

Шетелдік валютада көрсетілген операциялар операцияны жүргізу күні басым болған айырбастау бағамы бойынша көрсетіледі. Шетелдік валютада көрсетілген операцияларды өтеуден болған бағамдық айырмашылық осы күні белгіленген айырбастау бағамын пайдалану арқылы жиынтық кіріс туралы есепке енгізіледі.

Шетелдік валютада көрсетілген ақша активтері мен міндеттемелер есепті күні Қазақстан қор биржасының (бұдан әрі – «ҚҚБ») ресми айырбастау бағамын пайдалану арқылы теңгемен аударылады. Шетелдік валютадағы ақшалай емес активтер мен міндеттемелер және операциялар операцияларды жүргізген күні ҚҚБ айырбастау бағамы бойынша көрсетіледі. Жылдың соңында айырбастау бағамы бойынша қайта есептеу бастапқы құн бойынша бағаланатын ақшалай емес баптарға қолданылмайды. Бағамдық айырмашылықтардан болған кірістер мен шығыстар жиынтық кіріс туралы есепте таза негізде көрсетіледі.

2013 жылғы 31 желтоқсанда шетелдік валюталық шот бойынша қалдықтарды қайта бағалау үшін пайдаланылған ресми айырбастау бағамы 1 АҚШ доллары үшін 153.61 теңгені құрады (2012 ж. 31 желтоқсанда: 1 АҚШ доллары үшін 150.74 теңге). Теңгені басқа валютаға аударуда валюталық шектеулер мен бақылаулар бар. Теңге Қазақстан Республикасынан тыс жерде еркін айналатын валюта болып табылмайды.

**Қаржылық құралдар – бағалауға негізгі қадам.** Қаржылық құралдар олардың жіктелуіне байланысты әділ құн немесе амортизациялық құн бойынша көрсетіледі. Төменде бағалаудың осындай әдістерінің сипаттамасы берілген.

2013 жылғы 1 қаңтардан кейінгі кезеңдерге қолданылатын әділ құн - бұл активтерді сату кезінде алынуы немесе бағалау күні нарыққа қатысушылар арасында ерікті негізде операцияларды жүргізу кезінде міндеттемелерді берген кезде төленуі мүмкін баға. Әділ құнның ең жақсы дәлелдемесі белсенді нарықта белгіленетін баға болып табылады. Белсенді нарық – бұл бағалар туралы ақпаратты тұрақты негізде алуға мүмкіндік беретін нарық, онда операциялар активтер немесе міндеттемелер арқылы жеткілікті жиілікпен және жеткілікті көлеммен өткізіледі.

Белсенді нарықта айналымға түсетін қаржылық құралдардың әділ құны жеке активтерге немесе кәсіпорын ұстайтын олардың санына міндеттемелерге белгіленген бағаны көбейту кезінде алынған сома ретінде бағаланады. Істі тіпті, егер нарықтың жай тәуелділік сауда айналымын кәсіпорындағы активтер саны және кәсіпорындағы міндеттемелер жұту үшін жеткіліксіз болған жағдайда да жолға қоюға болады, ал жекелеген операцияларда жайғасымдарды сатуға тапсырыстарды орналастыруға белгіленген бағаға әсер етуі мүмкін. Әділ құнды бағалау үшін сұраным мен ұсыным бойынша спрэд шегіндегі баға пайдаланылады, ол қалыптасқан жағдайдағы әділ құн үшін барынша көрнекі болып табылады және оны басшылық есепті күндегі операцияның соңғы бағасына тең деп санайды. 2013 жылдың 1 қаңтарына дейін қаржылық активтер үшін пайдаланылған белгіленген нарықтық баға сұранымның ағымдық бағасы; ал қаржылық міндеттемелер үшін ұсыныстың ағымдық бағасы болды. 5 ескертпені қараңыз.

Қаржылық туынды құралдардың немесе белсенді нарықта айналымға түспейтін басқа да қаржылық активтер мен міндеттемелер қоржыны нақты тәуекелдіктерді қабылдау үшін таза ұзын жайғасымдарды (яғни активтерді) сату кезінде немесе ағымдық нарықтық жағдайдағы бағалау күні нарыққа қатысушылар арасында ерікті негізде операцияларды жүргізу кезінде нақты тәуекелдіктерді қабылдау үшін таза қысқа жайғасымдарды (яғни міндеттемелерді) беру кезінде алынуы мүмкін баға негізінде қаржылық активтер мен қаржылық міндеттемелер тобының әділ құны бойынша бағаланады. Бұл, егер Топ (а) кәсіпорынның нақты нарықтық тәуекелдікке (немесе тәуекелділікке) немесе тәуекелдіктерді басқару немесе оның инвестициялық стратегиясы бойынша кәсіпорынның ресми стратегиясына сәйкес нақты контрагенттің несиелік тәуекелдігіне таза бейімделу негізінде қаржылық активтер мен қаржылық міндеттемелерді басқарса, көп еселік негізде әділ құн бойынша көрсетілетін активтер үшін қолданылады; (б) аталған негізде кәсіпорынның аға басшылық құрамына қаржылық активтер мен қаржылық міндеттемелер топтары туралы ақпарат тапсырады; және қаржылық активтер мен қаржылық міндеттемелерге байланысты туындаған кәсіпорынның нақты нарықтық тәуекелдікке (немесе тәуекелдіктерге) бейімділу ұзақтығын қоса алғанда, нарықтық тәуекелдіктер маңызы бойынша мәні бірдей болып табылады.

### **3 Есеп саясаты принциптерінің қысқаша мазмұны (жалғасы)**

Дисконтталған ақша ағыны, сондай-ақ нарықтық жағдайларда немесе объектінің ағымдық құнының инвестициясына жасалатын балама операциялардың мәліметтеріне негізделген модельдер сияқты бағалау әдістері қаржылық құралдардың әділ құнын анықтау үшін пайдаланылады, оларда мәмілелер бағасы туралы нарықтық ақпарат қолжетімсіз. Әділ құнды бағалау нәтижелері мынадай ретпен әділ құнның иерархия деңгейі бойынша талданып, бөлінеді: (i) 1 деңгейге бірдей активтер мен міндеттемелер үшін белсенді нарықтағы белгіленген бағалар (түзетілмеген) жөніндегі бағалар, (ii) 2 деңгейге – бағалау әдістерінің көмегімен алынғандар, олардағы маңызды бастапқы пайдаланатын мәліметтердің барлық модельдері немесе тікелей (мысалы, бағасы) немесе жанама бағалар базасына есептелген бақыланатын актив немесе міндеттемелер болып табылады (яғни, мысалы бағалар) және (iii) 3 деңгей бақыланатын нарықтық мәліметтердегі міндетті емес бағалаулар болып табылады (яғни бағалау үшін бақыланбайтын бастапқы мәліметтердің айтарлықтай көлемі талап етіледі). Әділ баға сатыларының бір деңгейін екіншісіне көшіру есептік кезеңнің аяғында орын алды деп саналады. 28 ескертпені қараңыз.

*Мәмілелер бойынша шығындар* қосымша шығындар болып табылады және тікелей қаржылық құралдарды алуға, шығаруға немесе істен шығаруға байланысты. Қосымша шығындар – бұл, егер мәміле болмаса, келтірілмейтін шығындар. Мәмілелер бойынша шығындар агенттерге (сауда агенттері ретіндегі қызметкерлерді қоса алғанда), консультанттарға, брокерлерге және дилерлерге төленетін сыйақыны және комиссияларды, реттеуші органдар мен қор биржаларына төленетін жиымдарды, сондай-ақ салықтар мен меншікті беру кезінде алынатын жиымдарды қамтиды. Мәмілелер бойынша шығындарға сыйлықақы немесе қарыздық міндеттемелер бойынша дисконттар, қаржыландыруға арналған шығындар, ішкі әкімшілік шығындар немесе сақтауға арналған шығындар кірмейді.

Амортизацияланған құн негізгі қарыз төлемін шегергендегі, алайда өскен проценттерді қоса алғанда, ал қаржылық активтер үшін – құнсызданудан келтірілген залалдарды кез-келген есептен шығаруды шегергендегі активтің бастапқы құнын білдіреді. Ұлғайған проценттер мәміле бойынша шығындарды бастапқы мойындаған кезде кейінге қалдырылған амортизацияны, сондай-ақ кез-келген сыйлықақыны немесе тиімді проценттік мөлшерлеме әдісін пайдалану арқылы өтеу сомасынан алынған дисконттарды қамтиды. Кірістің ұлғайған проценттері және ұлғайған ірі кіріс пен амортизацияланған дисконтты немесе сыйақыны (мұндай бар болса, комиссияларды беру кезінде кейінге шегерілгендерді қоса алғанда) қоса алғанда, ұлғайған проценттік кірістер мен ұлғайған проценттік шығыстар жекелей көрсетілмейді, қаржылық ереже туралы есептің тиісті бабының баланстық құнын қамтиды.

*Проценттің тиімді мөлшерлемелік әдісі* – бұл құралдың баланстық құнына әрбір кезеңде тұрақты проценттік мөлшерлемені (проценттің тиімді мөлшерлемесі) қамтамасыз ету мақсатында тиісті кезеңнің бойында проценттік кірістерді немесе проценттік шығыстарды мойындау әдісі. Тиімді проценттік мөлшерлеме – бұл қаржылық құралдардың әрекет етуінің күтілетін мерзіміне немесе қаржылық құралдардың таза баланстық құнына дейін барынша қысқа мерзімде есептік болашақ ақша төлемін немесе түсімдерді (несиелер бойынша болашақ шығындарды қоспағанда) дисконттаудың дәл мөлшерлемесі. Тиімді проценттік мөлшерлеме сыйақыны немесе дисконтты қоспағанда, процентті өзгертудің келесі күніне дейін құбылмалы мөлшерлеме арқылы құралдар бойынша ақша ағынын дисконттау үшін пайдаланылады, олар осы құралдар үшін белгіленген құбылмалы мөлшерлеме бойынша немесе нарықтық мәндерге байланысты белгіленбеген басқа да ауыспалы факторлар бойынша несиелік спредті көрсетеді. Мұндай сыйақылар немесе дисконттар құралдардың айналымға түсудің барлық күтілетін мерзімінің бойында амортизацияланады. Келтірілген құн есебі тиімді проценттік мөлшерлеменің ажырамас бөлігін құрайтын барлық комиссиялық, төленген немесе тараптар алған келісімшарттарды қамтиды.

*Қаржылық құралдарды бастапқы мойындау.* Кірістер немесе шығыстар арқылы әділ құн бойынша бағаланатын саудалық бағалы қағаздар, туынды және басқа да қаржылық құралдар бастапқыда әділ құн бойынша танылады. Барлық басқа қаржылық құралдар бастапқыда мәміле бойынша шығындарды қоса алғанда, әділ құн бойынша көрсетіледі. Бастапқы тану кезінде әділ құнды ең жақсы куәландыру мәміле бағасы болып табылады. Бастапқы мойындау кезіндегі кірістер немесе шығыстар тек, егер әділ құн мен мәміле құны арасында айырмашылық болған жағдайда ғана ескеріледі, оған дәлелдеме сол құралдар арқылы нарықта бақыланатын басқа да ағымдық мәмілелер немесе базалық мәліметтер ретінде тек бақыланатын нарықтар мәліметтерін ғана пайдаланатын бағалау әдісі бола алады.

Қаржылық активтерді сатып алу мен сату, оларды жеткізу заңнамада белгіленген мерзімде жүргізілуі тиіс немесе аталған нарық үшін іскерлік айналым дәстүрі мәміле жасаған күні, яғни Қор қаржылық активті сатып алуға немесе сатуға міндеттенген күн көрсетіледі. Алу бойынша барлық басқа операциялар компания осы қаржылық құралдарға қатысты шарт жағында болғанда мойындалады.

*Қаржылық активтерді мойындауды тоқтату.* Қор қаржылық активтерді мойындауды (а) осы активтер жұтылғанда немесе осы активтерге байланысты ақша ағынына құқық өзге әдіспен аяқталғанда немесе (б) Қор қаржылық активтерден түскен ақша ағынына арналған құқықты бергенде немесе беру туралы келісім жасағанда және бұл жағдайда, (i) сондай-ақ осы активтерді иеленуге байланысты маңызы бойынша барлық тәуекелділіктер мен пайдаларды бергенде немесе (ii) осы активтерді иеленуге байланысты маңызы бойынша барлық тәуекелділіктер мен пайдаларды бермегенде немесе сақтамағанда, алайда осы активтерге

**«Даму» кәсіпкерлікті дамыту қоры» АҚ**  
**Қаржылық есеп берушілікке ескертпе**

---

қатысты бақылау құқығын жоғалтқанда тоқтатады. Егер контрагентте сатуға шектеу енгізусіз үшінші тарапқа байланысы жоқ активті толықтай сатуға іс жүзінде мүмкіндік болмағанда бақылау сақталады.

### **3 Есеп саясаты принциптерінің қысқаша мазмұны (жалғасы)**

**Ақша қаражаттары және олардың баламалары.** Ақша қаражаттары және олардың баламалары ақша қаражатының белгілі сомасына жеңіл айырбасталатын және баға өзгерісінің елеулі тәуекелдігіне ұшыраған баптар болып табылады. Ақша қаражаттары және олардың баламалары банкаралық депозиттерді және өтеудің бастапқы мерзімі кемінде 3 ай басқа банктермен кері репо шарттарын қамтиды. Үш айдан артық мерзімде пайдалануға шектелген құралдар жоқ.

**Кірістер немесе шығыстар арқылы әділ құн бойынша есептелетін бағалы қағаздар** – бұл қаржылық активтер, олар қысқа мерзімде бағалар немесе сауда маржасы немесе қысқа мерзімді кірістерді алу үшін нақты пайдаланылатын қоржынның бөлігі болып табылатын бағалы қағаздар ауытқушылығының есебінен кірістер алу мақсатында алынады. Қор бағалы қағаздарды, егер онда алған сәттен бастап оларды қысқа кезеңнің бойында сатуға ниеті болса, саудалық бағалы қағаздар сияқты жіктейді. Қор туынды емес саудалық қаржылық активті, егер бұл актив жақын уақытта сату мақсаты үшін ұсталмаса, кірістер мен шығыстар арқылы әділ құн бойынша бағаланатын санаттан ауыстыра алады. Кредиторлық және дебиторлық берешек санатына жатпайтын қаржылық активтер өзгеше сипаттағы оқиғаларға, оның жақын болашақта қайталану ықтималдығы екіталай жағдайларға байланысты туындаған сирек жағдайда кірістер немесе шығыстар арқылы әділ құн бойынша бағаланатын санатқа қайта жіктелуі мүмкін. Кредиторлық және дебиторлық берешектер анықтамасына жауап беретін қаржылық активтер, егер Қордың осы қаржылық активтерді болашақта немесе жұтуға дейін көзге түсерліктей ұстап тұру ниеті мен қабілеті болса, қайта жіктелуі мүмкін.

Саудалық бағалы қағаздар әділ құн бойынша көрсетіледі. Тиімді проценттік мөлшерлеме әдісін пайдалану арқылы есептелген саудалық бағалы қағаздар бойынша проценттік кірістер бір жылдағы кірістер немесе шығыстар арқылы проценттік кіріс ретінде көрсетіледі. Дивиденттер тиісті төлемдерді алуға және дивиденттерді алу ықтималдығының болу шартымен Қор құқықты белгілеген кезде, басқа операциялық кірістер құрамындағы дивиденттер бойынша кіріс ретінде көрсетіледі. Барлық басқа компоненттердің әділ құнын өзгерту, сондай-ақ мойындауды тоқтату бойынша кірістер немесе шығыстар олар туындаған кезеңде саудалық бағалы қағаздармен операциялар бойынша шығыстарды шегергендегі кіріс ретінде бір жылдағы кірісте және шығыста көрсетіледі.

**Қаржылық мекемелердегі қаржылар.** Қаржылық мекемелердегі қаржылар Қор ақша қаражатын банк-контрагенттерге белгіленген немесе анықталған күні жұтылуға жататын аванстық төлемдер түрінде ұсынған жағдайда есептеледі, бұл жағдайда Қорда туынды қаржылық құралдарға байланысы жоқ және ашық нарықтағы белгісі жоқ дебиторлық берешектерден туындаған сауда операцияларын жүзеге асыру жоспары болмайды. Басқа банктердегі қаражаттар амортизацияланған құн бойынша көрсетіледі.

**Клиенттерге несиелер мен аванстар.** Клиенттерге несиелер мен аванстар Қор ақша қаражатын клиенттерге туынды қаржылық құралдарға байланысы жоқ және белгіленген немесе анықталған күні жұтылуға жататын ашық нарықтағы белгісі жоқ дебиторлық берешектерді алу немесе құру мақсатында аванстық төлем түрінде бергенде есептеледі және бұл жағдайда, Қорда осы дебиторлық берешектер арқылы сауда операцияларын жүзеге асыру ниеті болмайды. Клиенттерге несиелер мен аванстар амортизацияланған құн бойынша есептеледі.

**Амортизацияланған құн бойынша көрсетілген қаржылық активтердің құнсыздануы.** Құнсызданудан болған шығындар қаржылық активтерді бастапқы мойындағаннан кейін болған және қаржылық активтерге немесе сенімділіктің жеткілікті дәрежесімен бағалауға болатын қаржылық активтердің топтарына байланысты есептік болашақ ақша ағынының көлеміне немесе уақытша мерзімге ықпал ететін бір немесе одан көп оқиғалар («залалдар оқиғасы») нәтижесінде оларға келтірілген шаралар бойынша бір жыл ішіндегі кірістерде немесе шығыстарда мойындалады. Егер Қорда жеке бағаланған қаржылық активтер (оның маңызына қарамастан) үшін құнсыздануға шынайы дәлелдеме болмаған жағдайда, бұл активтер несиелер тәуекелдігінің ұқсас сипаттамалары арқылы қаржылық активтер тобына кіреді және оның құнсыздану мәнінің жиынтығында бағаланады. Қор қаржылық активтердің құнсыздануы туралы мәселені қарау кезінде назарға алатын негізгі фактор оның мерзімі өткен мәртебесі және мұндай бар болса, кепілдік қамтамасыз етуді іске асыру мүмкіндігі болып табылады.

### **3 Есеп саясаты принциптерінің қысқаша мазмұны (жалғасы)**

Төменде негізгі өлшемдер тізбеленген, оның негізінде құнсызданудан болған залалдардың шынайы белгілерінің бар-жоғы анықталады:

- кез-келген кезекті төлем мерзімінің өтуі және бұл жағдайда өз уақытында төленбеген төлем жұмыстағы есептік жүйенің кешіктірілуімен түсіндірілмейді;
- қарыз алушы едәуір қаржылық қиындықтарды сынақтан өткізеді, бұл Қордың басқаруындағы қарыз алушы туралы қаржылық ақпаратпен айғақталады;
- қарыз алушыға банкроттық немесе қаржылық қайта құру қаупі бар;
- қарыз алушыға әсер ететін ұлттық немесе жергілікті экономикалық жағдайлардың өзгерісімен түсіндірілген қарыз алушы төлем мәртебесінің кері өзгерісі болады; немесе
- қамтамасыз ету құны нарықтағы жағдайдың нашарлауы нәтижесінде едәуір төмендейді.

Құнсыздандуды жиынтық бағалау мақсатында қаржылық активтер несиелік тәуекелдіктердің ұқсас өзгешелігі бойынша топталады. Бұл өзгешеліктер осындай активтер топтары үшін болашақ ақша қаражатының ағынын бағалауға жатады және бағаланған активтерге қатысты келісімшарттық шарттарға сәйкес барлық тиесілі сомаларды дебиторлардың өтеу қабілеті туралы куәландырады.

Қаржылық активтер тобындағы ақша қаражатының болашақ ағындары құнсыздану мәні жиынтығымен бағаланады, олар осы активтерге байланысты келісімшарттық ақша қаражаты негізінде және болған шығындар оқиғасы нәтижесінде туындаған басшылықтағы мерзімі өткен берешектердің көлемі туралы, сондай-ақ мерзімі өткен берешектерді өтеу жетістігі туралы статистика негізінде анықталады. Өткен жылдар статистикасы алдыңғы кезеңдерге ықпал етпеген ағымдық жағдайларға әсер етуді көрсету үшін, сондай-ақ ағымдық кезеңде болмаған өткен оқиғалар әсерін қалпына келтіру үшін ағымдық бақыланатын негізде түзетіледі.

Егер амортизацияланған құн бойынша көрінетін құнсызданған қаржылық активтер шарты қарыз алушының немесе эмитенттің қаржылық қиындықтарына байланысты қандай-да бір әдіспен қайта қаралса немесе өзгертілсе, құнсыздану шартты өзгерткенге дейін бастапқы тиімді проценттік мөлшерлемені пайдалана отырып анықталады.

Құнсызданудан болған шығындар әрқашан осы активтер бойынша бастапқы тиімді проценттік мөлшерлемені пайдалану арқылы дисконттаудан күтілетін ақша ағынының (оған сол уақытта залал келтірілмеген несие бойынша болашақ шығындар кірмейді) ағымдық құнына дейін активтің баланстық құнын төмендету үшін қажетті көлемде резерв құру жолымен мойындалады. Қамтамасыз етілген қаржылық активтердің күтілетін болашақ ағынының дисконтталған құнының есебі ақша ағынын қамтиды, ол кредитордың борышқор мүлігін иеленуге кірісу ықтималдығының деңгейіне қарамастан, қамтамасыз етуді алуға және сату шығындарын шегергенде, кредитор борышқор мүлігін иеленуге кірісу нәтижесінде туындауы мүмкін.

Егер алдағы кезеңде құнсызданудан болған шығындар сомасы төмендесе және бұл төмендеу құнсыздану белгілерінен кейін (мысалы, дебитордың кредиттік рейтингінің артуы) басталған оқиғаларға шынайы қатысты болса, құнсызданудан болған бұрын көрсетілген шығындар бір жылдағы кірістер мен шығыстар арқылы жасалған резервті түзету арқылы қалпына келтіріледі.

Өтеу мүмкін емес активтер және оларға қатысты толықтай немесе ішінара өтеу мақсатында аяқталған барлық қажетті рәсімдер және шығынның түпкілікті анықталған сомасы құнсыздануға жататын құрастырылған резервтер есебінен шығарылады. Бұрын шығарылған сомаларды кезекті қалпына келтіру бір жыл ішіндегі кірістер мен шығыстардан болған шығындар есебіне жатады.

**Төлемегені үшін меншікке алған қамтамасыз ету.** Төлемегені үшін меншікке алған қамтамасыз ету мерзімі өткен несиелерді реттеу кезінде Қор алған қаржылық және қаржылық емес активтерді қамтиды. Бұл активтер бастапқыда алу кезіндегі әділ құн бойынша мойындалады және негізгі құралдарға, басқа қаржылық активтерге немесе олардың ерекшелігіне, сондай-ақ осы активтерді өндіруге қатысты Қордың жоспарына байланысты басқа активтер құрамындағы қорларға кіреді, ал салдары активтердің осы санаттары үшін есеп саясатына сәйкес қайта бағаланады және есептеледі.

### **3 Есеп саясаты принциптерінің қысқаша мазмұны (жалғасы)**

**Кредиттік сипаттағы міндеттемелер.** Қор несиелерді беру бойынша қаржылық кепілдіктер мен міндеттемелер шығарады. Қаржылық кепілдіктер клиенттер үшінші тұлғалардың алдында өзінің міндеттемелерін орындамаған және несие ретінде несиелік тәуекелдікке ұшыраған жағдайда, төлемді жүргізуге қайтарымсыз міндеттемені қамтиды. Несиелерді беру бойынша қаржылық кепілдіктер мен міндеттемелер бастапқыда, әдеттегідей, алынған комиссиялар сомасымен куәландырылған әділ құн бойынша көрсетіледі. Осы сома несиені беру бойынша міндеттемелерді қоспағанда, міндеттеменің барлық әрекет ету мерзімінің бойында желілік әдіспен амортизацияланады, егер ондай ықтималдылық болған жағдайда, Қор нақты кредиттік келісім жасайды және оны тапсырғаннан кейін қысқа кезеңнің бойында несиені іске асыруды жоспарламайды; несиелерді беру бойынша міндеттемелерге байланысты комиссиялық кірістер болашақ кезеңдегі кірістер ретінде есептеледі және бастапқы мойындау кезінде несиенің баланстық құнына кіреді. Өрбір есептік кезеңнің соңында міндеттемелер барынша (i) бастапқы мойындаудың амортизацияланған сомасы; және (ii) есептік кезеңнің соңындағы жағдай бойынша міндеттемелерді реттеу үшін қажетті шығындарды үздік бағалау бойынша бағаланады.

**Сату үшін қолда бар инвестициялық бағалы қағаздар.** Бағалы қағаздардың осы санаты инвестициялық бағалы қағаздарды қамтиды, оны Қор уақыттың белгісіз кезеңінің бойында ұстап тұруға ниет етеді және олар өтімділікті қолдау бойынша талаптарға байланысты немесе проценттік мөлшерлемелердің, айырбастау бағамдарының немесе акция бағаларының өзгеруі нәтижесінде сатылуы мүмкін.

Сату үшін қолда бар инвестициялық бағалы қағаздар әділ құн бойынша есептеледі. Сату үшін қолда бар борыштық бағалы қағаздар бойынша проценттік кіріс тиімді проценттік мөлшерлеме әдісі негізінде есептеледі және бір жыл ішіндегі кірістерде немесе шығыстарда көрсетіледі. Сату үшін қолда бар үлестік инвестициялар бойынша дивиденттер Қор төлемдерді алуға құқықты белгілеу кезінде және дивиденттерді алу ықтималдығының болу шартымен бір жыл ішіндегі кірістерде немесе шығыстарда көрсетіледі. Әділ құнды өзгертудің барлық қалған компоненттері инвестицияларды мойындауды тоқтатқанға немесе оның құнсыздануына дейін басқа жиынтық кіріс құрамында көрсетіледі, бұл жағдайда жиналған кіріс немесе шығыс басқа жиынтық кірісінің санатынан бір жыл ішіндегі кірісіне немесе шығысына көшіріледі.

Құнсызданудан болған шығындар сату үшін қолда бар инвестициялық бағалы қағаздарды бастапқы мойындағаннан кейін болған бір немесе бірнеше оқиғалар («шығындар оқиғасы») нәтижесінде келтірілген шаралар бойынша бір жыл ішіндегі кірістерде немесе шығыстарда мойындалады. Оны алу құнынан төмен үлестік бағалы қағаздардың әділ құнының едәуір немесе ұзақ төмендеуі оның құнсыздану белгісі болып табылады. Алу құны мен осы активтердің құнсыздануынан болған шығындарды шегергендегі ағымдық әділ құнның арасындағы айырмашылық ретінде анықталған құнсызданудан болған жиналған шығын бастапқыда кірістер мен шығыстарда мойындалды, басқа жиынтық кіріс санатынан бір жыл ішіндегі кірістерге немесе шығыстарға ауыстырылады. Үлестік құралдардың құнсыздануынан болған шығындар қалпына келтірілмейді, ал кезекті кірістер басқа жиынтық кірістер құрамында көрсетіледі. Егер кезекті есептік кезеңде «сату үшін қолда бар» санатына жататын борыштық құралдардың әділ құны ұлғайтылады және мұндай ұлғайту кірістердегі немесе шығыстардағы құнсызданудан шығындарды мойындағаннан кейін болған оқиғаға объективті түрде жатқызылуы мүмкін, онда құнсызданудан болған шығындар бір жыл ішіндегі кірістер мен шығыстар арқылы қалпына келтіріледі.

**Сату және кері сатып алу, бағалы қағаздар заемы шарттары бойынша мәмілелер.** Сату және кері сатып алу («репо» шарттары) шарттары бойынша мәмілелер контрагенттің кредитор кірістілігін нақты қамтамасыз етеді, бағалы қағаздардың құнсыздануы қаражат тарту операциясы ретінде қаралады. Сату және кері сатып алу шарттары бойынша сатылған бағалы қағаздарды мойындау тоқтамайды. Бағалы қағаздарды қаржылық жағдай туралы есептің басқа бабына қайта жіктеу алушы тұлға келісімшарт бойынша немесе қалыптасқан тәжірибеге сәйкес бағалы қағазды сатуға немесе қайта кепілдікке қоюға құқығы болған жағдайдан басқа жағдайда жүргізілмейді. Мұндай жағдайда олар «Репо мәмілелері бойынша дебиторлық берешек» ретінде жіктеледі. Тиісті міндеттемелер «Басқа банктер қаражаты» немесе «Басқа заемдық қаражат» жолдары бойынша көрсетіледі.

Қор кредиторының кірістілігін нақты қамтамасыз ететін кері сату («кері репо») міндеттемесі бар шарттар жөніндегі мәмілелер бойынша алынған бағалы қағаздар контрагентке байланысты «Басқа банктердегі қаражаттар» немесе «Клиенттерге несиелер мен аванстар» ретінде көрсетіледі. Сату бағасы мен кері сатып алу бағасының арасындағы айырмашылық проценттік кіріс ретінде мойындалады және тиімді проценттік мөлшерлеме әдісі бойынша репо шартының барлық әрекет ету мерзімінің ұзақтығында есептеледі.

### **3 Есеп саясаты принциптерінің қысқаша мазмұны (жалғасы)**

Контрагентке белгіленген сыйақы үшін заем ретінде берілген бағалы қағаздар контрагентте келісімшарт бойынша немесе қалыптасқан тәжірибеге сәйкес осы бағалы қағаздарды сату немесе қайта кепілдікке қою құқығына ие жағдайлардан басқа қаржылық ереже туралы есептің бастапқы бабындағы қаржылық есепте көрсетілуін жалғастырады. Мұндай жағдайда оларды қайта жіктеу жеке баланстық баппен жүргізіледі. Белгіленген сыйақы үшін заем ретінде алынған бағалы қағаздар оларды үшінші тараптар сатқан жағдайдан басқа жағдайда, қаржылық есепте көрсетілмейді. Мұндай жағдайда осы бағалы қағаздарды алу мен сатудан алынған қаржылық нәтиже «Саудалық бағалы қағаздармен операциялар бойынша шығыстарды шегергендегі кірістер» жолы бойынша бір жыл ішіндегі кірістерде немесе шығыстарда көрсетіледі. Бағалы қағаздарды қайтару бойынша міндеттеме «Басқа заемдық қаражат» жолы құрамындағы әділ құн бойынша көрсетіледі.

**Өзара есепке алу.** Қордың қаржылық активтері мен міндеттемелері көрсетілген сомаларды өзара есепке алуды жүргізуге, сондай-ақ жоспарлауға немесе өзара есепке алуды жүргізуге немесе активтерді бір мезгілде сатуға және міндеттемелерді реттеуге заңнамамен белгіленген құқық болған жағдайда, таза көлем көрсетілетін қаржылық есеп туралы есепте өзара есепке алынады.

**Негізгі құралдар.** Негізгі құралдар жиналған тозуды және құнсызданудан болған резервті (ол қажет болған жерде) шегергенде, алу құны бойынша көрсетіледі.

Болмашы жөндеу мен техникалық қызмет көрсету бойынша шығындар олар пайда болған көлем бойынша есептеледі. Негізгі құралдардың ірі компоненттерін ауыстыру бойынша шығындар ауыстырылған компоненттерді кезекті шығару арқылы капиталдандырылады.

Әрбір есептік кезеңнің соңында басшылық негізгі құралдардың құнсыздану белгілерінің бар-жоғын анықтайды. Құнсыздану белгілері болған кезде, басшылық өтелетін құнды бағалауды жүргізеді, ол оны пайдалану нәтижесінде алатын құн мен сату шығындарын шегергенде, активтің барынша әділ құны ретінде анықталады. Баланстық құн өтелетін құнға дейін төмендетіледі, ал құнсызданудан болған шығын бір жыл ішіндегі кірістер мен шығыстарға жатады. Алдыңғы кезеңдердегі қандай-да бір активтер үшін көрсетілген құнсызданудан болған шығындар, егер олар активтерді пайдалану нәтижесінде алынған құнды немесе сату шығындарын шегергенде, оның әділ құнын анықтау үшін пайдаланылатын бағаларды өзгертуде орын алғанда қалпына келтіріледі.

Баланстық құнның түсімдер сомасын салыстыру арқылы анықталатын шыққан кірістер мен шығыстар бір жыл ішіндегі кірістер мен шығыстардағы басқа операциялық кірістер мен шығыстар құрамында көрсетіледі.

**Амортизация.** Жер амортизациялауға жатпайды. Негізгі құралдар бойынша амортизация желілік әдісті, яғни құнды пайдалы активтерді пайдаланудың келесі есептік мерзімінің бойында қалдық құнға дейін тең төмендету арқылы есептеледі:

	<b><u>Пайдалы пайдалану мерзімі (жыл саны)</u></b>
Ғимарат	100 жылға дейін
Кеңселік және компьютерлік қондырғылар	8 жылға дейін
Көлік құралдары	7 жылға дейін
Басқалар	10 жылға дейін

---

Активтің қалдық сомасы – бұл Қордың, егер актив пайдалы пайдалану мерзімінің соңына жетсе және пайдалы пайдалану мерзімінің соңы үшін жағдай ерекше болса, шығудың болжанған шығындарын шегергеннен кейін активті шығаруда ағымдық сәтте алуы мүмкін есептік сома. Активтердің қалдық құны және олардың пайдалы пайдалану мерзімі қайта қаралады және егер қажет болса, әрбір есептік кезеңнің соңында түзетіледі.



### **3 Есеп саясаты принциптерінің қысқаша мазмұны (жалғасы)**

**Материалдық емес активтер.** Қордың материалдық емес активтерінде пайдалы пайдаланудың белгілі мерзіміне ие және негізінен капиталдандырылған бағдарламалық қамтамасыз ету мен лицензияларды қамтиды.

Бағдарламалық қамтамасыз етуге алынған лицензиялар осы бағдарламалық қамтамасыз етуді алуға және енгізуге келтірілген шығындар негізінде капиталдандырылады. Қор бақылайтын бірегейлестірілген және бірегей бағдарламалық қамтамасыз етуге тікелей байланысты әзірленімдерге арналған шығындар, егер қосымша экономикалық пайда сомасы шығын сомасынан асып кетуі күтілсе, материалдық емес активтер ретінде көрсетіледі. Капиталдандырылған шығындар Қордың бағдарламалық қамтамасыз етуін әзірлеушілерді ұстау шығындарын және жүк-құжат шығындарының тиісті үлесін қамтиды. Бағдарламалық қамтамасыз етуге (мысалы, оған қызмет көрсетуге) байланысты барлық басқа шығындар оларды келтіру шаралар бойынша есептеледі. Капиталдандырылған бағдарламалық қамтамасыз ету пайдалы пайдаланудың күтілетін мерзімінің бойында желілік әдіспен амортизацияланады, ол 7 жылды құрайды.

**Операциялық жалға алу.** Қор жалға алушы рөліне кіріскенде, объектілерді жалға алуды иеленуден түскен кірістер мен тәуекелдіктер Қорды жалға берушілерге берілмейді, операциялық жалға алу шарттары бойынша төлемдердің жалпы сомасы жалға алу мерзімінің бойында тең есептен шығару әдісін пайдалану арқылы бір жылдағы кірістерде немесе шығыстарда көрсетіледі (жалдау шығындары ретінде).

**Қаржылық жалға алу бойынша дебиторлық берешек.** Қор жалға алушы рөліне кіріскенде, объектілерді жалға алуды иеленуден түскен кірістер мен тәуекелдіктер, жалға берілген активтер қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешек ретінде көрсетіледі және болашақ жалдық төлемнің дисконтталған құны бойынша есептеледі. Қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешек бастапқыда жалдық мәміле күні анықталған дисконттау мөлшерлемесін пайдалану арқылы жалдық қатынас туындаған күні көрсетіледі (жалдық мәміле күні жалдау шартын жасау күні немесе бұрын қандай күннің басталғанына қарамастан, қатысушылардың жалға қатысты жалдық негізгі ережелерін куәландыру күні болып саналады).

Дебиторлық берешек пен болашақ жалдық төлемнің дисконтталған құны сомасының арасындағы айырмашылық алынбаған қаржылық кірістерді білдіреді. Осы кірістер таза инвестициялар әдісін пайдалану арқылы жалдау мерзімінің бойында анықталады, ол жалдау шартының барлық әрекет ету мерзімінің бойында кірістілікті тұрақты нормасын білдіреді. Жалдық қатынастарды тікелей ұйымдастыруға қатысты қосымша шығындар қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешектің бастапқы сомасын қамтиды және жалдық кезеңде мойындалатын кіріс сомасын азайтады. Жалдау бойынша қаржылық кірістер бір жылдағы кірістер мен шығыстарда көрсетіледі.

Құнсызданудан болған шығындар қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешекті бастапқы мойындағаннан кейін болған бір немесе бірнеше оқиғалар («шығындар оқиғасы») нәтижесінде олардың туындау шаралары бойынша бір жыл ішіндегі кірістерде немесе шығыстарда мойындалады. Құнсызданудан болған шығындардың шынайы белгілерінің бар-жоқтығын анықтау үшін Қор несие бойынша амортизацияланған құн бойынша көрсетілетін сол негізгі өлшемдерді пайдаланады. Құнсызданудан болған шығындар қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешектің таза баланстық құны мен қосалқан жалдау шартына кірістілік нормаларын қолдану арқылы дисконтталған күтілетін болашақ ақша ағынының ағымдық құны (әлі келтірілмеген болашақ шығынды қоспағанда) арасындағы айырмашылық көлемінде резерв құру жолымен мойындалады. Есептік болашақ ақша ағынын ақша ағынын көрсетеді, олар жалдау шарты бойынша активтерді алу және сату нәтижесінде туындауы мүмкін.

**Міндеттемелердегі резервтер мен аударымдар.** Міндеттемедегі резервтер мен аударымдар белгілі мерзімі немесе сомасы бар қаржылық емес сипаттағы міндеттемелерді қамтиды. Резервтер Қорда есептік күнге дейін туындаған міндеттемелер болған кезде (құқықтық немесе қалыптасқан іскерлік тәжірибеден пайда болған), қаржылық есепте көрсетіледі. Бұл жағдайда осы міндеттемелерді орындау үшін Қорға экономикалық ресурстардың жылыстауы талап етілетін жоғары ықтималдық болады және міндеттеме сомасы дәлдіктің жеткілікті деңгейімен бағаланады.

**Бөлінбеген салықтық жайғасымдар.** Қордың бөлінбеген салықтық жайғасымдарын басшылық әрбір есептік кезеңнің соңында бағалайды. Салықтарға қатысты көрсетілетін міндеттемелер басшылық, егер Қордың салықтық жайғасымын салық органдары дауласа, қосымша салықтық міндеттемелердің туындауы ықтимал деп санаған жағдайда ескеріледі. Мұндай баға есептік кезеңнің соңында күшіне енетін немесе қолданыстағы салықтық заңнаманы және соттың кез-келген белгілі қаулысын немесе ұқсас мәселелер бойынша өзге де шешімдерді түсіндіру негізінде орындалады. Пайдаға кірісті қоспағанда, айыппұлдар, өсімдер мен салықтар міндеттемесі есептік кезеңнің соңында міндеттемелері реттеу үшін қажет басшылықтың ең үздік бағалар шығындары негізінде көрсетіледі.

### **3 Есеп саясаты принциптерінің қысқаша мазмұны (жалғасы)**

**Жеткізімшілермен есеп айырысу және басқа кредиторлық берешек.** Кредиторлық берешек және басқа кредиторлық берешек контрагенттер өздерінің міндеттемелерін орындаған кезде мойындалады және амортизацияланған құн бойынша көрсетіледі.

**Дивиденттер.** Дивиденттер олар жарияланған кезең капиталында көрсетіледі. Есептік кезең аяқталғаннан кейін, алайда қаржылық есеп шығаруға бекітілгенге дейін жарияланған барлық дивиденттер туралы ақпарат «Есептік кезең аяқталғаннан кейінгі оқиға» ескертпесінде көрсетіледі. Кірістерді және оның басқа да жұмсалуды бөлу қазақстандық заңнама талабына сәйкес даярланған бухгалтерлік есеп негізінде жүзеге асырылады. Кірістерді бөлу қазақстандық заңнама талабына сәйкес қазақстандық заңнама талабына сәйкес даярланған қаржылық есеп бойынша ағымдағы жылдың таза кіріс негізінде жүзеге асырылады.

**Қаражаттандыру бағдарламасы.** Көмекқаржы Қазақстан Республикасының Үкіметі ұсынған қаржыландыруды немесе әртүрлі мемлекеттік бағдарламалар мақсаттары үшін жауапты органды қамтиды. Қор қаражаттандыру бағдарламасы бойынша агент ретінде жұмыс істейді. Үкіметтен алған қаржыландыру қаражатты өтегенге дейін қаражаттандыру бағдарламасы бойынша міндеттеме ретінде мойындалады. Болашақта қаржыландыру Үкімет қаржыландырған жобалар үшін төлем ретінде жергілікті банктерге беріледі. Қор жеке қаржыландыруды жергілікті банктерге бергенде, төлем мемлекеттік қаржыландыруды алғанға дейін қаражаттандыру бағдарламасы бойынша дебиторлық берешек ретінде есептеледі.

**Акционерлік капитал.** Жай акциялар мен дивиденттер басшылықтың қарауы бойынша жарияланады, жеке қаражат ретінде көрсетіледі. Жаңа акциялар эмиссиясына тікелей қатысты қосымша шығындар түсімді азайту ретінде жеке қаражаттар құрамында көрсетіледі (салықты есептеусіз). Әділ құнмен алынған құралдар сомасы шығарылған акциялардың номиналдық құнынан асып кетеді, эмиссиялық кіріс ретінде жеке қаражаттар құрамында көрсетіледі.

**Заемдық қаражаттар.** Заемдық қаражаттар Қорға ақша қаражатын немесе контрагенттердің басқа да активтерін ұсынған кезден бастап көрсетіледі. Туынды емес қаржылық міндеттемелер амортизацияланған құн бойынша көрсетіледі. Егер Қор жеке берешекті алса, бұл міндеттеме қаржылық ереже туралы есептен шығарылады, ал міндеттеменің баланстық құны мен төленген сома арасындағы айырмашылық берешекті реттеуден болатын кірістер немесе шығыстар құрамына енеді.

**Пайда салығы.** Қаржылық есепте заңнама талабына сәйкес есептік кезеңнің соңында маңызы бойынша күшіне енген немесе қолданыстағы салық салу бойынша шығыстар көрсетілген. Пайда салығы бойынша шығыстар бір жыл ішіндегі ағымдық салықтар бойынша шығыстарды және кейінге қалдырылған салық бойынша шығыстарды қамтиды. Табыс салығы басқа жиынтық кіріс немесе тікелей жеке қаражаттар шотында көрсетілетін меншіккерлермен операциялар құрамында көрсетілетін операцияларға қатысты сомаларды қоспағанда, толық көлемде кірістер немесе шығындар құрамында көрсетіледі, олар тиісінше басқа жиынтық кіріс құрамында немесе тікелей капитал құрамында көрсетіледі.

Ағымдық табыс салығы есептік күнгі жағдай бойынша қолданылған пайдаға арналған салық, сондай-ақ алдыңғы жылдар үшін табыс салығының сомасын нақтылау нәтижесінде туындаған міндеттемелер сомасы бойынша мөлшерлемелені ескере отырып, есептік кезеңде жоспарланған салық салынатын пайдадан шығатын көлеммен есептеледі. Салық салынатын пайда немесе шығын, егер қаржылық есеп тиісті салықтық декларацияны тапсырғанға дейін бекітілсе, бағалау көрсеткіштеріне негізделеді, әкімшілік және басқа да операциялық шығыстар құрамында көрсетіледі.

Кейінге қалдырылған салық активтердің баланстық құны мен оларды қаржылық есепте және оларды салықтық базада көрсету мақсаты үшін анықталған міндеттемелер арасында туындаған уақытша айырмашылықтарға қатысты көрсетіледі. Кейінге қалдырылған салықтың көлемі салықтық мөлшерлемелермен анықталады, олар есептік күнгі жағдай бойынша маңызы жөнінде заңмен қолданысқа енгізілген немесе қолданылатындарға негізделі отырып, уақытша айырмашылықты болашақта және қалпына келтіру кезінде қолданады.

### **3 Есеп саясаты принциптерінің қысқаша мазмұны (жалғасы)**

Кейінге қалдырылған салық бойынша талаптар болашақта салық салынатын кірістің алыну ықтималдығы, салықтар мен пайдаланылмаған салықтық жеңілдіктер бойынша қабылданбаған уақытта айырмашылықты жабуға жеткілікті болу деңгейінде көрсетіледі. Кейінге қалдырылған салық бойынша талаптар көлемі салықтық талаптарды іске асырудан түскен тиісті пайданы алуға ықтималдықтың бұдан кейін болмау деңгейінде азайтылады.

**Кірістер мен шығыстарды көрсету.** Барлық қарыздық құралдар бойынша проценттік кірістер мен шығыстар тиімді проценттік мөлшерлеме әдісін пайдалану арқылы есептеу әдісі бойынша көрсетіледі. Мұндай есеп проценттік кірістер мен шығыстарға барлық комиссиялар мен шарт тараптары төлеген және алған және тиімді проценттік мөлшерлеменің ажырамас бөлігін құрайтын жиымдарды, мәмілелер бойынша шығындарды, сондай-ақ барлық басқа сыйақыларды немесе дисконттарды қамтиды.

Тиімді проценттік мөлшерлемеге қатысты комиссиялар қаржылық активті қалыптастыруға немесе алуға немесе қаржылық міндеттемелерді (мысалы, несиелік қабілетін бағалау үшін комиссиялық, құралдарды тапсыру шартын реттеу мен мәміле бойынша құжаттарды өңдеу үшін кепілдіктерді немесе қамтамасыз етуді бағалау немесе есебі) шығаруға байланысты алынған немесе төленген комиссияларды қамтиды. Нарықтық мөлшерлеме бойынша несиелік бергені, міндеттеме шығарғаны үшін Қор алған комиссиялар, егер Қордың нақты несиелік келісім жасау және оны тапсырғаннан кейін қысқа кезеңнің бойында несиелік іске асыруды жоспарламау ықтималдығы болған жағдайда, тиімді проценттік мөлшерлеменің ажырамас бөлігі болып табылады. Қор несиелік беру бойынша міндеттемені кірістер немесе шығыстар арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржылық міндеттеме ретінде жіктемейді.

Егер берілген несиелер мен басқа да қарыздық құралдарды өз уақытында өтемеуге күмән туындаған жағдайда, олар құнсыздану сомасын анықтау мақсатында болашақ ақша ағынын дисконттау үшін пайдаланылған тиімді проценттік мөлшерлеме негізінде проценттік кірісті кезекті көрсету арқылы өтелетін құнға дейін есептен шығарылады.

Барлық басқа комиссиялық кірістер, басқа да кірістер және басқа шығыстар әдеттегідей ұсынылуы тиіс қызметтердің жалпы көлемінде нақты көрсетілген қызметтердің үлесі ретінде анықталатын нақты мәмілелердің аяқталу дәрежесіне байланысты есептеу әдісі бойынша көрсетіледі.

Үшінші тараптар үшін мәмілелерді ұйымдастыру бойынша комиссиялық кірістер, мысалы, несиелерді, акциялар мен басқа да бағалы қағаздарды алу немесе көзделген операцияларды жасау кезінде алынған компанияларды сатып алу немесе сату мәмілелерді аяқтау бойынша көрсетіледі. Инвестициялық қоржындарды басқару мен басқа да басқару және консультациялық қызметтер бойынша комиссиялық кірістер әдеттегідей, жұмсалған уақытқа тең қызметтер көрсету туралы шарттың шартына сәйкес көрсетіледі. Инвестициялық қорлардың активтерін басқару бойынша комиссиялық кірістер аталған қызметтерді көрсету кезеңінің бойында көрсетілген қызметтердің көлеміне үйлесімді көрсетіледі. Бұл принцип мүлкі басқаруға, қаржылық жоспарлауға байланысты қызметтерге қатысты және депозитарлық қызметтерге қатысты қолданылады, олар ұзақ уақыт кезеңінің бойында тұрақты негізде көрсетіледі.

**Құрамды ұстауға және соларға байланысты аударымдарға арналған шығындар.** Еңбекақыға, мемлекеттік зейнетақы қорына және әлеуметтік сақтандыру қорына жарналар, жыл сайынғы демалыс пен науқастық қағазға төленген төлемдер, сыйақылар мен ақшалай емес жеңілдіктер Қор қызметкерлеріне тиісті қызметтерді көрсету шаралары бойынша есептеледі. Қорда қандай-да бір құқықтық немесе белгіленген жарналар арқылы мемлекеттік жоспарға сәйкес төлемдерден басқа зейнетақы төлемі немесе балама төлемдер бойынша іскерлік тәжірибеден шығатын міндеттемелер жоқ.

**Шығарғаннан кейін қаржылық есептілікке өзгерістер енгізу.** Шығарғаннан кейін қаржылық есептілікке кез-келген өзгерістер есеп берушілікті шығаруға рұқсат берген Қор Басшылығының куәландыруын талап етеді.

### **4 Есеп саясатын қолданудағы маңызды бағалаулар мен кәсіби пайымдамалар**

Қор есеп сомасында және активтердің баланстық құнына және келесі қаржы жылындағы міндеттемелерде көрсетілгендерге ықпал ететін бағалау мен жорамалдарды жүргізеді. Бағалаулар мен жорамалдар басшылық тәжірибесі мен басшылықтың пікірі бойынша ағымдық міндеттемелер тұрғысында негізді болып табылатын болашақ оқиғаларға қатысты күтулерді қоса алғанда, басқа да факторлар негізінде тұрақты талданады. Есептік саясатты қолдану процесінде басшылық сондай-ақ кәсіби пайымдамалар мен бағалауды пайдаланады. Қаржылық есепте көрсетілетін сомалар мен нәтижесі келесі қаржылық жылдың бойындағы активтер мен міндеттемелердің баланстық құнын түзетудегі маңызды бағаларға барынша елеулі ықпал етеді, олар мыналарды қамтиды:

#### **4 Есеп саясатын қолданудағы маңызды бағалаулар мен кәсіби пайымдамалар (жалғасы)**

**Қаржылық мекемелердегі несиелер мен қаражаттардың құнсыздануынан болған шығындар.** Қор қаржылық мекемелердегі өзінің несиелік қоржыны мен қаражатының құнсыздану мәнін тұрақты негізде талдап отырады. Оны анықтау кезінде бір жыл ішіндегі кірістер мен шығыстардағы құнсызданудан болған шығындарды қадағалап отыру қажет. Қор қаржылық мекемелердегі несие қоржыны мен қаражаттар бойынша есептік болашақ ақша ағынының өлшенген төмендеуі туралы куәландыратын көрінетін белгілердің бар-жоқтығы туралы кәсіби пайымдаманы қолданады, алдымен сол немесе басқа жағдайда жеке несие бойынша төмендеу анықталуы мүмкін. Мұндай көрсеткіш қарыз алушы төлем мәртебесінің кері өзгерісі немесе активтер бойынша міндеттемелерді орындамауға байланысты ұлттық немесе жергілікті экономикалық жағдайлар туралы өлшеуге икемді мәліметтерге енгізілуі мүмкін. Басшылық бағаларды несие тәуекелділігінің ерекшелігі арқылы активтерге және құнсызданудың шынайы белгілеріне қатысты өткен жылдардағы шығыстар туралы мәліметтер негізінде қолданады. Сомаларды бағалау үшін пайдаланылатын әдістеме мен жорамал және болашақ ақша қаражаты ағынының мерзімі есептік және нақты шығындар арасындағы кез-келген қайшылықты төмендету үшін тұрақты талданады.

#### **Жаңа немесе қайта қаралған стандарттар мен түсіндірмелерге көшу.**

Төменде тізбеленген жаңа ХҚЕС пен түсіндірмелер 2013 жылғы 1 қаңтардан бастап Қор үшін міндетті болды: **ХҚЕС 10 «Шоғырландырылған қаржылық есеп» (2011 жылғы мамырда шыққан және 2013 жылғы 1 қаңтарда басталатын жылдық кезең үшін немесе осы күннен кейін күшіне енеді)**, ХҚЕС (IAS) 27 «Шоғырландырылған және жеке қаржылық есепте» және ПКР (SIC) 12 «Арнайы мақсаттағы шоғырланым - кәсіпорын» Түсіндірмесінде келтірілген бақылау мен шоғырландыру мәселелері бойынша басшылықтың барлық ережесін ауыстырады. ХҚЕС (IFRS) 10 барлық кәсіпорындарға бірдей өлшемдерді қолдану негізінде бақылауды анықтауға өзгеріс енгізеді. Анықтама тәжірибелік қолдану бойынша егжей-тегжейлі басшылыққа негізделген.

**ХҚЕС (IFRS) 11 «Бірлескен қызмет» (2011 жылғы мамырда шыққан және 2013 жылғы 1 қаңтарда басталатын жылдық кезең үшін немесе осы күннен кейін күшіне енеді)**, ХҚЕС (IAS) 31 «Бірлескен кәсіпкерлікке қатысу» және ПКР (SIC) 13 «Бірлескен бақыланатын кәсіпорындар – бірлескен кәсіпкерлікке қатысушылардың монетарлық емес салымдарын» ауыстырады. Анықтамаға өзгерістердің арқасында бірлескен қызметтер түрінің саны екі есеге дейін қысқарды: бірлескен операциялар мен бірлескен кәсіпорындар. Бірлескен кәсіпорындар үшін пропорционал шоғырландыру әдісі бойынша бұрыннан бар есептеу мүмкіндігі алынып тасталды. Бірлескен кәсіпорын қатысушылары үлестік қатысу әдісін қолдануға міндетті. Осы стандарт Қордың қаржылық есебіне елеулі әсер еткен жоқ.

**ХҚЕС (IFRS) 12 «Басқа кәсіпорындарға қатысу туралы ақпаратты ашу» (2011 жылғы мамырда шыққан және 2013 жылғы 1 қаңтарда басталатын жылдық кезең үшін немесе осы күннен кейін күшіне енеді)**, еншілес, қауымдастырылған кәсіпорындарға, бірлескен қызметтерге немесе шоғырландырылмаған құрылымдық кәсіпорындарға қатысу үлесі бар кәсіпорындарға қолданылады. Стандарт қазіргі уақытта ХҚЕС (IAS) 28 «Қауымдастырылған кәсіпорындардағы инвестицияларда» қарастырылатын ақпараттарды ашу талаптарын ауыстырады. ХҚЕС (IFRS) 12 ақпаратты ашуды талап етеді, ол қаржылық есепті пайдаланушыларға еншілес, қауымдастырылған кәсіпорындарға, бірлескен қызметтерге немесе шоғырландырылмаған құрылымдық кәсіпорындарға қатысу үлесіне байланысты ерекшелікті, тәуекелділікті және қаржылық салдарды бағалауға көмектеседі. Жаңа талаптарға сәйкестік үшін кәсіпорын мыналарды ашуы тиіс: бақылауды анықтау кезіндегі маңызды пайымдамаларды және жорамалдарды, бірлескен кәсіпорынды немесе басқа кәсіпорынға елеулі ықпалды; қызметтердегі және топтардың ақшалай ағындарындағы бақыланбайтын үлестерге қатысты кең түрдегі ашуды, елеулі бақыланбайтын үлестері бар еншілес кәсіпорындар туралы жиынтық ақпаратты және шоғырландырылмаған құрылымдық кәсіпорындардағы үлестерге қатысты ақпаратты толық ашу. Осы стандарт осы қаржылық есептің қосымша ақпаратын ашуға әрекет етпеді.

**ХҚЕС (IFRS) 13 «Әділ құнды бағалау» (2011 жылғы мамырда шыққан және 2013 жылғы 1 қаңтарда басталатын жылдық кезең үшін немесе осы күннен кейін күшіне енеді)**, әділ құн туралы ақпаратты ашу сапасын арттыруды және салыстырмалылықты арттыруды қамтамасыз етеді, сондай-ақ ХҚЕС анықтау үшін бірыңғай әділ құнды қолдануды, әділ құн бағаларының көзі мен ақпаратын ашу бойынша талаптарды талап етеді. Әділ құнды бағалау үшін сұраным және ұсыным бойынша спрэд шегіндегі баға пайдаланылады, басшылық оны есептік күнгі операциялардың соңғы бағасына немесе есептік күнгі операциялардың нақты бағасының орташа мәніне тең деп санайды. 2013 жылғы 1 қаңтарға дейін қаржылық активтер үшін пайдаланылған белгіленген нарықтық баға сұранымның ағымдық бағасы; ал қаржылық міндеттемелер үшін – ұсынымның ағымдық бағасы болды. Сонымен қатар Қор туынды міндеттемелер бағасын қайта қарады және оларды өтеу бағасы бойынша емес, міндеттемелерді беру бағасы бойынша бағалады, бұған бұны пайдаланған басшылық рұқсат етті. Осы стандарт сондай-ақ осы қаржылық есептегі қосымша ақпаратты ашуға алып келді. 7 ескертпені қараңыз.

#### **5 Жаңа немесе қайта қаралған стандарттар мен түсіндірмелерге көшу (жалғасы)**

**ХҚЕС (IAS) 27 «Жеке қаржылық есеп» (2011 жылғы мамырда қайта қаралды және 2013 жылғы 1 қаңтарда басталатын жылдық кезең үшін немесе осы күннен кейін күшіне енеді).** Осы стандарт өзгертілді және қазіргі кездегі оның міндеті жеке қаржылық есепті даярлау кезінде еншілес

кәсіпорындардағы, бірлескен кәсіпорындардағы немесе қауымдастырылған кәсіпорындардағы есепке және ақпаратты ашуға талаптар белгілеу болып табылады. Бақылау мен шоғырландырылған қаржылық есеп туралы басшылық ХҚЕС (IFRS) 10 «Шоғырландырылған қаржылық есеппен» ауыстырылды. Осы стандарт Қордың қаржылық есебіне елеулі ықпал еткен жоқ.

**ХҚЕС (IAS) 28 «Қауымдастырылған және бірлескен кәсіпорындардағы инвестициялар» (2011 жылғы мамырда қайта қаралды және 2013 жылғы 1 қаңтарда басталатын жылдық кезең үшін күшіне енеді).** ХҚЕС (IAS) 28 осы түзету бірлескен кәсіпорындар есебі мәселелері бойынша ҚХҚЕС Басқармасының жобасын орындау нәтижесінде әзірленді. Осы жобаны талқылау барысында ҚХҚЕС Басқармасы ХҚЕС (IAS) 28 үлестік әдісі бойынша бірлескен кәсіпорындар қызметтерін есебін енгізу туралы шешім қабылдады, сондай-ақ бұл әдіс бірлескен кәсіпорындарға, сондай-ақ қауымдастырылған кәсіпорындарға қолданылады. Жоғары сипатталғандарды қоспағанда, қалған мәселелер бойынша басшылық өзгеріссіз қалды. Осы стандарт Қордың қаржылық есебіне айтарлықтай әсер еткен жоқ.

**ХҚЕС (IAS) 1 түзетулер «Қаржылық есепті тапсыру» (2011 жылғы маусымда шыққан және 2014 жылғы 1 қаңтарда басталатын жылдық кезең үшін немесе осы күннен кейін күшіне енеді),** басқа жиынтық кірісі құрамында көрсетілген баптарды ашуға өзгерістер енгізеді. Осы түзетулерге сәйкес кәсіпорын осы баптардың болашақта кіріс пен шығысқа қайта жіктеле алатындығын ескере отыра, басқа жиынтық кірістің құрамында ұсынылған баптарды бөлуге міндетті. Ұсынылған ХҚЕС (IAS) 1 есептік атауы енді «Табыстар мен шығыстар және басқа жиынтық кірістер туралы есеп» болып өзгертілді. Стандартқа түзету енгізу қаржы есебін тапсырудағы өзгерістерге алып келді, алайда бұл жағдайда операциялар мен қалдықтардың бағалануына әсер еткен жоқ.

**ХҚЕС МСФО (IAS) 19 қарастырған «Қызметкерлерге сыйақы» (2011 жылғы маусымда шыққан және 2013 жылғы 1 қаңтарда басталатын жылдық кезең үшін немесе осы күннен кейін күшіне енеді)** белгіленген төлемдер мен жексенбілік жәрдемақылармен бірге зейнеттік жоспар бойынша шығындарды мойындау мен бағалау тәртібіне айтарлықтай өзгеріс енгізеді, сондай-ақ қызметкерлерге сыйақылардың барлық түрлері туралы ақпаратты ашуға талаптарды айтарлықтай өзгертеді. Осы стандарт белгіленген төлемдермен бірге, зейнетақы бойынша таза міндеттемелердегі (активтердегі) барлық өзгерістерді олар пайда болған сәтте мынадай ретпен мойындауды талап етеді: (i) қызметтердің құны мен таза проценттік кіріс табыстарда немесе кірістерде; ал (ii) қайта бағалау – басқа жиынтық кірістерде көрсетіледі.

**«Ашу – Қаржылық активтер мен қаржылық міндеттемелерді өзара жатқызу» - ХҚЕС (IFRS) 7 түзетулер (2011 жылғы желтоқсанда шыққан және 2013 жылғы 1 қаңтарда басталатын жылдық кезең үшін немесе осы күннен кейін күшіне енеді).** Осы түзету ашуды талап етеді, олар кәсіпорынның қаржылық есептерін пайдаланушыларға әсерді немесе шегеруге арналған құқықты қоса алғанда, өзара жатқызу туралы келісімнің әлеуетті әсерін бағалауға мүмкіндік береді.

**Халықаралық қаржылық есеп стандарттарын жетілдіру (2012 жылғы мамырда шыққан және 2013 жылғы 1 қаңтарда бастап күшіне енеді).** Жетілдіру бес стандарттағы өзгерісті білдіреді. ХҚЕС (IFRS) 1 (i) қарастырған кәсіпорынның ХҚЕС бойынша қаржылық есептің қайта басталған даярлығын, ХҚЕС (IFRS) 1 қайта қолданылуын немесе егер оның бұларды қолдануын тоқтатпаса, барлық ХҚЕС ретроспективті қолданатындығын нақтылайды және (ii) ХҚЕС бойынша есепті бірінші құрастыратын кәсіпорындар үшін ХҚЕС (IAS) 23 «Қарыздар бойынша шығындарды» шығаруды қосады.

Қайта қарастырылған ХҚЕС (IAS)1 қаржылық есепке ескертпелерді алдыңғы мерзім басталғанда тапсырылған үшінші бухгалтерлік балансты негіздеу үшін ол ретроспективтік қайта есептеуге, есептік саясаттың немесе қаржылық есепті тапсыру мақсаттары үшін қайта жіктеуге елеулі әсерді көшкендігіне байланысты тапсырудың міндетті еместігін нақтылайды, бұл жағдайда ескертпелер кәсіпорын ерікті негізде қосымша салыстырмалы есеп беруді тапсырған жағдайларда қажет. Қайта қаралған ХҚЕС (IAS) 16 бір мерзімнен артық пайдаланылатын сервистік қондырғының қайта қорлар құрамында емес, негізгі құралдың құрамында жіктелетіндігін түсіндіреді. Қайта қаралған ХҚЕС (IAS) 32 меншіккерлерге қаражат бөлудің анықталған салықтық салдарының оның әрдайым ХҚЕС (IAS) 12 сәйкес талап етілгендегідей кірістер мен шығыстар туралы есепте көрсетілуі тиіс екенін түсіндіреді. Қайта қаралған ХҚЕС (IAS) 34 талаптары ХҚЕС (IFRS) 8 сәйкестікке келтірілуі тиіс. ХҚЕС (IAS) 34 операциялық сегмент үшін активтер мен міндеттемелердің жалпы сомасын бағалаудың тек осындай ақпараттың операциялық шешімді қабылдаған басшыға тұрақты тапсырылатын жағдайларда ғана қажет және соңғы жылғы қаржылық есеп беруді даярлау сәтінен бастап бағалауларда елеулі өзгерістердің орын алғандығы туралы ақпаратты басшыға тұрақты тапсыру керектігі көрсетіледі. Осы өзгертілген стандарттың мөлiмeттерi Қордың қаржылық есебіне айтарлықтай әсер еткен жоқ.

## **5 Жаңа немесе қайта қаралған стандарттар мен түсіндірмелерге көшу (жалғасы)**

**ХҚЕС (IFRS) 10, ХҚЕС (IFRS) 11 және ХҚЕС (IFRS) 12 ауыспалы ережелер жөніндегі басшылыққа түзетулер (2012 жылғы маусымда шыққан және 2013 жылғы 1 қаңтарда басталатын жылдық кезең үшін немесе осы күннен кейін күшіне енеді).** Осы түзетулер ХҚЕС (IFRS) 10 «Шоғырландырылған қаржылық есепке» ауыспалы ережелер бойынша басшылық жөніндегі түсіндірулер мазмұндалған. ХҚЕС (IFRS) 10 көшетін кәсіпорын ХҚЕС (IFRS) 10 қабылданған сол жылғы мерзімдегі алғашқы күндегі

бақылауды, егер ХҚЕС (IFRS) 10 бойынша шоғырландыруды орындау туралы шешім ХҚЕС (IAS) 27 және ПКР (SIC) 12 бойынша шешімнен ерекшеленетін болса, онда алдыңғы салыстырмалы мерзімде (яғни 2012 жыл) бұл практикалық мүмкін емес жағдайларды қоспағанда, бағалауы тиіс. Осы түзетулер сондай-ақ қосымша мәліметтерді түзетілген салыстырмалы мәліметтерді тек алдыңғы салыстырмалы мерзім үшін ғана тапсыру жөніндегі талаптарды шектеу арқылы ХҚЕС (IFRS) 10, ХҚЕС (IFRS) 11 «Бірлескен қызметтер» және ХҚЕС (IFRS) 12 «Басқа кәсіпорындарға қатысу үлесі туралы ақпараттарды ашуға» көшіру мерзімі уақытында босату қорының қаржылық есебіне ерекше ықпал етпеген өзгертілген стандарттарды тапсырады. Сонымен қатар түзетулерді енгізу нәтижесінде ХҚЕС (IFRS) 12 қолдануға жол ашқан мерзімдер үшін шоғырландырылмаған құрылымдық кәсіпорындарға қатысты ақпаратты ашу шегінде салыстырмалы мәліметтерді тапсыру туралы талаптардың күші жойылды.

**Басқа қайта қаралған стандарттар мен түсіндірмелер:** ҚРХҚЕ (IFRIC) 20 «Ашық әдіспен игерілген кен орнын пайдалану кезеңінде аршу жұмыстарына кеткен шығындарды» түсіндіру аршу жұмыстарының нәтижесінде туындаған тиімділіктерді қашана және қандай ретпен ескеру туралы мәселені қарастырады. Осы түсіндіру Қордың қаржылық есебіне әсер еткен жоқ. 2012 жылдың наурызында шыққан және 2013 жылдың 1 қаңтарында күшіне енген ХҚЕС (IFRS) 1 «Халықаралық қаржылық есептерді алғашқы қолдануға» түзетулердің нарықтықтан төмек мөлшерлемелер бойынша мемлекетте алынған заемдар үшін есепке талаптарды толық ретроспективтік қолданудан ХҚЕС бойынша есепті алғаш рет құрастырған кәсіпорындарды босатады. Бұл түзетулер Қорға жатпайды.

## **5 Жаңа есептік қағидалар**

Бірқатар жаңа стандарттар мен түсіндірмелер жарияланды, олар 2014 жылдың 1 қаңтарында басталатын немесе осы күннен кейінгі және Қор әлі мерзімінен бұрын қабылдамаған жылдық мерзімдер үшін міндетті болып табылады:

**ХҚЕС 9 «Қаржылық құралдар 1 бөлім: Жіктеме мен бағалау».** 2009 жылдың қарашасында шыққан ХҚЕС 9 қаржылық активтерді жіктеу мен бағалауға қатысты ХҚЕС (IAS) 39 тарауларын айырбастайды. Қосымша (i) өзгерістер қаржылық міндеттемелерді жіктеу мен бағалауға қатысты 2010 жылдың қазанында және 2015 жылдың 1 қаңтарында басталатын жылдық мерзім ретінде белгіленген немесе осы стандартқа көшу туралы, ақпаратты ашу туралы талаптар қосылған (ii) осы күннен кейін күшіне енгізілді. Стандарттың негізгі ерекшеліктері мынадай:

- Қаржылық активтер амортизациялық құн бойынша артынша бағаланатын және әділ құн бойынша артынша бағаланатын бағалаудың екі санаты бойынша жіктелуі тиіс. Бағалау әдісін таңдау алғашқы мойындау кезінде жасалуы тиіс. Жіктеу компанияның қаржылық құралдарын басқарудың бизнес-моделіне және құралдар бойынша ақша қаражатының шарттық ағындарының сипаттамасына байланысты.
- Кейінгі құралдар амортизациялық құн бойынша тек ол қарыздық құрал болып табылғанда, сондай-ақ (i) компанияның бизнес-моделі келісімшарттық ақша ағындарын алу мақсаты үшін осы активтерді ұстауға бағытталған және бір уақытта (ii) осы актив бойынша келісімшарттық ақша ағындарынан тек негізгі сома мен проценттердің төлемдерін қамтитын жағдайларда ғана бағаланады (яғни қаржы құралының тек «кредиттің базалық сипаттамасы» ғана бар). Барлық қалған аспаптық қарыздық құралдар кірістер немесе шығыстар арқылы әділ құн бойынша бағалануы тиіс.
- Барлық үлестік құралдар артынша әділдік құн бойынша бағалануы тиіс. Сауда үшін ұсталатын үлестік құралдар кірістер немесе шығыстар арқылы әділ құн бойынша бағаланатын болады. Қалған үлестік инвестициялар үшін алғашқы мойындау кезінде кірістердің немесе шығыстардың құрамында емес, басқа жиынтық кірістердің құрамындағы әділ құн бойынша қайта бағалаудан болған жүзеге асырылмаған және жүзеге асырылған кірістерді немесе шығыстарды көрсету туралы түпкілікті шешім қабылдануы мүмкін. Қайта бағалаудан болған кірістер мен шығыстар кірістер немесе шығыстар шотына көшірілмейді. Бұл шешім әрбір қаржылық құрал үшін жеке қабылдануы мүмкін. Дивиденттер олар инвестициялардың кірісі болып табылатындықтан, кірістер немесе шығыстар құрамында көрсетілуі тиіс.

**6 Жаңа есептік қағидалар (жалғасы)**

- ХҚЕС (IAS) 39 талаптарының көпшілігі және қаржылық міндеттемелерді жіктеу мен бағалауға қатыстылар өзгерістерсіз ХҚЕС (IFRS) 9 көшірілді. Негізгі ерекшелік басқа жиынтық кірістер құрамында кірістер немесе шығыстар арқылы әділ құн бойынша бағаланатын санаттарға жатқызылған қаржылық міндеттемелердің жеке кредиттік тәуекеліне өзгерістердің тиімділігін ашу үшін компанияға талап болып табылады.

2013 жылдың қарашасында ХҚЕС 9 енгізілген өзгерістер стандартты қолдану нәтижесінде күшіне енгізудің міндетті күнінің күшін жойды. Қор ХҚЕС 9 қолданыстағы нұсқасын қабылдауға ниетті емес.

Төмендегі жаңа мәлімдемелер Қорға ешқандай елеулі әсер етпейді:

- Қаржылық активтер мен қаржылық міндеттемелерді өзара есепке алу – ХҚЕС (IAS) 32 түзетулер (2011 жылғы желтоқсанда шыққан және 2014 жылғы 1 қаңтарда басталатын жылдық кезең үшін немесе осы күннен кейін күшіне енеді).
- ХҚЕС (IFRS) 10, ХҚЕС (IFRS) 12 және ХҚЕС (IAS) 27 түзетулер – «Инвестициялық кәсіпорындар» (2012 жылғы 31 қазанда шыққан және 2014 жылғы 1 қаңтарда басталатын жылдық кезең үшін немесе осы күннен кейін күшіне енеді).
- ҚР ХҚЕ (IFRIC) 21 Түсіндірме – «Жиымдар» (2013 жылғы 20 мамырда шыққан және 2014 жылғы 1 қаңтарда басталатын жылдық кезеңде күшіне енеді).
- ХҚЕС (IAS) 36 түзетулер - «Қаржылық емес активтер үшін өтелетін сома туралы ақпаратты ашу» (2013 жылғы мамырда шыққан және 2014 жылғы 1 қаңтарда басталатын жылдық кезең үшін күшіне енеді; мерзімінен бұрын қолдануға, егер ХҚЕС (IFRS) 13 сол есептік және салыстырмалы кезеңге қатысты қолданылған жағдайда рұқсат етіледі).
- ХҚЕС (IAS) 39 түзетулер - «Туынды құралдарды жаңарту және есепті хеджирлеуді жалғастыру» (2013 жылғы маусымда шыққан және 2014 жылғы 1 қаңтарда басталатын жылдық кезеңде күшіне енеді).
- ХҚЕС (IAS) 19 түзетулер - "Белгіленген төлемдер бар жоспарлар: Қызметкерлер жарналары" (2013 жылғы қарашада шыққан және 2014 жылғы 1 қаңтарда басталатын жылдық кезеңде күшіне енеді).

Егер жоғарыда өзге ештеңе көзделмесе, осы жаңа стандарттар мен түсіндірмелер Қордың қаржылық есебіне елеулі ықпал етпейді деп күтіледі.

**6 Ақша қаражаты және олардың баламалары**

<i>(қазақстандық мың теңгемен)</i>	<b>2013 жылғы 31 желтоқсан</b>	<b>2012 жылғы 31 желтоқсан</b>
Талап еткенге дейін банктік шоттардағы қалдықтар	12,567,294	14,938,003
Кассадағы ақша қаражаты	1,670	335
Кері репо шарттары	-	4,003,453
<b>Ақша қаражаты және олардың баламаларының жиыны</b>	<b>12,568,964</b>	<b>18,941,791</b>

**«Даму» кәсіпкерлікті дамыту қоры» АҚ**  
**Қаржылық есеп берушілікке ескертпе**

**7 Ақша қаражаты және олардың баламалары (жалғасы)**

Төмендегі кестеде 2013 жылғы және 2012 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Standard and Poor's рейтингі негізінде несие сапасы бойынша ақша қаражаты мен олардың баламаларының талдамасы берілген:

	<b>2013 жылғы 31 желтоқсан</b> <b>Талап өткенге дейін</b> <b>банктік шоттардағы</b> <b>қалдықтар</b>	<b>2012 жылғы 31 желтоқсан</b> <b>Талап өткенге дейін</b> <b>банктік шоттардағы</b> <b>қалдықтар</b>
<i>(қазақстандық мың теңгемен)</i>		
<i>Мерзімі өтпегендер және құнсызданбағандар</i>		
- BBB- бастап BBB+ дейінгі рейтингі бар	1,354,497	4,302,850
- BB- бастап BB+ дейінгі рейтингі бар	1,026,180	3,447,286
- B- бастап B+ дейінгі рейтингі бар	9,455,256	7,711,027
- CCC- бастап CCC+ дейінгі рейтингі бар	563,050	-
- рейтингі жоқтар	168,311	3,480,293
<b>Ақша қаражаты мен олардың</b> <b>баламаларының жиыны</b>	<b>12,567,294</b>	<b>18,941,456</b>

Ақша қаражаты мен олардың баламаларының әділ құнына қатысты 27 ескертпені қараңыз. Ақша қаражаты мен олардың баламаларының проценттік мөлшерлемесіне талдама 25 ескертпеде келтірілген. Байланысқан тараптармен операциялар бойынша ақпарат 28 ескертпеде келтірілген. Ақша қаражаты мен олардың баламаларының ешқандай баптары мерзімі өткендер немесе құнсызданғандар болып табылмайды.

**8 Кірістер немесе шығыстар арқылы әділ құн бойынша бағаланатын бағалы қағаздар**

	<b>2013 жылғы</b> <b>31 желтоқсан</b>	<b>2012 жылғы</b> <b>31 желтоқсан</b>
<i>(қазақстандық мың теңгемен)</i>		
Қазақстандық мемлекеттік облигациялар	4,805,500	5,464,880
Корпоративтік облигациялар	4,752,815	5,183,039
<b>9 Кірістер немесе шығыстар арқылы әділ құн бойынша</b> <b>бағаланатын бағалы қағаздар жиыны</b>	<b>9,558,315</b>	<b>10,647,919</b>

Қор бастапқыда кірістер немесе шығыстар арқылы әділ құн бойынша көрсетілген бағалы қағаздар сияқты Қордың сауда қоржынының бөлігі болып табылмайтын жоғарыда көзделген бағалы қағаздарды қайтарымсыз тәртіппен жіктеді. Мұндай бағалы қағаздар инвестициялық саясатқа құжаттамалық бекітілген стратегияға сәйкес әділ құн бойынша басқарылады және бағаланады.

Кірістер немесе шығыстар арқылы әділ құн бойынша бағаланатындар санатына жататын бағалы қағаздар әділ құн, сондай-ақ несие тәуекелділігінде ескертілген көрсетілетін есептен шығару бойынша көрсетіледі. Төменде 2013 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша несие сапасы жөнінде кірістер немесе шығыстар арқылы әділ құн бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздар талдамасы келтірілген:

	<b>Қазақстандық</b> <b>мемлекеттік</b> <b>облигациялар</b>	<b>Корпоративтік</b> <b>облигациялар</b>	<b>Жиыны</b>
<i>(қазақстандық мың теңгемен)</i>			
<i>Мерзімі өтпегендер және құнсызданбағандар</i>			
- BBB+ рейтингіден бастап	4,805,500	-	4,805,500
- BBB рейтингіден бастап	-	-	-
- BBB- рейтингіден бастап	-	2,329,202	2,329,202
- BB- рейтингіден бастап	-	1,535,575	1,535,575
- B+ рейтингіден бастап	-	641,339	641,339
- B рейтингіден бастап	-	246,699	246,699
<b>Кірістер немесе шығыстар арқылы әділ құн</b> <b>бойынша бағаланатын бағалы қағаздар</b> <b>жиыны</b>	<b>4,805,500</b>	<b>4,752,815</b>	<b>9,558,315</b>



**«Даму» кәсіпкерлікті дамыту қоры» АҚ**  
**Қаржылық есеп берушілікке ескертпе**

**8 Кірістер немесе шығыстар арқылы әділ құн бойынша бағаланатын бағалы қағаздар (жалғасы)**

Төменде 2012 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша несиелер сапасы бойынша кірістер немесе шығыстар арқылы әділ құн бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздар талдамасы келтірілген:

<i>(қазақстандық мың теңгемен)</i>	<b>Қазақстандық мемлекеттік облигациялар</b>	<b>Корпоративтік облигациялар</b>	<b>Жиыны</b>
<i>Мерзімі өтпегендер және құнсызданбағандар</i>			
- BBB+ рейтингіден бастап	5,464,880	-	5,464,880
- BBB рейтингіден бастап	-	2,296,189	2,296,189
- BBB- рейтингіден бастап	-	1,489,485	1,489,485
- B+ рейтингіден бастап	-	898,753	898,753
- B рейтингіден бастап	-	498,612	498,612
<b>Кірістер немесе шығыстар арқылы әділ құн бойынша бағаланатын бағалы қағаздар жиыны</b>	<b>5,464,880</b>	<b>5,183,039</b>	<b>10,647,919</b>

Несие рейтингі Standard & Poor's агенттігінің рейтингіне немесе Moody's агенттігі рейтингіне негізделген, ол Standard & Poor's рейтингтік шкаласы бойынша жақын баламалық мәнге дейін айырбасталады. Кезең үшін кірістер немесе шығыстар құрамында көрсетілетін өзгерістер әділ құн бойынша бағаланатын ешқандай қаржылық активтер мерзімі өтпегендер болып табылмайды.

Кірістер немесе шығыстар арқылы әділ құн бойынша бағаланатын бағалы қағаздардың әділ құнына қатысты 27 ескертпені қараңыз. Кірістер немесе шығыстар арқылы әділ құн бойынша бағаланатын бағалы қағаздардың проценттік мөлшерлемесінің талдамасы 25 ескертпеде келтірілген. Байланысты тараптарға байланысты кірістер немесе шығыстар арқылы әділ құн бойынша бағаланатын бағалы қағаздар бойынша ақпарат 29 ескертпеде келтірілген.

**9 Қаржылық мекемелердегі қаражаттар**

<i>(қазақстандық мың теңгемен)</i>	<b>2013 жылғы 31 желтоқсан</b>	<b>2012 жылғы 31 желтоқсан</b>
Банктерге берілген несиелер	133,432,363	135,774,681
Үш айдан артық бастапқы өтеу мерзімі бар банктердегі депозиттер	3,385,498	2,555,532
Кемшілігі: несиелер қоржынының құнсызданудағы резервтері	(1,661,137)	(1,662,184)
<b>Қаржылық мекемелердегі қаражаттар жиыны</b>	<b>135,156,724</b>	<b>136,668,029</b>

**«Даму» кәсіпкерлікті дамыту қоры» АҚ**  
**Қаржылық есеп берушілікке ескертпе**

**9 Қаржылық мекемелердегі қаражаттар (жалғасы)**

Банктердегі қаражаттарда қамтамасыз ету жоқ. Төменде 2013 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша несие сапасы бойынша банктердегі қаражаттар талдамасы келтірілген:

	<b>Банктердегі депозиттер</b>	<b>Банктер мен қаржылық мекемелерге берілген несиелер</b>	<b>Жиыны</b>
<i>(қазақстандық мың теңгемен)</i>			
<b>Мерзімі өтпегендер мен құнсызданбағандар</b>			
- BBB- бастап BBB+ дейінгі рейтингі бар	-	12,756,167	<b>12,756,167</b>
- BB- бастап BB+ дейінгі рейтингі бар	829,426	101,357	<b>930,783</b>
- B- бастап B+ дейінгі рейтингі бар	2,556,073	85,395,336	<b>87,951,409</b>
- CCC- бастап CCC+ дейінгі рейтингі бар	-	28,180,936	<b>28,180,936</b>
- рейтингі жоқтар	-	6,998,566	<b>6,998,566</b>
<b>Мерзімі өтпегендер мен құнсызданбағандар жиыны</b>	<b>3,385,499</b>	<b>133,432,362</b>	<b>136,817,861</b>
<i>Жеке құнсызданғандар</i>			
- төлем 360 күннен артық кешіктірілген	-	1,661,137	1,661,137
<b>Жеке құнсызданғандар жиыны</b>	-	<b>1,661,137</b>	<b>1,661,137</b>
<b>Құнсызданудағы резервті шегергенде</b>	-	<b>(1,661,137)</b>	<b>(1,661,137)</b>
<b>Қаржылық мекемелердегі қаражаттар жиыны</b>	<b>3,385,499</b>	<b>131,771,225</b>	<b>135,156,724</b>

Несие рейтингісі Standard & Poor's агенттігі рейтингісіне (осы рейтинг болған жағдайда) немесе Moody's агенттігі рейтингісіне негізделген, олар Standard & Poor's рейтингілік шкаласы бойынша жақын баламалық мәнге дейін айырбасталады.

**«Даму» кәсіпкерлікті дамыту қоры» АҚ**  
**Қаржылық есеп берушілікке ескертпе**

**9 Қаржылық мекемелердегі қаражаттар (жалғасы)**

Төменде 2012 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша несие сапасы бойынша басқа банктердегі қаражаттар талдамасы келтірілген:

	<b>Банктегі депозиттер</b>	<b>Банктерге және қаржы мекемелеріне берілген несиелер</b>	<b>Жиыны</b>
<i>(қазақстандық мың теңгемен)</i>			
<b>Мерзімі өтпегендер мен құнсызданбағандар</b>			
- В- бастап В+ дейінгі рейтингі бар	1,726,371	90,084,412	91,810,659
- рейтингі жоқтар	829,285	45,690,269	46,519,554
<b>Мерзімі өтпегендер мен құнсызданбағандар жиыны</b>	<b>2,555,532</b>	<b>135,774,681</b>	<b>138,330,213</b>
<b>Жеке құнсызданғандар</b>			
- төлем 181 бастап 360 күнге дейін кешіктірілген	-	1,662,184	1,662,184
<b>Жеке құнсызданғандар жиыны</b>	<b>-</b>	<b>1,662,184</b>	<b>1,662,184</b>
<b>Құнсызданудағы резервті шегергенде</b>	<b>-</b>	<b>(1,662,184)</b>	<b>(1,662,184)</b>
<b>Қаржылық мекемелердегі қаражаттар жиыны</b>	<b>2,555,532</b>	<b>134,112,497</b>	<b>136,668,029</b>

Қордың қаржылық мекемелер берген қаражаттарының құнсыздануы туралы мәселені қарау кезінде назарға алатын негізгі фактор оның мәртебесі мерзімінің асуы болып табылады. Осының негізінде Қор қаржылық мекемелерге берген қаражат берешегінің мерзімі бойынша талдама келтірген, олар құнсызданғандар ретінде жеке тәртіппен анықталады.

Төменде қаржылық мекемелердің құнсызданудағы қаражаттар резерві өзгерісінің талдамасы келтірілген:

	<b>2013 ж. Банктерге берген несиелер</b>	<b>2012 ж. Банктерге берген несиелер</b>
<i>(қазақстандық мың теңгемен)</i>		
<b>1 қаңтардағы құнсызданудағы резерв</b>	<b>1,662,184</b>	<b>1,662,184</b>
Бір жылдың бойында құнсызданудағы резервті қалпына келтіру	(1,047)	-
Сенімсіз ретінде бір жылдың бойында есептен шығарылған қаражаттар		-
<b>31 желтоқсандағы құнсызданудағы резерв</b>	<b>1,661,137</b>	<b>1,662,184</b>

Қаржылық мекемелердегі қаражаттардың әрбір санатының әділ құны туралы ақпарат 27 ескертпеде келтірілген. Қаржылық мекемелердегі қаражаттардың проценттік мөлшерлемелерінің талдамасы 25 ескертпеде келтірілген. Байланысты тараптармен операциялар бойынша ақпарат 29 ескертпеде келтірілген.

**«Даму» кәсіпкерлікті дамыту қоры» АҚ**  
**Қаржылық есеп берушілікке ескертпе**

**10 Клиенттерге несиелер мен аванстар**

<i>(қазақстандық мың теңгемен)</i>	<b>2013 жылғы 31 желтоқсан</b>	<b>2012 жылғы 31 желтоқсан</b>
Шағын және орта кәсіпорындарға несиелер	1,657,615	1,914,334
Нағын несие ұйымдарына несиелер	1,481,789	1,567,523
Қаржылық жалдауға таза инвестициялар	249,381	311,834
Басқа ұйымдарға несиелер	97,969	11,967
Кемшілігі: резерв несие қоржынының құнсыздануында	(3,286,971)	(3,531,452)
<b>Клиенттерге несиелер мен аванстар жиыны</b>	<b>199,783</b>	<b>274,206</b>

Төменде 2013 жылдың бойында құнсызданудағы несие қоржыны резерві өзгерісінің талдамасы келтірілген:

<i>(қазақстандық мың теңгемен)</i>	<b>Шағын және орта кәсіпорындарға несиелер</b>	<b>Шағын қаржы ұйымдарына несиелер</b>	<b>Қаржылық жалдауға таза инвестиция- лар</b>	<b>Басқа ұйымдарға несиелер</b>	<b>Жиыны</b>
<b>2013 жылғы 1 қаңтарда құнсызданудағы резерв</b>	<b>1,752,113</b>	<b>1,492,862</b>	<b>274,510</b>	<b>11,967</b>	<b>3,531,452</b>
Кезеңнің бойында құнсыздануды қалпына келтіру	(155,455)	(49,949)	(36,680)	(736)	<b>(242,820)</b>
Провизияларды тізімнен шығару	(1,661)	-	-	-	<b>(1,661)</b>
<b>2013 жылғы 31 желтоқсандағы құнсызданудағы несие қоржынының резерві</b>	<b>1,594,997</b>	<b>1,442,913</b>	<b>237,830</b>	<b>11,231</b>	<b>3,286,971</b>

Бір жылдың бойында құнсызданудағы несиелер резервін қалпына келтіру бір жылдағы жиынтық кіріс туралы есепте көрсетілген сомадан айрықшалаанады, несиелерді қалпына келтіруге байланысты сенімсіз ретінде бұрын тізімнен шығарылғандардың көлемі 63,818 теңге (2012ж.: 173,568 мың теңге). Бұл сома резервті азайту ретінде кірістер мен шығыстар шотына жатады.

Төменде 2012 жылдың бойында несие қоржынының құнсызданудағы резерві өзгерісінің талдамасы келтірілген:

<i>(қазақстандық мың теңгемен)</i>	<b>Шағын және орта кәсіпорындарға несиелер</b>	<b>Шағын қаржы ұйымдарына несиелер</b>	<b>Қаржылық жалдауға таза инвестиция- лар</b>	<b>Басқа ұйымдарға несиелер</b>	<b>Жиыны</b>
<b>2012 жылғы 1 қаңтардағы құнсызданудағы резерв</b>	<b>2,052,699</b>	<b>1,696,839</b>	<b>333,249</b>	<b>12,958</b>	<b>4,095,745</b>
Кезеңнің бойында құнсыздануды қалпына келтіру	(300,586)	(203,977)	(58,739)	(991)	(564,293)
<b>2012 жылғы 31 желтоқсандағы құнсызданудағы несие қоржынының резерві</b>	<b>1,752,113</b>	<b>1,492,862</b>	<b>274,510</b>	<b>11,967</b>	<b>3,531,452</b>

**«Даму» кәсіпкерлікті дамыту қоры» АҚ**  
**Қаржылық есеп берушілікке ескертпе**

**10 Клиенттерге несиелер мен аванстар (жалғасы)**

Төменде 2013 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша кепілдік қамтамасыз ету туралы ақпарат келтірілген:

<i>(қазақстандық мың теңгемен)</i>	Шағын және орта кәсіпорындарға несиелер	Шағын несие ұйымдарына несиелер	Қаржылық жалдауға таза инвестиция	Басқа несиелер	Жиыны
Қамтамасыз етілмеген несиелер	13,837	5012	6,165	-	25,014
Жылжымайтын тұрғын үй объектілері	26,383	33,864	667	86,738	147,652
Жылжитын мүліктер	6,296	4,719	-	-	11,015
Басқа банктер кепілдендірген несиелер	1,530	-	-	-	1,530
Басқа активтер	14,572	-	-	-	14,572
<b>Клиенттерге несиелер мен аванстар жиыны</b>	<b>62,618</b>	<b>38,876</b>	<b>11,551</b>	<b>86,738</b>	<b>199,783</b>

Төменде 2012 жылғы 31 желтоқсандағы кепілдік қамтамасыз ету туралы ақпарат келтірілген:

<i>(қазақстандық мың теңгемен)</i>	Шағын және орта кәсіпорындарға несиелер	Шағын несие ұйымдарына несиелер	Қаржылық жалдауға таза инвестициялар	Жиыны
Қамтамасыз етілмеген несиелер	84,193	217	-	84,410
Жылжымайтын тұрғын үй объектілері	74,187	67,772	9,994	151,953
Жылжитын мүліктер	3,406	-	27,329	30,735
Басқа банктер кепілдендірген несиелер	436	-	-	436
Басқа активтер	-	6,672	-	6,672
<b>Клиенттерге несиелер мен аванстар жиыны</b>	<b>162,222</b>	<b>74,661</b>	<b>37,323</b>	<b>274,206</b>

Жоғарыда көзделген несиенің баланстық құнын ашу қамтамасыз ету ретінде қабылданған активтердің өтімділігі негізінде бөлінген. Басқа ұйымдардың несиелерінде кепілдік қамтамасыз ету жоқ.

**«Даму» кәсіпкерлікті дамыту қоры» АҚ**  
**Қаржылық есеп берушілікке ескертпе**

**10 Клиенттерге несиелер мен аванстар (жалғасы)**

Төменде 2013 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша несиелер сапасы бойынша несиелер талдамасы келтірілген:

<i>(қазақстандық мың теңгемен)</i>	<b>Шағын және орта кәсіпорындарға несиелер</b>	<b>Шағын-несиелер ұйымдарына несиелер</b>	<b>Қаржылық жалдауға таза инвестициялар</b>	<b>Басқа ұйымдарға несиелер</b>	<b>Жиыны</b>
<i>Мерзімі өтпегендер мен құнсызданбағандар</i>					
-Шағын кәсіпорындарға несиелер	135	4,754	11,169	9	16,067
-Жеке тұлғаларға несиелер	-	-	-	86,738	86,738
<b>Мерзімі өтпегендер және құнсызданбағандар жиыны</b>	<b>135</b>	<b>4,754</b>	<b>11,169</b>	<b>86,747</b>	<b>102,805</b>
<i>Мерзімі өткен, алайда құнсызданбағандар</i>					
- төлем 30 бастап 90 күнге дейін кешіктірілген	904	-	-	-	904
<b>Мерзімі өткендер, алайда құнсызданбағандар жиыны</b>	<b>904</b>	<b>-</b>	<b>-</b>	<b>-</b>	<b>904</b>
<i>Жеке құнсызданғандар (жалпы сома)</i>					
- 91 бастап 180 күнге дейін кешіктірілген	35,734	2,523	-	6,475	44,732
- 181 бастап 360 күнге дейін кешіктірілген	-	-	764	-	764
- 360 күннен көп кешіктірілген	1,625,589	1,474,511	237,448	-	3,337,548
<b>Жеке құнсызданған несиелер жиыны (жалпы сома)</b>	<b>1,661,322</b>	<b>1,477,035</b>	<b>238,212</b>	<b>6,475</b>	<b>3,383,044</b>
<b>Кемшілігі: құнсызданудағы резерв</b>	<b>(1,594,996)</b>	<b>(1,442,913)</b>	<b>(237,830)</b>	<b>(11,231)</b>	<b>(3,286,970)</b>
<b>Клиенттерге несиелер мен аванстар жиыны</b>	<b>67,366</b>	<b>38,875</b>	<b>11,551</b>	<b>81,991</b>	<b>199,783</b>

**«Даму» кәсіпкерлікті дамыту қоры» АҚ**  
**Қаржылық есеп берушілікке ескертпе**

**10 Клиенттерге несиелер мен аванстар (жалғасы)**

Төменде 2012 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша несиелер сапасы бойынша несиелік талдама келтіріледі:

<i>(қазақстандық мың теңгемен)</i>	Шағын және орта кәсіпорындарға несиелер	Шағын-несиелер ұйымдарына несиелер	Қаржылық жалдауға таза инвестициялар	Басқа ұйымдарға несиелер	Жиыны
<i>Мерзімі өткендер, алайда құнсызданбағандар</i>					
- кемінде 30 күн кешіктірілген	65,352	33,714	37,058	-	136,124
- 30 бастап 90 күнге дейін кешіктірілген	-	-	-	-	-
<b>Мерзімі өткендер, алайда құнсызданбағандар жиыны</b>	<b>65,352</b>	<b>33,714</b>	<b>37,058</b>	<b>-</b>	<b>136,124</b>
<i>Жеке құнсызданған несиелер (жалпы сома)</i>					
- кемінде 30 күн кешіктірілген	16,752	-	-	-	16,752
- 30 бастап 90 күнге дейін кешіктірілген	586	4,735	11,308	-	16,629
- 91 бастап 180 күнге дейін кешіктірілген	20,388	-	404	-	20,792
- 181 бастап 360 күнге дейін кешіктірілген	19,829	34,729	1,263	-	55,821
- 360 күннен артық кешіктірілген	1,791,428	1,494,345	261,800	11,967	3,559,540
<b>Жеке құнсызданған несиелер жиыны (жалпы сома)</b>	<b>1,848,983</b>	<b>1,533,809</b>	<b>274,775</b>	<b>11,967</b>	<b>3,699,534</b>
<b>Кемшілігі: резерв құнсыздануда</b>	<b>(1,752,113)</b>	<b>(1,492,862)</b>	<b>(274,510)</b>	<b>(11,967)</b>	<b>(3,531,452)</b>
<b>Клиенттерге несиелер мен аванстар жиыны</b>	<b>166,222</b>	<b>74,661</b>	<b>37,323</b>	<b>-</b>	<b>274,206</b>

Қор «Қаржылық құралдар: мойындау және бағалау» ХҚЕС 39 қарастырылған қоржындық сақтау қорының әдістемесін қолданды және құнсызданудан келтірілген, алайда есептік кезеңнің соңында жеке несиелер бойынша анықталмаған шығындарға жататын қоржындық резервтерді құрастырды. Қор саясаты әрбір пациенттің жіктемесін осы несиенің құнсыздануының нақты шынайы белгілерін анықтаған сәтке дейін «мерзімі өтпеген және құнсызданбаған» ретінде қарастырады. Осы саясатты және құнсыздануға жататын резерв қоржынының құнсыздану есебінің әдістемесін қолдану нәтижесінде жеке құнсызданған несиелердің жалпы жиынтық сомасы артуы мүмкін.

Қордың несиенің құнсыздануы туралы мәселені қарау кезінде назарға алатын негізгі факторлар оның мерзімі өткен мәртебесі мен мұндай бар болса, кепілдік қамтамасыз етуді сату мүмкіндігі болып табылады. Осының негізінде Қор жоғарыда берешек мерзімі бойынша несиелер талдамасын келтірген, олар жеке тәртіппен құнсызданғандар ретінде анықталған.

Клиенттерге несиелер мен аванстардың әрбір санатының сомасын бағалаудың әділ құнына қатысты 27 ескертпені қараңыз. Клиенттерге несиелер мен аванстардың проценттік мөлшерлемесін талдау 25 ескертпеде келтірілген. Байланысқан тараптармен операциялар бойынша ақпарат 29 ескертпеде келтірілген.

**«Даму» кәсіпкерлікті дамыту қоры» АҚ**  
**Қаржылық есеп берушілікке ескертпе**

**11 Сату үшін қолда бар инвестициялық бағалы қағаздар**

<i>(қазақстандық мың теңгемен)</i>	<b>2013 жылғы 31 желтоқсан</b>	<b>2012 жылғы 31 желтоқсан</b>
Корпоративтік облигациялар	6,022,092	8,465,949
Кемшілігі: резерв несиелік қоржынның құнсыздануында	(3,366,455)	(3,366,455)
<b>Сату үшін қолда бар инвестициялық бағалы қағаздар жиыны</b>	<b>2,655,637</b>	<b>5,099,494</b>

<i>(қазақстандық мың теңгемен)</i>	<b>2013 жылғы 31 желтоқсан Корпоративтік облигациялар</b>	<b>2012 жылғы 31 желтоқсан Корпоративтік облигациялар</b>
------------------------------------	---	---

**Мерзімі өтпегендер және құнсызданбағандар**

- BBB- бастап BBB+ дейінгі рейтингі бар	-	3
- BB- бастап BB+ дейінгі рейтингі бар	2,037,361	-
- B- бастап B+ дейінгі рейтингі бар	538,636	5,039,815
- рейтингі жоқтар	79,640	59,676
<b>Мерзімі өтпегендер және құнсызданбағандар жиыны</b>	<b>2,655,637</b>	<b>5,099,494</b>

*Жеке тәртіппен құнсызданғандар ретінде анықталған қарыздық бағалы қағаздар (жалпы сома)*

- төлем 360 күннен артық кешіктірілген	3,366,455	3,366,455
--	-----------	-----------

**Жеке тәртіппен құнсызданғандар ретінде анықталған қарыздық бағалы қағаздар жиыны**

	<b>3,366,455</b>	<b>3,366,455</b>
--	------------------	------------------

<b>Кемшілігі: резерв құнсыздануда</b>	<b>(3,366,455)</b>	<b>(3,366,455)</b>
---------------------------------------	--------------------	--------------------

<b>Сату үшін қолда бар инвестициялық бағалы қағаздар жиыны</b>	<b>2,655,637</b>	<b>5,099,494</b>
--	------------------	------------------

Несие рейтингі Standard & Poor's агенттігінің рейтингіне немесе Moody's агенттігінің рейтингіне негізделген, ол Standard & Poor's рейтингтік шкаласы бойынша жақын баламалық мәнге дейін айырбасталады.

Қор қарыздық бағалы қағаздардың құнсыздануы туралы мәселені қарау кезінде назарға алатын негізгі фактор олардың мерзімі өткен мәртебе болып табылады. Осы фактор негізінде Қор жоғарыда қарыздық бағалы қағаздар төлемінің кешіктірілген мерзімі бойынша талдама келтірді, ол жеке тәртіппен құнсызданғандар ретінде анықталды. Бір жылдың бойында 19,861 мың теңге сомасына құнсыздану (2012: құнсыздану 20,524 мың теңге сомасына) кірістер мен шығыстар туралы есепте және басқа жиынтық кірісте мойындалды.

Сату үшін қолда бар инвестициялық бағалы қағаздардың әділ құнын бағалауға қатысты 27 ескертпені қараңыз. Сату үшін қолда бар инвестициялық бағалы қағаздардың проценттік мөлшерлемесінің талдамасы 25 ескертпеде көрсетілген. Байланысқан тараптар шығарған сату үшін қолда бар инвестициялық бағалы қағаздар бойынша ақпарат 29 ескертпеде келтірілген.



**«Даму» кәсіпкерлікті дамыту қоры» АҚ**  
**Қаржылық есеп берушілікке ескертпе**

**12 Негізгі құралдар**

	Еск.	Жер мен ғимарат	Қондырғы	Кеңсе жиһазы мен керек-жарақтар	Көлік құралдары	Жиыны
<i>(қазақстандық мың теңгемен)</i>						
2012 жылғы 1 қаңтардағы құн		307,271	434,500	144,778	105,935	992,484
Жиналған амортизация		(171,924)	(173,652)	(53,279)	(27,157)	(426,012)
<b>2012 жылғы 1 қаңтардағы баланстық құн</b>		<b>135,347</b>	<b>260,848</b>	<b>91,499</b>	<b>78,778</b>	<b>566,472</b>
Түсім		-	27,658	28,296	54,994	110,948
Шығару		-	(12,070)	(3,767)	(5,040)	(20,877)
Амортизациялық шегерімдер	23	(40,420)	(53,262)	(13,326)	(15,083)	(122,091)
Жиналған амортизацияны шығару		-	7,729	2,422	5,040	15,191
<b>2012 жылғы 31 желтоқсандағы баланстық құн</b>		<b>94,927</b>	<b>230,903</b>	<b>105,124</b>	<b>118,689</b>	<b>549,643</b>
2012 жылғы 31 желтоқсандағы құн		307,271	450,088	169,307	155,889	1,082,555
Жиналған амортизация		(212,344)	(219,185)	(64,183)	(37,200)	(532,912)
<b>2012 жылғы 31 желтоқсандағы баланстық құн</b>		<b>94,927</b>	<b>230,903</b>	<b>105,124</b>	<b>118,689</b>	<b>549,643</b>
Түсім		1,449,736	110,906	152,873	104,399	1,817,914
Шығару		-	(30,178)	(3,014)	-	(33,192)
Амортизациялық шегерімдер	23	(7,313)	(67,228)	(22,786)	(31,773)	(129,100)
Жиналған амортизацияны шығару		-	25,695	2,245	-	27,940
<b>2013 жылғы 31 желтоқсандағы баланстық құн</b>		<b>1,537,350</b>	<b>270,098</b>	<b>234,442</b>	<b>191,315</b>	<b>2,233,205</b>
2013 жылғы 31 желтоқсандағы құн		1,757,007	530,816	319,166	260,288	2,867,277
Жиналған амортизация		(219,657)	(260,718)	(84,724)	(68,973)	(634,072)
<b>2013 жылғы 31 желтоқсандағы баланстық құн</b>		<b>1,537,350</b>	<b>270,098</b>	<b>234,442</b>	<b>191,315</b>	<b>2,233,205</b>

2013 жылы 1,348,582 мың теңге сомасына (2012: нөл) негізгі құралдар түсімі ғимараттар мен кеңселерді сатып алуды қамтиды, олар аймақтардағы шағын және орта кәсіпкерлікті қолдау бағдарламасы бойынша жүзеге асырылды. 2013 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша (2012: нөл) осы бағдарлама аясында Қор Қазақстанда кәсіпкерлікке қызмет көрсетудің он жаңа орталығын ашты.

**«Даму» кәсіпкерлікті дамыту қоры» АҚ**  
**Қаржылық есеп берушілікке ескертпе**

**13 Басқа активтер**

<i>(қазақстандық мың теңгемен)</i>	<b>2013 жылғы 31 желтоқсан</b>	<b>2012 жылғы 31 желтоқсан</b>
Берілген кепілдіктер бойынша дебиторлық берешек	407,896	19,894
Дебиторлық берешек	293,590	284,035
Құнсызданудағы резерв	(268,465)	(265,118)
<b>Басқа активтер құрамындағы қаржылық активтер жиыны</b>	<b>433,021</b>	<b>38,811</b>
Шикізат пен материалдар	241,874	279,747
Аяқталмаған құрылыс	69,194	-
Қызметтер үшін алдын-ала төлем	32,343	18,341
Табыс салығынан басқа салықтар	592	34,146
Басқалар	140,353	33,972
Құнсызданудағы резерв	(21,562)	-
<b>Басқа активтер жиыны</b>	<b>895,815</b>	<b>405,017</b>

**2012 және 2012 жылдар үшін құнсызданудағы резерв өзгерісіне талдама**

<i>(қазақстандық мың теңгемен)</i>	<b>2013 ж.</b>	<b>2012 ж.</b>
Жыл басындағы құнсызданудағы резерв көлемі	265,118	255,642
Жыл бойындағы құнсызданудағы резерв	24,909	9,476
<b>Жыл аяғындағы құнсызданудағы резерв көлемі</b>	<b>290,02</b>	<b>265,118</b>

2013 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша басқа активтер құрамына 290,027 мың теңге сомасына мерзімі өткен дебиторлық берешек енгізілген (2012 жылғы 31 желтоқсанда: 265,118 мың теңге), барлық дебиторлық берешектің мерзімі бір жылдан артық мерзімге асып кеткен.

Басқа қаржылық активтердің әрбір санатының әділ құны туралы ақпарат 27 ескертпеде келтірілген.

**14 Заемдық қаражат**

<i>(қазақстандық мың теңгемен)</i>	<b>2013 жылғы 31 желтоқсан</b>	<b>2012 жылғы 31 желтоқсан</b>
Самұрық-Қазына АҚ (2% - 6.5%)	51,147,788	67,217,437
Азия Даму Банкі (4,99%)	22,198,052	22,088,747
«Фонд стрессовых активов» АҚ (1% - 7,42%)	1,275,909	1,640,455
Муниципалдық органдар (1%)	1,014,282	1,123,747
Қазақстан Республикасының Қаржы министрлігі (5% - 7%)	174,524	171,211
<b>Заемдық қаражат жиыны</b>	<b>75,810,555</b>	<b>92,241,597</b>

Самұрық Қазына АҚ және мемлекеттік органның заемдық қаражаттары бекітілген үкіметтік бағдарламаға сәйкес шағын және орта бизнесті дамытуды қаржыландыруды қолдау үшін коммерциялық банктерге қаражат беру мақсатына алынды.

Заемдық қаражаттың әрбір санатының әділ құны туралы ақпарат 27 ескертпеде келтірілген. Заемдық қаражаттың проценттік мөлшерлемесінің талдамасы 25 ескертпеде келтірілген. Байланысты тараптармен операциялар жөніндегі ақпарат 29 ескертпеде келтірілген.

**«Даму» кәсіпкерлікті дамыту қоры» АҚ**  
**Қаржылық есеп берушілікке ескертпе**

**15 Субординациялық қарыз**

<i>(қазақстандық мың теңгемен)</i>	<b>2013 жылғы 31 желтоқсан</b>	<b>2012 жылғы 31 желтоқсан</b>
Самұрық-Қазына АҚ	4,022,973	5,420,112
<b>Субординациялық қарыз жиыны</b>	<b>4,022,973</b>	<b>5,420,112</b>

2012 және 2013 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша субординациялық қарыздың өтеу мерзімі 2014 жыл және жылдық сыйақы мөлшерлемесі 7% Самұрық-Қазына АҚ-дан алған несиені қамтиды. Банкрот болған жағдайда, субординациялық несиені өтеу Қордың басқа барлық міндеттемелерін толық өтегеннен кейін жүзеге асырылады. Самұрық-Қазына АҚ-дан несие шағын және орта кәсіпорындарды қаржылық қолдау үшін коммерциялық банктерге несие беру мақсатында алынды.

Субординациялық қарыздың әділ құны туралы ақпарат 27 ескертпеде келтірілген. Субординациялық қарыздың проценттік мөлшерлемесінің талдамасы 25 ескертпеде келтірілген. Байланысты тараптармен операциялар жөніндегі ақпарат 29 ескертпеде келтірілген.

**16 Қаражаттандыру бағдарламасы жөніндегі міндеттеме**

<i>(қазақстандық мың теңгемен)</i>	<b>2013 жылғы 31 желтоқсан</b>	<b>2012 жылғы 31 желтоқсан</b>
Банктер	4,404,398	3,591,851
Қазақстан Республикасының экономикалық даму және сауда министрлігі	2,067,815	216,810
Муниципалдық органдар	1,548,388	639,827
<b>Қаражаттандыру бағдарламасы жөніндегі міндеттеме</b>	<b>8,020,601</b>	<b>4,448,488</b>

Қаражаттанжыру бағдарламасы жөніндегі міндеттеме Қазақстан Республикасының экономикалық даму және сауда министрлігі мен муниципалдық органдарда орналастырылады. Мұндай қаражаттар бұдан әрі «Бизнестің жол картасы - 2020» бағдарламасына сәйкес үкіметтің қаражаттандыру жобасы бойынша төлем ретінде жергілікті банктерге беріледі.

Қаражаттандыру бағдарламасы жөніндегі міндеттеменің әділ құны туралы ақпарат 27 ескертпеде келтірілген. Байланысты тараптармен операциялар жөніндегі ақпарат 28 ескертпеде келтірілген.

**17 Қаржылық кепілдіктер бойынша болашақ кезеңдегі кірістер мен міндеттемелер**

<i>(қазақстандық мың теңгемен)</i>	<b>Еск.</b>	<b>2013 жылғы 31 желтоқсан</b>	<b>2012 жылғы 31 желтоқсан</b>
Болашақ кезеңдегі кірістер		788,484	739,664
Қаржылық кепілдіктер	26	230,849	165,032

**18 Қаржылық кепілдіктер бойынша болашақ кезеңдегі кірістер мен міндеттемелер жиыны**

	<b>1,019,333</b>	<b>904,696</b>
--	------------------	----------------

Қаржылық кепілдіктер шағын және орта бизнес субъектілерінің «Бизнестің жол картасы 2020» бағдарламасын іске асыру аясында Қор шығарған кепілдіктерді білдіреді. Бұл бағдарламаны Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2010 жылғы 13 сәуірдегі «Бизнестің жол картасы 2020» Бағдарламасын бекіту туралы» № 301 Қаулысына сәйкес Үкімет қаражаттандырады. Бағдарлама шегінде Қор бағдарлама үйлестірушісі мен шағын және орта бизнес субъектілерінің арасындағы агент болып табылады. Бағдарлама үйлестірушісі Қордың жергілікті деңгейінде төлейтін комиссияның құны қаржылық кепілдік сомасының 20% құрайды. Комиссия үшін алынған сома шығарылған кепілдік мерзімінің бойында кіріске тікелей желілік жатқызу жолымен мерзімі өткен кірістерге жатады.

Субординациялық қарыздың әділ құны туралы ақпарат 27 ескертпеде келтірілген.

**«Даму» кәсіпкерлікті дамыту қоры» АҚ**  
**Қаржылық есеп берушілікке ескертпе**

**19 Басқа міндеттемелер**

<i>(қазақстандық мың теңгемен)</i>	<b>2013 жылғы 31 желтоқсан</b>	<b>2012 жылғы 31 желтоқсан</b>
Кредиторлық берешек	73,237	70,632
Есептелген міндеттемелер мен басқа несие берушілер	14,643	14,984
<b>Басқа міндеттемелер құрамындағы қаржылық міндеттемелер жиыны</b>	<b>87,880</b>	<b>85,616</b>
Пайдаланылмаған демалыс бойынша резервтер	136,667	97,595
Табыс салығын қоспағанда, төлемге жататын салықтар	130,709	58,841
Алынған аванстар	9,801	14,538
Қызметкерлерді сыйақыландыруға есептелген шығындар	7,907	43,152
Басқалар	12,856	21,231
<b>Басқа міндеттемелер жиыны</b>	<b>385,820</b>	<b>320,973</b>

Барлық жоғарыда көзделген міндеттемелер есептік кезең аяқталғанда 12 айдың бойында өтеледі. Басқа қаржылық міндеттемелердің әділ құны туралы ақпарат 27 ескертпеде келтірілген.

**20 Акционерлік капитал**

<i>Акциялар санын қоспағанда, қазақстандық мың теңгемен</i>	<b>Айналымдағы акциялар саны (мың дана)</b>	<b>Қарапайым акциялар</b>	<b>Жиыны</b>
<b>2013 жылғы 31 желтоқсанда</b>	<b>27,462</b>	<b>72,920,273</b>	<b>72,920,273</b>
Жаңа акцияларды шығару	-	-	-
<b>2013 жылғы 31 желтоқсанда</b>	<b>27,462</b>	<b>72,920,273</b>	<b>72,920,273</b>

2013 жылғы 13 маусымда акционерлік жиналыста Қор 2012 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылға қатысты жалпы сомасы 1,036,860 мың теңгеге дивиденттер жариялады. Дивиденттердің барлық сомасы Акционерге 2013 жылдың 24 маусымында төленді.

**«Даму» кәсіпкерлікті дамыту қоры» АҚ**  
**Қаржылық есеп берушілікке ескертпе**

**21 Проценттік кірістер мен шығыстар**

<i>(қазақстандық мың теңгемен)</i>	<b>2013 ж.</b>	<b>2012 ж.</b>
<b>Проценттік кірістер</b>		
Қаржылық мекемелердегі қаражаттар	9,547,896	10,146,432
Ақша қаражаты мен олардың баламалары	658,452	878,545
Кірістер мен шығыстар арқылы әділ құн бойынша бағаланатын бағалы қағаздар	555,640	568,805
Сату үшін қолда бар инвестициялық бағалы қағаздар	245,179	278,067
Клиенттерге несиелер мен аванстар бойынша өсімдер мен комиссиялар	82,674	156,205
Клиенттерге несиелер мен аванстар	62,510	481,155
Кері «репо» келісімі бойынша дебиторлық берешек	4,603	3,452
<b>Проценттік кірістер жиыны</b>	<b>11,156,954</b>	<b>12,512,661</b>
<b>Проценттік кірістер</b>		
Заемдық қаражат	4,506,589	5,890,830
Субординациялық қарыз	322,955	734,982
<b>Проценттік шығындар жиыны</b>	<b>4,829,544</b>	<b>6,625,812</b>
<b>Таза проценттік кірістер</b>	<b>6,327,410</b>	<b>5,886,849</b>

2013 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін проценттік кірістердің әртүрлі баптар құрамына құнсызданған қаржылық активтер бойынша есептелген 461,428 мың теңгеге тең (2012 жылы: 1,191,873 мың теңге) жалпы сома кіреді.

**22 Комиссиялық кірістер мен шығыстар**

<i>(қазақстандық мың теңгемен)</i>	<b>2013 ж.</b>	<b>2012 ж.</b>
<b>Комиссиялық кірістер</b>		
- Қаржылық агент қызметтері	1,190,853	601,196
- Берілген кепілдіктер	610,512	320,788
- Басқалар	57,223	-
<b>Комиссиялық кірістер жиыны</b>	<b>1,858,588</b>	<b>921,984</b>

Комиссиялық кірістер шығарылған кепілдіктерден (17 ескертпе), оператор мен қаржылық агент ретінде Қазақстан Республикасының Экономика министрлігі үшін қаражаттандыру қызметі (16 ескертпе) және «Бизнестің жол картасы-2020» бағдарламасын іске асыру аясында жаңадан бастаған кәсіпкерлерді қолдау бойынша қызметтерден тұрады.

**«Даму» кәсіпкерлікті дамыту қоры» АҚ**  
**Қаржылық есеп берушілікке ескертпе**

**23 Басқа операциялық кірістер мен шығыстар**

<i>(қазақстандық мың теңгемен)</i>	<b>2013 ж.</b>	<b>2012 ж.</b>
Операциялық жалдаудан түскен кіріс	34,320	11,546
Өткен кезеңнің шығындарын түзету	43,038	(277,143)
Өсім мен айыппұлдар	-	2,811
Негізгі құралдарды шығарудан болған шығындар	(4,933)	(11,562)
Басқалар	8,439	12,762
<b>Басқа операциялық кірістер/(шығыстар) жиыны</b>	<b>80,864</b>	<b>(261,586)</b>

**24 Жалпы және әкімшілік шығындар**

<i>(қазақстандық мың теңгемен)</i>	<b>2013 ж.</b>	<b>2012 ж.</b>
Қызметкерлерді ұстауға арналған шығындар	2,022,742	1,744,858
Заңдық және консультациялық қызметтер	378,458	102,835
Жарнама мен маркетинг	341,334	114,278
Жөндеу және техникалық қондырғылар	202,608	62,251
Иссапар шығындары	161,177	117,401
Оқу	160,003	74,370
Жалға алу	135,045	118,525
Негізгі құралдардың амортизациясы	129,100	122,091
Байланыс қызметтері	88,118	77,261
Көлік шығындары	83,407	41,306
Материалдар	34,471	28,447
Сақтандыру шығындары	29,689	24,025
Күзет қызметтері	24,334	16,137
Табыс салығынан басқа салықтар	22,189	5,979
Материалдық емес активтердің амортизациясы	21,126	26,158
Коммуналдық қызметтер	19,125	12,217
Банктік комиссиялар	15,407	12,877
Кеңселік керек-жарақтар	14,851	11,405
Брокер комиссиясы	6,088	5,377
Басқалар	31,664	136,281
<b>Жиыны</b>	<b>3,920,936</b>	<b>2,854,079</b>

**25 Кіріс салығы**

Бір жыл ішіндегі кірістер мен шығыстар құрамында көрсетілетін табыс салығы бойынша шығындар мынадай компоненттерді қамтиды:

<i>(қазақстандық мың теңгемен)</i>	<b>2013 ж.</b>	<b>2012 ж.</b>
Кіріс салығы бойынша ағымдық шығындар	1,024,530	879,372
Кейінгі қалдырылған салық	104,684	96,447
<b>Бір жыл ішіндегі кіріс салығы бойынша шығындар</b>	<b>1,129,214</b>	<b>975,819</b>

Қор кірісінің үлкен бөлігіне қолданылатын табыс салығының мөлшерлемесі 20% құрайды (2012жг.: 20 %).

**«Даму» кәсіпкерлікті дамыту қоры» АҚ**  
**Қаржылық есеп берушілікке ескертпе**

**24 Кіріс салығы (жалғасы)**

Төменде салық салу бойынша теориялық және нақты шығындардың салыстырмасы келтірілген:

<i>(қазақстандық мың теңгемен)</i>	<b>2013 ж.</b>	<b>2012 ж.</b>
<b>Салық салғанға дейінгі кіріс</b>	<b>4,617,222</b>	<b>4,432,023</b>
Заңмен белгіленген мөлшерлеме бойынша теориялық салықтық аударымдар (2013 ж.: 20%; 2012 ж.: 20%)	923,444	886,405
Салықтық мақсаттар шегеріміне жатпайтын кірістер мен шығыстардың салықтық салдары:		
- мемлекеттік бағалы қағаздар бойынша салық салынбайтын кірістер	(176,428)	(208,551)
- қаржылық жалдау шарты бойынша салық салынбайтын кірістер	(12,906)	(30,328)
- басқа салық салынбайтын кірістер	(20,402)	-
- басқа шегерілмейтін шығыстар	154,350	48,784
- салық шығындары бойынша өткен жылдың бағаларын түзету	261,156	279,509
<b>Кіріс салығы бойынша шығындар</b>	<b>1,129,214</b>	<b>975,819</b>

Қаржылық есеп берушілікте көрсетілген активтердің баланстық құны мен салық салатын базаны есептеу үшін пайдаланылатын міндеттемелер сомасының арасында туындайтын уақытша айырмашылық 2012 және 2013 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша таза кейінге қалдырылған салықтық активтердің пайда болуына алып келді.

2013 жылдың 31 желтоқсанында аяқталатын кезеңнің бойындағы уақытша айырмашылық көлемінің өзгерісі мынадай ретпен берілген:

<i>(қазақстандық мың теңгемен)</i>	<b>2013 жылғы 1 қаңтар</b>	<b>Кірістер мен шығыстар шотына жатады</b>	<b>2013 жылғы 31 желтоқсан</b>
<b>Уақытша айырмашылықты азайтатын/(салық салынатын) салықтық нәтиже</b>			
Клиенттерге несиелер	676,727	(140,257)	536,470
Заемдар	-	179,226	179,226
Негізгі құралдар мен материалдық емес активтер	(26,311)	(39,737)	(66,048)
Болашақ кезеңдегі кірістер	111,730	(111,730)	-
Басқа міндеттемелер	19,519	7,814	27,333
<b>Таза салық активі</b>	<b>781,665</b>	<b>(104,684)</b>	<b>676,981</b>
Кейінге қалдырылған табыс салығы бойынша мойындалған актив	807,976	(64,947)	743,029
Кейінге қалдырылған табыс салығы бойынша мойындалған міндеттеме	(26,311)	(39,737)	(66,048)
<b>Таза салық активі</b>	<b>781,665</b>	<b>(104,684)</b>	<b>676,981</b>

**24 Кіріс салығы (жалғасы)**

2012 жылғы 31 желтоқсанда аяқталатын кезеңнің бойындағы уақытша айырмашылық көлемінің өзгерісі мынадай ретпен келтірілген:

	<b>2012 жылғы 1 қаңтар</b>	<b>Кірістер мен шығыстар шотына (Жатады)/қал- пына келтірілді</b>	<b>2012 жылғы 31 желтоқсан</b>
<i>(қазақстандық мың теңгемен)</i>			
<b>Уақытша айырмашылықты азайтатын/(салық салынатын) салықтық нәтиже</b>			
Клиенттерге несиелер	826,256	(149,529))	676,727
Негізгі құралдар мен материалдық емес активтер	(27,435)	1,124	(26,311)
Болашақ кезеңдер кірісі	70,203	41,527	111,730
Басқа міндеттемелер	9,088	10,431	19,519
<b>Таза салық активі</b>	<b>878,112</b>	<b>(96,447)</b>	<b>781,665</b>
Кейінге қалдырылған табыс салығы бойынша мойындалған актив	905,547	(97,571)	807,976
Кейінге қалдырылған табыс салығы бойынша мойындалған міндеттеме	(27,435)	1,124	(26,311)
<b>Таза салық активі</b>	<b>878,112</b>	<b>(96,447)</b>	<b>781,665</b>

**26 Қаржылық тәуекелдіктерді басқару**

Тәуекелдікті басқару Қор қызметіне жатады және Қордың операциялық қызметінің маңызды элементі болып табылады. Қор тәуекелдіктерді басқаруды тәуекелдіктерді анықтау, мониторинг, бағалау және бақылаудың тұрақты процесінің барысында, сондай-ақ тәуекелдік лимитін және бақылаудың басқа ішкі жүйелерін белгілеу жолымен жүзеге асырады. Тәуекелдіктерді басқару процесі Қордың тұрақты кірістілігін қолдау үшін аса маңызды болып табылады және Қордың әрбір қызметкері оның міндеттеріне байланысты тәуекелдіктерді басқару үшін жауапкершілік көтереді. Бағалық тәуекелдікті, сыйақы мөлшерлемесі өзгерісінің тәуекелдігін және валюталық тәуекелдікті, сондай-ақ несие тәуекелдігін және өтімділік тәуекелдігін қамтитын нарықтық тәуекелдік Қор өзінің қызметін жүзеге асыру барысында кездестіретін негізгі тәуекелдіктер болып табылады.

**Тәуекелдіктерді басқару жөніндегі Қордың ережесі мен рәсімі.** Тәуекелдіктерді басқару бойынша Қордың саясаты Қордың тәуекелдіктер лимитін және тиісті бақылауды белгілеуде ұшыраған тәуекелдіктерді анықтауға, талдау мен басқаруға, сондай-ақ тәуекелдік деңгейін тұрақты бағалау мен олардың белгіленген лимитке сәйкестігіне бағытталған. Тәуекелдіктерді басқару жөніндегі саясат пен рәсім ұсынылған өнімдер мен қызметтердегі және пайда болған үздік тәжірибедегі нарықтық жағдайдың өзгерісін көрсету мақсатында тұрақты негізде қарастырылады.

Тәуекелдіктерді басқару стратегиясы Қор тәуекелдігін басқару жөніндегі саясатта көрсетілген, ол Қордың жеке акционерінің тәуекелдіктерін басқару стратегиясына сәйкес әзірленген.

**Тәуекелдіктерді басқару жөніндегі саясат мыналарды қамтиды:**

- Қордың басқару элементі ретінде тәуекелдікті басқарудың тиімді кешенді жүйесі мен біріктірілген процесін құруды және тәуекелдікті басқарудың әдістері мен рәсімінің бірыңғай стандартталған амалы негізінде Қордың қызметін тұрақты жетілдіруді;
- Қордың тиімді тәуекелдікті қабылдауы үшін оның қызметінің тиісті көлемін қамтамасыз етуді; Тұтқыр қабілетті анықтауды және қабылданған тәуекелдікті тиімді басқаруды қамтамасыз етуді;
- Тәуекелдікті өз уақытында анықтауды; және
- Шығындарды азайтуды және әлеуетті шығындарды жабудың ағымдық шығыстарын төмендетуді.



**«Даму» кәсіпкерлікті дамыту қоры» АҚ**  
**Қаржылық есеп берушілікке ескертпе**

---

**Тәуекелдіктерді басқару құрылымы:**

Қор тәуекелдіктерін басқару құрылымы Қордың Директорлар кеңесі мен Басқарма, Тәуекелділік жөніндегі комитет, Тәуекелдік-менеджмент департаменті, Ішкі аудит қызметі органының, алқа органының және басқа құрылымдық бірліктердің және құрылымдық бөлімшелердің қатысуымен тәуекелдіктерді басқарудың бірнеше деңгейінде берілген.

## **25 Қаржылық тәуекелдіктерді басқару (жалғасы)**

**Директорлар кеңесі.** Тәуекелдіктерді басқарудың алғашқы деңгейін Қордың Директорлар кеңесі ұсынады. Директорлар кеңесі тәуекелдіктерді басқару бойынша бақылау жүйесінің тиісті жұмыс істеуі, негізгі тәуекелдіктерді басқару мен тәуекелдіктерді корпоративтік басқару жүйесі үшін толық жауапкершілік көтереді. Директорлар кеңесі Қор қызметінің міндеттерін анықтайды және тұтқыр қабілет пен қолайлы тәуекелдіктің өлшеміне, тәуекелдікті басқаруға қатысты құжаттарды бекітеді.

**Басқарма.** Тәуекелдіктерді басқарудың екінші деңгейін Қор Басқармасы ұсынады. Қор Басқармасы корпоративтік саясат талабына сәйкестікті қамтамасыз ету мақсатында тәуекелдікті басқарудың тиімді жүйесі мен тәуекелдікті бақылау құрылымын жасауға жауапкершілік көтереді. Басқарма «тәуекелдіктерді сезіну» мәдениетін жасау үшін жауапкершілік көтереді, ол тәуекелдіктерді басқаруды және Қор тәуекелдігін басқару философиясын көрсетеді. Басқарма сондай-ақ тәуекелдіктерді басқарудың тиімді жүйесін енгізуге жауапкершілік көтереді, онда барлық қызметкерлер тәуекелдікті басқарудың нақты анықталған жауапкершілігіне ие және өзінің міндеттерін тиісті орындау үшін жауапкершілік көтереді. Басқарма тәуекелдікті басқару саласындағы өзінің қызметтерінің бір бөлігін тиісті комитеттер құру арқылы жүзеге асыруға уәкілетті.

**Тәуекелдік жөніндегі комитет.** Комитет Қордың тұрақты жұмыс істейтін алқалық консультативтік органы болып табылады, ол тәуекелдіктерді басқару жүйесінің жұмыс істеу процесін үйлестіреді. Оның негізгі міндеттері: Қорда тәуекелдіктерді басқарудың тиімді кешенді жүйесі мен біріктірілген процесс құру және тәуекелдіктерді басқарудың әдістері мен рәсімінің бірыңғай стандартталған амалы негізінде Қордың қызметін тұрақты жетілдіріп отыру.

**Несие комитеті.** Несие комитеті ішкі несие саясатын іске асуы үшін жауапты Қордың тұрақты жұмыс істейтін органы болып табылады. Несие комитетінің өкілеттігі Қор Басқармасы белгілеген шекті көлемдер шегімен шектеледі. Несие комитетінің негізгі міндеті - несиенің жоғары сапалы қоржынын қалыптастыру.

**Активтер мен пассивтерді басқару жөніндегі комитет (АПБК).** АПБК Басқармаға есеп беретін Қордың тұрақты жұмыс істейтін алқалық органы болып табылады және қызметін Басқарма белгілеген өкілеттіктер шегінде жүзеге асырады. АПБК мынадай негізгі мақсаттарға ие: Қордың активтері мен пассивтерін басқару саласында заманауи және тиісті шешімдердің қабылдануын қамтамасыз ету; Қормен ынтымақтастық үшін әріптестер тарту, жеткілікті қаржылық тұрақтылықты қолдау; Қордың кірістілігін арттыру және инвестициялық шешімдер қабылдаған кезде тәуекелділіктерді азайту.

**Тәуекелдік-менеджмент департаменті.** Тәуекелдіктерді басқару процесінің үшінші деңгейін Тәуекелдік-менеджмент департаменті ұсынады. Тәуекелдік-менеджмент департаментінің мақсаты тәуекелдіктерді жалпы басқаруды және қолданыстағы заңнама талаптарына сәйкестікті бақылауды жүзеге асыруды, сондай-ақ жалпы принциптер мен қаржылық және қаржылық емес тәуекелдіктер бойынша есеп берушілікті анықтау, бағалау, басқару және ұсыну әдістерінің іске асырылуын бақылауды қамтиды.

**Ішкі аудит қызметі.** Тәуекелдіктерді басқару барысында Қордың ішкі аудит қызметі тәуекелдіктерді басқару рәсімінің және тәуекелдікті бағалау әдістерінің аудитін жүргізеді және тәуекелдіктерді басқару рәсімінің тиімділігін арттыруға бағытталған ұсыныстар әзірлейді. Ішкі аудит қызметі Қордың Директорлар кеңесіне тәуекелдіктерді басқару жүйесі бойынша есеп береді және бекітілген нормативтік құжаттарға сәйкес басқа да қызметтерді орындайды.

**Құрылымдық бірліктер.** Тәуекелдіктерді басқару құрылымындағы негізгі элементтің бірі әрбір қызметкерге келтірілген Қордың құрылымдық бірлігі болып табылады. Құрылымдық бірліктер (тәуекелдіктер иелері) тәуекелдіктерді басқару процесінде негізгі рөл атқарады. Қор қызметкерлері күн сайын тәуекелдіктер ісіне ие болады, тәуекелдіктерді басқарады және тәуекелдіктердің олардың қызметінің саласына әлеуетті әсер ететінін бақылайды. Құрылымдық бірліктер тәуекелдіктерді басқару бойынша іс-әрекет жоспарын жүзеге асыру, олардың қызметінің саласындағы ірі тәуекелдіктерді өз уақытында анықтау мен хабарлау және жұмыс жоспарына кіруі тиіс тәуекелдіктерді басқару бойынша ұсыныстар әзірлеу үшін жауапкершілік көтереді.

**Нарықтық тәуекелдік** – бұл Қор кірісінің немесе шетелдік валюталар айырбасы бағамын, сыйақы мөлшерлемесін, несиелік спрэдті және акциялар бағасын қоса алғанда, нарықтық бағалар өзгерісінің салдарынан оның қоржыны құнының өзгеру тәуекелдігі. Нарықтық тәуекелдік валюталық тәуекелдіктен, сыйақы мөлшерлемесі өзгерісінің тәуекелдігінен, сондай-ақ басқа бағалық тәуекелдіктерден тұрады. Нарықтық тәуекелдік проценттік, валюталық және нарықтағы жалпы және ерекше өзгерістер ықпалына ұшыраған үлестік қаржылық құралдарға және нарықтық бағалар өзгеріштілігінің деңгейіне қатысты ашық позициялар бойынша пайда болады.

**25 Қаржылық тәуекелдікті басқару (жалғасы)**

Нарықтық тәуекелдікті басқару міндеті нарықтық тәуекелдікке ұшыраудың қолайлы өлшемдер шегінен аспауы үшін оларды басқару мен бақылау болып табылады, бұл жағдайда қабылданған тәуекелдік үшін алған кірісті оңтайландыруды қамтамасыз ету қажет.

Нарықтық тәуекелдікті басқаруға жалпы жауапкершілік Басқарма Төрағасы жүктеген Басқармаға жүктелген. Басқарма нарықтық тәуекелдік лимитін Тәуекелділік-менеджмент департаментінің ұсыныстарына сүйене отырып бекітеді.

Қор нарықтық тәуекелдіктерді жекелеген қаржылық құралдар бойынша қоржынның көлеміне, сыйақы мөлшерлемесі өзгерісінің мерзіміне, валюталық жайғасымға, шығын лимиті мен нәтижелерін Басқарма қарап, бекітетін оларды сақталуына тұрақты мониторинг жүргізуге қатысты ашық жайғасым бойынша лимит белгілеу жолымен басқарады.

Қор сондай-ақ жекелеген сауда қоржынына және Қордың жалпы жайғасымына ықтимал қаржылық ықпалдың жекелеген ерекше нарықтық сценарийлерін үлгілеу үшін әртүрлі «стресс-тестілер», «бэк-тестингі» пайдаланады. Стресс-тестілер шұғыл жағдайларда пайда болуы мүмкін шығындардың әлеуетті көлемін анықтауға мүмкіндік береді. Қор пайдаланатын стресс-тестілер тәуекелдік факторының стресс-тестін қамтиды, оның шегінде тәуекелдіктің әрбір санаты, сондай-ақ жекелеген факторлар бойынша ықтимал күйзелісті оқиғаларды қолдануды қамтитын арнайы стресс-тестілер стресстік өзгеріске ұшырайды.

**Сыйақы мөлшерлемесі өзгерісінің тәуекелдігі** – бұл Қор кірісінің немесе оның сыйақы мөлшерлемесі өзгерісінің салдарынан қаржылық құралдар қоржыны құнының өзгеру тәуекелдігі.

Қор оның қаржылық жағдайы мен ақша ағынының нарықтық сыйақы мөлшерлемесінен басым ауытқушылық ықпалына ұшыраған. Мұндай ауытқушылық проценттік маржаның деңгейін ұлғайтуы мүмкін, алайда оны төмендете де алады, сыйақы мөлшерлемесінің күтпеген өзгерісі жағдайында, шығындардың пайда болуына алып келеді.

Сыйақы мөлшерлемесі өзгерісінің тәуекелдігі белгіленген өтеу мерзімі бар қолдағы немесе болжанған активтер ұқсас өтеу мерзімі бар қолдағы немесе болжанған міндеттемелердің көлемінен көп немесе аз болған жағдайда туындайды.

Проценттік тәуекелдіктерді басқару шығындарды толық жабу принципіне негізделеді – алынған проценттік кіріс құралдарды тарту мен орналастыру бойынша шығындарды жабуы және таза кіріс алу мен бәсекелеге қабілеттілікті қамтамасыз етуі тиіс.

Проценттік тәуекелдік жөніндегі есеп активтерді, міндеттемелерді, баланстан тыс талаптар мен сыйақының проценттік мөлшерлемелер өзгерісіне сезімтал міндеттерді, оларды өтеу мерзіміне байланысты (белгіленген мөлшерлемелер жағдайында) немесе кезекті қайта бағалағанға дейін қалған уақыт аралығы бойынша экономикалық топтастырылған біртекті және маңызды баптарды қамтиды. Уақытша аралықта және активтерде, міндеттемелерде, баланстан тыс талаптар мен міндеттерде ескерілетін баптарды Қор Басқармасы өзгертуі мүмкін.

**«Даму» кәсіпкерлікті дамыту қоры» АҚ**  
**Қаржылық есеп берушілікке ескертпе**

**25 Қаржылық тәуекелдіктерді басқару (жалғасы)**

Сыйақы мөлшерлемесі өзгерісінің тәуекелдігі сыйақы мөлшерлемесі өзгерісінің мониторингі арқылы артықшылықты басқарылады. Негізгі қаржылық құралдар бойынша сыйақы мөлшерлемесін қайта қарау мерзіміне қатысты қысқаша ақпарат мынадай ретпен көрсетілуі мүмкін:

<i>(қазақстандық мың теңгемен)</i>	<b>Талап еткенге дейін және кемінде 1 ай</b>	<b>1 бастап 3 айға дейін</b>	<b>3 бастап 6 айға дейін</b>	<b>6 бастап 12 жылға дейін</b>	<b>1 жылдан бастап және одан жоғары</b>	<b>Баланстық құны</b>
<b>2013 ж.</b>						
<b>31 желтоқсанда</b>						
Қаржылық активтер жиыны	12,714,873	11,094,698	3,002,751	16,267,987	114,423,329	160,787,559
Қаржылық міндеттемелер жиыны	1,112,863	10,072,863	71,188	9,991,122	58,585,493	87,967,803
<b>2013 жылғы 31 желтоқсандағы проценттік мөлшерлеме бойынша таза алшақтық</b>						
	<b>11,602,010</b>	<b>1,021,835</b>	<b>2,931,563</b>	<b>6,276,835</b>	<b>55,837,836</b>	<b>72,819,756</b>
<b>2012 ж. 31 желтоқсанда</b>						
Қаржылық активтер жиыны	12,997,929	11,706,295	3,591,951	16,626,190	117,814,798	162,737,163
Қаржылық міндеттемелер жиыны	1,371,820	10,032,533	32,601	9,943,296	76,281,459	97,661,709
<b>2013 жылғы 31 желтоқсандағы проценттік мөлшерлеме бойынша таза</b>						
	<b>11,626,109</b>	<b>1,673,762</b>	<b>3,559,350</b>	<b>6,682,894</b>	<b>39,554,737</b>	<b>63,096,852</b>

**25 Қаржылық тәуекелдіктерді басқару (жалғасы)**

**Сыйақының орташа мөлшерлемесі.** Келесі кесте 2012 және 2013 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша проценттік активтер мен міндеттемелер бойынша сыйақының орташа тиімді мөлшерлемесін көрсетеді. Осы сыйақы мөлшерлемесі тиісті активтер мен міндеттемелерді өтеуге жақын кірістілікті көрсетеді.

	<b>2013 ж. Сыйақының орташа тиімді мөлшерлемесі</b>	<b>2012 ж. Сыйақының орташа тиімді мөлшерлемесі</b>
<b>Проценттік активтер</b>		
Ақша қаражаты мен оның баламалары	3.06%	5.07%
Кірістер немесе шығыстар арқылы әділ құн бойынша бағаланатын бағалы қағаздар	5.84%	7.94%
Басқа қаржылық мекемелердегі қаражат	7.23%	7.40%
Клиенттерге несиелер мен аванстар	10.89%	9.11%
Сату үшін қолда бар инвестициялық бағалы қағаздар	6.54%	7.95%
Басқа қаржылық активтер	0%	0%
<b>Проценттік міндеттемелер</b>		
Заемдық қаражат	5.34%	5.39%
Субординациялық қарыз	7.00%	7.00%
Қаражаттандыру бағдарламасы жөніндегі міндеттеме	0%	0%
Болашақ кезең кірістері мен қаржылық кепілдіктер бойынша міндеттемелер	0%	0%
Басқа қаржылық міндеттемелер	0%	0%

**Сыйақы мөлшерлемесінің өзгерісіне сезімталдықты талдау.** Проценттік мөлшерлемелерді қайта қарау мерзімін талдауға негізделген проценттік мөлшерлемелер өзгерісінің тәуекелдігін басқару қаржылық активтер мен міндеттемелер сезімталдығының мониторингімен толықтырылады. 2012 жылғы 31 желтоқсандағы және 2013 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қолданыстағы проценттік активтер мен міндеттемелер бойынша 100 базистік тармақтарды проценттік мөлшерлемені және қайта қаралған жайғасымдарды ұлғайту немесе азайту жағына ауытқымалы кірістілікті параллель жылжытудың жеңілдетілген сценарийі негізінде құрастырылған проценттік мөлшерлеме өзгерісіне (сыйақы мөлшерлемесін қайта қарау тәуекелдігі) кіріс немесе шығыс және капитал сезімталдығын талдау (салықты шегергенде) келесідей ретпен берілуі мүмкін.

	<b>2013 ж.</b>		<b>2012 ж.</b>	
	<b>Кіріске немесе шығысқа әсері</b>	<b>Жеке қаражатқа әсері</b>	<b>Кіріске немесе шығысқа әсері</b>	<b>Жеке қаражатқа әсері</b>
<i>(қазақстандық мың теңгемен)</i>				
100 базистік тармаққа параллель ұлғайту (2012: 100 базистік тармақ)	776,701	621,361	1,608,267	509,949
100 базистік тармаққа параллель азайту (2012: 100 базистік тармақ)	(776,701)	(621,361)	(1,608,267)	(509,949)

**«Даму» кәсіпкерлікті дамыту қоры» АҚ  
Қаржылық есеп берушілікке ескертпе**

**25 Қаржылық тәуекелдікті басқару (жалғасы)**

**Валюталық тәуекелдік** – бұл валюталардың айырбастау бағамы өзгерісіндегі салдардың қаржылық құралдары бойынша әділ құнның немесе болашақ ақша қаражаты ағыны өзгерісінің тәуекелдігі.

Валюталық тәуекелдік валютада көрсетілген қолда бар немесе болжанған активтер сол валютамен көрсетілетін қолда бар немесе болжанған міндеттемелер көлемі бойынша көп немесе аз болған жағдайда пайда болады. Қор Басқармасы шетелдік валютада көрсетілген қаржылық құралдар бөлігіндегі Қордың активтер мен пассивтер құрылымы бойынша шешімді валюталық тәуекелдікті бағалауды ескере отырып қабылдайды және валюталық тәуекелдіктің қолжетімді көлемін және ашық валюталық жайғасым көлеміне лимитті белгілейді.

2013 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша валюталар бөлігіндегі қаржылық активтер мен міндеттер құрылымы мынадай ретпен берілуі мүмкін:

<i>(қазақстандық мың теңгемен)</i>	<b>Теңге</b>	<b>АҚШ доллары</b>	<b>Жиыны</b>
<b>ҚАРЖЫЛЫҚ АКТИВТЕР</b>			
Ақша қаражаты және оның баламалары	12,568,964	-	<b>12,568,964</b>
Кірістер немесе шығыстар арқылы әділ құн бойынша бағаланатын бағалы қағаздар	9,558,315	-	<b>9,558,315</b>
Басқа қаржылық мекемелердегі қаражат Қаражаттандыру бағдарламасы бойынша дебиторлық берешек	135,156,725	-	<b>135,156,724</b>
Сату үшін қолда бар инвестициялық бағалы қағаздар	199,783	-	<b>199,783</b>
Клиенттерге несиелер мен аванстар	<del>433,579</del>	-	<del>433,579</del>
Басқа қаржылық активтер	2,655,637	-	<b>2,655,637</b>
	433,021	-	<b>433,021</b>
<b>Қаржылық активтер жиыны</b>	<b>161,006,024</b>	-	<b>161,006,024</b>
<b>ҚАРЖЫЛЫҚ МІНДЕТТЕМЕЛЕР</b>			
Заемдық қаражат	75,636,082	174,473	<b>74,810,555</b>
Субординациялық қарыз	4,022,973	-	<b>4,022,973</b>
Қаражаттандыру бағдарламасы бойынша міндеттеме	8,020,601	-	<b>8,020,601</b>
Болашақ кезеңдегі кірістер мен қаржылық кепілдіктер бойынша міндеттемелер	1,019,333	-	<b>1,019,333</b>
Басқа қаржылық міндеттемелер	87,881	-	<b>87,881</b>
<b>Қаржылық міндеттемелер жиыны</b>	<b>88,786,870</b>	<b>174,473</b>	<b>88,961,343</b>
<b>2013 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша таза жайғасым</b>	<b>72,219,153</b>	<b>(174,473)</b>	<b>72,044,681</b>

**«Даму» кәсіпкерлікті дамыту қоры» АҚ**  
**Қаржылық есеп берушілікке ескертпе**  
**25 Қаржылық құралдарды басқару (жалғасы)**

2012 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша валюталар бөлігіндегі қаржылық активтер мен міндеттемелер құрылымы мынадай ретпен берілуі мүмкін:

<i>(қазақстандық мың теңгемен)</i>	<b>Теңге</b>	<b>АҚШ доллары</b>	<b>Жиыны</b>
<b>ҚАРЖЫЛЫҚ АКТИВТЕР</b>			
Ақша қаражаты мен олардың баламалары	18,941,791	-	18,941,791
Кірістер немесе шығыстар арқылы әділ құн бойынша бағаланатын бағалы қағаздар	10,647,919	-	10,647,919
Басқа қаржылық мекемелердегі қаражат	136,668,029	-	136,668,029
Қаражаттандыру бағдарламасы бойынша дебиторлық берешек	2,454,801	-	2,454,801
Клиенттерге несиелер мен аванстар	274,187	19	274,206
Сату үшін қолда бар инвестициялық бағалы қағаздар	5,099,494	-	5,099,494
Басқа қаржылық активтер	38,811	-	38,811
<b>Қаржылық активтер жиыны</b>	<b>174,125,032</b>	<b>19</b>	<b>174,125,051</b>
<b>ҚАРЖЫЛЫҚ МІНДЕТТЕМЕЛЕР</b>			
Заемдық қаражат	92,070,384	171,213	92,241,597
Субординациялық қарыз	5,420,112	-	5,420,112
Қаражаттандыру бағдарламасы бойынша міндеттеме	4,448,488	-	4,448,488
Болашақ кезең кірістері мен қаржылық кепілдіктер бойынша міндеттемелер	904,696	-	904,696
Басқа қаржылық міндеттеме	85,616	-	85,616
<b>Қаржылық міндеттеме жиыны</b>	<b>102,929,296</b>	<b>171,213</b>	<b>103,100,509</b>
<b>2012 жылғы 31 желтоқсандағы таза жайғасым</b>	<b>71,195,736</b>	<b>(171,194)</b>	<b>71,024,542</b>

2012 және 2013 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша келесі валюталарға қатысы бойынша төмендегі кестеде көрсетілгендей, теңге бағамының өсуі төменде сипатталған капиталдың және кірістің немесе шығыстың ұлғаюын (азаюын) болдырар еді. Осы талдау салықты шегере отырып жүргізілді және валюталық бағамның өзгерісіне негізделген, екінші жақтан Қор есептік кезеңнің соңындағы жағдай бойынша негізді ықтимал болып табылады. Талдау барлық қалған ауыспалыларды, әсіресе сыйақы мөлшерлемесін өзгеріссіз қалады деп ұйғарады.

<i>(қазақстандық мың теңгемен)</i>	<b>2013 жылғы 31 желтоқсанда</b>		<b>2012 жылғы 31 желтоқсанда</b>	
	<b>Кіріске немесе шығысқа әсер етуі</b>		<b>Кіріске немесе шығысқа әсер етуі</b>	
АҚШ долларының 20% нығаюы (2012: 10% нығаю)	(34,894)	(34,895)	17,119	13,696
АҚШ долларының 20% әлсіреуі (2012: 10% әлсіреу)	34,894	34,895	(17,119)	(13,696)

**Несие тәуекелдігі** – бұл қарыз алушы немесе Қордың контрагенті міндеттемелерді орындамау нәтижесінде туындаған қаржылық шығындар тәуекелі. Қор несие тәуекелдігін басқару саясаты мен рәсімін (теңгерімдік және теңгерімнен тысқары жайғасым бойынша) әзірледі, Директорлар кеңесі мен Басқарманың ірі несиелер бойынша шешім қабылдау өкілеттігі анықталды. Несие комитеті құрылды, оның функциясына белгіленген лимиттер шегінде несиелер беру бойынша шешім қабылдау, несиелерді қайта құрылымдау, Қордың несие тәуекелдігінің белсенді мониторингі кіреді. Қордың несие саясатын Қордың Директорлар кеңесі қарайды және бекітеді.

Қордың несие саясаты несие тәуекелдігін басқару тұрғысынан несие қызметінің негізгі өлшемдерін белгілейді және Қор ұшыраған несие тәуекелдіктерін анықтауға, талдау мен басқаруға бағытталған.

Несие тәуекелдіктерін басқару ережесі мынадай салаларды қамтиды:

- Несие өтінімдерін қарау мен мақұлдау рәсімін;
- Қарыз алушылардың (шағын және орта бизнес кәсіпорындарының) несие қабілеттілігін бағалау әдістемесін;
- Несие құжаттамасына талаптарды;
- Контрагент-банктердің, эмитенттердің және сақтандыру компанияларының несие қабілеттілігін бағалау әдістемесін;
- Ұсынылған қамтамасыз етуді бағалау әдістемесін;
- Жиынтық несие тәуекелдігі бойынша Қор капиталының 25% артық көлемдегі лимитін белгілеуді;
- Заемдардың және салмақ түсетін несие тәуекелдігі бар басқа өнімдерінің тұрақты мониторингін өткізу рәсімін.

Қордың несие тәуекелдігінің ең жоғарғы деңгейі әдеттегідей, баланстағы қаржылық активтердің баланстық құнында көрсетіледі. Активтер мен міндеттемелерді өзара есепке алу ықтималдығының әлеуетті несие тәуекелдігін төмендету үшін айтарлықтай маңызы жоқ. Қор менеджменті кредиторлық берешекті өтеу мерзімі бойынша бағалауды жүргізеді және мерзімі асып кеткен қарыздарды қадағалайды. Менеджмент кредиторлық берешекті өтеу мерзімі бойынша талдауды және 9,11,13 және 14 ескертпелердегі несие тәуекелдігі туралы басқа ақпараттарды көрсету орынды деп санайды.

Теңгерімнен тысқары қаржылық құралдар үшін несие тәуекелдігі басқа қатысушының шарттың шартын орындамау нәтижесінде келтірілген залалдар ықтималдығы ретінде анықталады. Қор мәмілелерді бекіту, тәуекелдіктерді шектейтін лимиттерді пайдалану мен мониторинг рәсімдеріне негізделген теңгерімдік қаржылық құралдарға қатысты шарттық міндеттемелерге қатысы бар несие саясатын пайдаланады.



**Өтімділік тәуекелдігі** – бұл Қордың өзінің міндеттемелерін орындау мақсатында ақша қаражатын тартудағы қиындықтарға кездесуі мүмкін тәуекелдік. Өтімділік тәуекелдігі активтер мен міндеттемелерді өтеу мерзімінің сәйкессіздігі кезінде туындайды, бұл Қордың өзінің теңгерімдік және теңгерімнен тысқары міндеттемелері бойынша өз уақытында жауап беру үшін қолайлы бағада жеткілікті өтімділік құралдармен қамтамасыз етілуіне есер етеді. Активтер мен міндеттемелер бойынша өтеу мерзімінің және проценттік мөлшерлемелердің сәйкестігі және/немесе бақыланған сәйкессіздік Қорды қоса алғанда, қаржылық құралдарды басқарудағы негіз болатын кезең болып табылады. Жүргізілген операциялардың әр түрлілік салдары және соған байланысты белгісіздік, активтер мен міндеттемелердің өтеу мерзімі бойынша толық сәйкестігі қаржылық институттар үшін әдеттегі тәжірибе болып табылмайды, ол операцияның кірістілігін ұлғайтуға мүмкіндік береді, алайда шығындардың пайда болу тәуекелдігін арттырады.

Қор өтімділікті басқаруды оларды өтеу мерзімінің басталу жағдайы бойынша барлық міндеттемелерді орындау үшін қажетті ақша қаражатының тұрақты болуын қамтамасыз ету мақсатында жүзеге асырады. Өтімділікті басқару жөніндегі саясатты Директорлар кеңесі бекітеді.

Қор өтімділік тәуекелдігін Директорлар кеңесі бекіткен Қордың өтімділігі шығынының тәуекелдігін басқару ережесінің шегінде басқарады. Ереже өтімділік шығыны тәуекелдігін басқарудың негізгі процесі мен тәртібін анықтайды, сондай-ақ өтімділік шығыны тәуекелдігін тиімді басқару мен барлық міндеттемелерді жабуға Қордың жеткілікті қаражатын қамтамасыз ету мақсатында Қордың осы процеске тартылған құрылымдық бөлімшелерінің функциялары мен өкілеттіктерін белгілейді. Ереже Қордың барлық қызметкерлерінің, құрылымдық бөлімшелерінің және алқалық органның қолдануы үшін міндетті.

Осы Ереже шеңберінде өтімділік шығынының тәуекелдігі келесідей құралдар/талдамалық есеп арқылы өлшенеді және бақыланады: өтімділіктің басқарушы және шарттық нормативтері; өтімділік құралдардың ағымдық қалдықтарының талдауы, өтімділік құралдардың жоспарланған түсімі/жылыстауы; өтімділіктің ішкі коэффициенттері; өтімділіктің алшақтауы (гэп-талдау). Өтімділік құралдардың артық қаражатын немесе тапшылығын болдырмау үшін Қордың активтер мен пассивтерді басқару жөніндегі комитеті өтімділік құралдарды тарту мен пайдалану жөніндегі қызметтерді бақылайды. Қордың ағымдық және мерзімі өткен өтімділігін басқаруды өтімділік құралдардың ағымдық қалдықтарын талдау мен өтімділік құралдардың жоспарланған түсімі/жылыстауы негізінде тәуекелдіктерді басқаруға жауапты құрылымдық бөлімшелер жүргізеді. Жүргізілген талдау негізінде көзделген бөлімше шоғырландырылған негізде «Активтер мен міндеттемелердің уақытша құрылымы» есебін құрастырады және оны Қор Басқармасына ұсынады.

Активтер мен пассивтерді басқару жөніндегі комитет өтімділік тәуекелдігін Қордың өтімділік шығыны тәуекелдігін төмендету бойынша шаралар қабылдау үшін өтімділік тәуекелдігі деңгейіне талдау жүргізу арқылы бақылайды. Ағымдық өтімділікті басқаруды ағымдық өтімділікті қолдау және ақша ағынын оңтайландыру үшін қаржылық нарықтағы операцияларды жүргізетін Қазынашылық жүзеге асырады.

Қордың өтімділікті басқару жөніндегі саясаты мыналардан тұрады:

- негізгі валюта бөлігіндегі ақша ағынын болжау және өтімді активтер деңгейіне қажетті ақша ағынының мөлiметiне байланысты есептер;
- қаржыландыру көзiнiң әртараптандырылған құрылымын қолдау;
- заемдық қаражаттың шоғырланымы мен құрылымын басқару;
- заемдық қаржыландыру бойынша жоспарлар әзiрлеу;
- қасалық өтімділіктің алшақтығы жағдайында қорғаныс шарасы ретінде еркін сатуға болатын жоғары өтімді активтер қоржынына қызмет көрсету;
- өтімділікті және қаржыландырудың берiлген деңгейiн қолдау жөнiндегi резервтік жоспарларды әзiрлеу;
- Қор өтімділігі теңгерімдік көрсеткішінің заңнамалық белгіленген нормативтерге сәйкестігі үшін бақылау жүргізу.

Қазынашылық күн сайын қаржылық нарықтардағы өтімділік бойынша жайғасым мониторингін жүргізеді. Қалыпты нарықтық жағдайда Қор өтімділігінің жағдайы туралы есепті тұрақты негізде жоғары басшылыққа тапсырып отырады. Қор өтімділігін басқару саясатына қатысты шешімді Қор Басқармасы және активтер мен пассивтер басқару жөніндегі Комитет қабылдайды.

**«Даму» кәсіпкерлікті дамыту қоры» АҚ**  
**Қаржылық есеп берушілікке ескертпе**

**25 Қаржылық тәуекелдіктерді басқару (жалғасы)**

Келесі кесте Қордың қаржылық активтері мен міндеттемелері бойынша өтеу мерзімінің басталу күні шартында барынша ерте белгіленген ақша қаражатының дисконтталмаған ағынын көрсетеді. Осы кестеде көзделген түсімнің жиынтық көлемі мен ақша қаражаты ағынын шығару қаржылық активтер және қаржылық міндеттемелер немесе теңгерімнен тысқары міндеттемелер бойынша ақша қаражатының шарттық дисконтталмаған ағынын қамтиды. Қордың болашақ ақша ағыны осы талдаудан едәуір ерекшеленуі мүмкін.

2013 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша өтеу мерзімі жөніндегі қаржылық активтер мен міндеттемелерді талдау мынадай ретпен келтірілуі мүмкін:

	<b>Талап еткенге дейін және кемінде 1 ай</b>	<b>1 бастап 3 айға дейін</b>	<b>3 бастап 6 айға дейін</b>	<b>6 бастап 12 айға дейін</b>	<b>1 жылдан бастап</b>	<b>Жиыны</b>
<i>(қазақстандық мың теңгемен)</i>						
<b>ҚАРЖЫЛЫҚ АКТИВТЕР</b>						
Ақша қаражаттары және олардың баламалары	12,568,964	-	-	-	-	<b>12,568,964</b>
Кірістер немесе шығыстар арқылы әділ күн бойынша бағаланатын бағалы қағаздар	-	-	197,930	7,002,004	2,358,381	<b>9,558,315</b>
Басқа қаржылық мекемелердегі қаражат Қаражаттандыру бағдарламасы бойынша дебиторлық берешек	2,711,225	11,066,640	2,999,030	16,062,906	102,316,924	<b>135,156,725</b>
Клиенттерге несиелер мен аванстар	433,579	-	-	-	-	<b>433,579</b>
Сату үшін қолда бар инвестициялық бағалы қағаздар	70,498	28,056	3,721	7,121	90,387	<b>199,783</b>
Басқа қаржылық активтер	-	3	-	-	2,655,634	<b>2,655,637</b>
	433,021	-	-	-	-	<b>433,021</b>
<b>Қаржылық активтер жиыны</b>	<b>16,217,288</b>	<b>11,094,698</b>	<b>3,002,751</b>	<b>16,267,957</b>	<b>114,423,330</b>	<b>161,006,024</b>
<b>ҚАРЖЫЛЫҚ МІНДЕТТЕМЕЛЕР</b>						
Заемдық қаражат	1,043,671	10,072,863	71,188	9,991,122	54,631,711	<b>75,810,555</b>
Субординациялық қарыз	69,191	-	-	-	3,953,782	<b>4,022,973</b>
Қаражаттандыру бағдарламасы бойынша міндеттеме	8,020,601	-	-	-	-	<b>8,020,601</b>
Болашақ кезеңдегі кірістер мен қаржылық кепілдіктер жөніндегі міндеттемелер	1,019,333	-	-	-	-	<b>1,019,333</b>
Басқа қаржылық міндеттемелер	87,880	-	-	-	-	<b>87,880</b>
<b>Қаржылық активтер жиыны</b>	<b>10,240,677</b>	<b>10,072,863</b>	<b>71,188</b>	<b>9,991,122</b>	<b>58,585,493</b>	<b>88,961,343</b>
<b>Несиелік сипаттағы міндеттемелер</b>	<b>9,553,971</b>	-	-	-	-	<b>9,553,971</b>

**«Даму» кәсіпкерлікті дамыту қоры» АҚ  
Қаржылық есеп берушілікке ескертпе**

**25 Қаржылық тәуекелдіктерді басқару (жалғасы)**

2012 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша өтеу мерзімі жөніндегі қаржылық міндеттемелерді талдау мынадай ретпен берілуі мүмкін:

(қазақстандық мың теңгемен)	Талап еткенге дейін және кемінде 1 ай	1 бастап 3 айға дейін	3 бастап 6 айға дейін	6 бастап 12 айға дейін	1 жылдан артық	Жиыны
<b>ҚАРЖЫЛЫҚ АКТИВТЕР</b>						
Ақша қаражаттары және олардың баламалары	18,941,791	-	-	-	-	<b>18,941,791</b>
Кірістер немесе шығыстар арқылы әділ құн бойынша бағаланатын бағалы қағаздар	-	-	404,798	-	10,243,121	<b>10,647,919</b>
Басқа қаржылық мекемелердегі қаражат	2,883,703	11,634,648	3,144,062	16,563,330	102,442,286	<b>136,668,029</b>
Қаражаттандыру бағдарламасы бойынша дебиторлық берешек	2,454,801	-	-	-	-	<b>2,454,801</b>
Клиенттерге несиелер мен аванстар	66,711	71,647	43,091	62,860	29,897	<b>274,206</b>
Сату үшін қолда бар инвестициялық бағалы қағаздар	-	-	-	-	5,099,494	<b>5,099,494</b>
Басқа қаржылық активтер	38,811	-	-	-	-	<b>38,811</b>
<b>Қаржылық активтер жиыны</b>	<b>24,385,817</b>	<b>11,706,295</b>	<b>3,591,951</b>	<b>16,626,190</b>	<b>117,814,798</b>	<b>174,125,051</b>
<b>ҚАРЖЫЛЫҚ МІНДЕТТЕР</b>						
Заемдық қаражат	1,278,600	10,032,532	32,601	9,943,296	70,954,568	<b>92,241,597</b>
Субординациялық қарыз	93,221	-	-	-	5,326,891	<b>5,420,112</b>
Қаражаттандыру бағдарламасы бойынша міндеттеме	4,448,488	-	-	-	-	<b>4,448,488</b>
Болашақ кезеңдегі кірістер мен қаржылық кепілдіктер жөніндегі міндеттеме	904,696	-	-	-	-	<b>904,696</b>
Басқа қаржылық міндеттер	85,616	-	-	-	-	<b>85,616</b>
<b>Қаржылық міндеттер жиыны</b>	<b>6,810,621</b>	<b>10,032,532</b>	<b>32,601</b>	<b>9,943,296</b>	<b>76,281,459</b>	<b>103,100,509</b>
<b>Несиелік сипаттағы міндеттер</b>	<b>9,978,279</b>	-	-	-	-	<b>9,978,279</b>

**26 Шартты және шарттық міндеттер**

**Соттық талқылаулар.** Ағымдық қызмет барысындағы уақыт аралығында сот органдарына Қорға қатысты талаптар түседі. Жеке бағалаудан, сондай-ақ ішкі кәсіби консультанттар ұсыныстарынан шыққан талқылауларды Қор басшылығы Қор үшін елеулі шығынға алып келеді және тиісінше осы қаржылық есеп берушіліктегі аталған талқылаулар жөніндегі шығындарды жабуға резерв қалыптастырған жоқ деп санайды.

## **«Даму» кәсіпкерлікті дамыту қоры» АҚ Қаржылық есеп берушілікке ескертпе**

**Салық заңнамасы.** Қазақстан Республикасының салық және кедендік заңнамасы әртүрлі ықтимал түсіндірмелерге жол береді және жиі енгізілетін өзгерістерге ұшыраған. Басшылықтың операцияларға және Қор қызметіне қолданылатын заңнама түсіндірмесін тиісті органдар келіспеуі мүмкін. Қазақстандық салық органдары заңнаманы және есептеуді бағалауды түсіндірген кезде барынша қатал жайғасымды ұстауы мүмкін және өткен жолы келісілмеген операциялар мен қызметтердің болуы ықтималдығына келіседі. Соның нәтижесінде қосымша салықтар, айыппұлдар мен өсімдердің айтарлықтай сомасы есептелуі мүмкін. Салық кезеңдері тиісті салық органдарының тексеру жүргізілетін алдыңғы жылдағы бес күнтізбелік жылдың бойында салық төлемінің мәнін тексеру үшін ашық болады. Жекелеген жағдайларда тексеріс барынша ұзақ кезеңді қамтуы ықтимал.

Компаниялар арасындағы операциялар нәтижесінде туындаған салықтық міндеттемелер осындай операцияларда пайдаланылған нақты бағалар негізінде анықталады. Ықтималдық Қазақстан Республикасындағы трансферттік баға белгілеу ережесінің түсіндірмесін бұдан әрі дамыту және Қазақстан Республикасының салық органдары қолданатын тәсілдерге өзгерістер енгізу жағдайында болады, осы трансферттік бағалар болашақта келісілуі мүмкін. Осы фактіні ескере отырып, Қазақстан Республикасындағы трансферттік баға белгілеу ережесі уақыттың қысқа кезеңінің бойында қолданылады, мұндай даулы жағдайдың салдары сенімділіктің жеткілікті дәрежесімен бағаланбайды. Сонымен бірге олар қаржылық жағдай және/немесе жалпы ұйым қызметі үшін маңызды болады.

Қазақстандық салық заңнамасында кейбір салық мәселелері бойынша нақты басшылық жоқ. Кейде Қор осындай белгісіз салық мәселелерінің түсіндірмесін қолданады, ол Қор бойынша жалпы салық мөлшерлемесінің төмендеуіне алып келеді. Жоғарыда аталғандай, әкімшілік және сот тәжірибесінде жақын арада болған оқиғаның дамуына байланысты салық жайғасымының осындай түсіндірмесі мұқият тексеріске түсуі мүмкін. Салық органдарының тарапынан осындай тексерістер салдары сенімділіктің жеткілікті деңгейі арқылы бағаланбайды; алайда олар қаржылық жағдай және/немесе жалпы ұйым қызметі үшін маңызды болады.

**Операциялық жалдау жөніндегі міндеттер.** Қорда операциялық жалдаудағы бірнеше ғимараттар мен автокөліктер бар. Жалдау, негізінен, көзделген кезеңнің аяқталуы бойынша жалдауды ықтимал ұзарту арқылы бір жылға бастапқы мерзімге ресімделеді. Жалдық төлем әдетте жыл сайын нарықтық жалдау шарттарын көрсету үшін ұлғайтылады. Жалдауға шарттық жалдау кірмейді.

**Айрықша шарттарды сақтау.** Қор негізінен Азия Даму Банкінен алған қарызға байланысты белгілі қаржылық емес шарттарды сақтауы тиіс. Қор 2013 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша барлық айрықша шарттарды сақтады.

**Несиелік сипаттағы міндеттемелер.** Осы құралдардың негізгі мақсаты клиенттерге қажеттілік бойынша қаражат беруді қамтамасыз ету болып табылады. Қордың қайтарымыз міндеттемесін қамтитын кепілдік клиенттердің үшінші тұлғалар алдындағы өздерінің міндеттемелерін орындамаған жағдайда төлем жүргізеді және несие сияқты несиелік тәуекелдікке ұшырайды. Несиелерді беру жөніндегі міндеттеме қарыз нысанында несие беру үшін басшылық бекіткен соманың пайдаланылмаған бір бөлігін қамтиды. Қор несиені беру жөніндегі міндеттемелерге қатысты, егер пайдаланылмаған сома пайдаланылуы тиіс болғанда, пайдаланылмаған міндеттемелердің жалпы сомасына тең сомада залалдар келтіру тәуекелдігіне ұшырайды. Солай болса да, залалдардың ықтимал сомасы пайдаланылмаған міндеттердің жалпы сомасынан аз болса, несиені беру жөніндегі міндеттеменің үлкен бөлігі клиенттердің несие қабілеттілігі бойынша белгілі талаптарды сақтауына байланысты. Қор несиелік сипаттағы міндеттемелерді өтегенге дейін қалған мерзімді бақылайды, яғни әдетте, барынша ұзақ мерзімді міндеттемелерде қысқа мерзімді міндеттемелерге қарағанда, несие тәуекелдігінің деңгейі барынша жоғары болады.

**«Даму» кәсіпкерлікті дамыту қоры» АҚ**  
**Қаржылық есеп берушілікке ескертпе**

**26 Шартты және шарттық міндеттемелер (жалғасы)**

Несиелік сипаттағы міндеттемелер мыналарды құрайды:

<i>(қазақстандық мың теңгемен)</i>	<b>2013 жылғы 31 желтоқсанда</b>	<b>2012 жылғы 31 желтоқсанда</b>
Берілген кепілдіктер	6,370,913	5,195,674
Заемдарды қамтамасыз етуге қабылданған кепілдіктер	3,048,907	2,160,537
Пайдаланылмаған несиелік желі	365,000	2,787,100
Кемшілігі: несиелік сипаттағы міндеттемелер жөніндегі резерв	(230,849)	(165,032)
<b>Резервті шегергенде несиелік сипаттағы міндеттер жиыны</b>	<b>9,553,971</b>	<b>9,978,279</b>

Шарт бойынша жалпы өтелмеген міндеттемелер ақша қаражатының болашақ жылыстауын көрсетуі міндетті емес, яғни көзделген міндеттемелердің көпшілігі оларсыз ішінара немесе толық орындауды тоқтатуы мүмкін.

**27 Қаржылық құралдардың әділ құны**

Әділ құнды бағалаудың нәтижелері мынадай ретпен әділ құн иерархиясының деңгейі бойынша талданады және бөлінеді: (i) 1 деңгейге бірдей активтер немесе міндеттер үшін белсенді нарықта белгіленетін баға (түзетілмейтін) жөніндегі бағалар, (ii) 2 деңгейге – бағалау әдісінің көмегімен алынған бағалар жатады, ондағы барлық пайдаланылған маңызды бастапқы мәліметтер тікелей немесе жанама активтер немесе міндеттемелер үшін (мысалы, бағалар) бақыланатындар болып табылады және (iii) 3 деңгейдің бағалары бақыланатын нарықтық мәліметтерге негізделмеген бағалар (яғни бақыланбайтын бастапқы мәліметтерге негізделген) болып табылады. Әділ құн иерархиясының санаты бойынша қаржылық құралдарды бөлу үшін басшылық кәсіби пайымдаманы пайдаланады. Егер әділ құнды бағалау үшін едәуір түзетуді талап ететін бақыланатын бастапқы мәліметтер пайдаланылса, онда бұл бағалау 3 деңгейге жатады. Пайдаланылатын бастапқы мәліметтердің мәні әділ құн бағаларының барлық жиынтығы үшін бағаланады.

**(а) Әділ құнның көп еселік бағалары**

Әділ құнның көп еселік бағалары әрбір есептік кезеңнің соңындағы қаржылық жағдай туралы есептегі басқа ХҚЕС талап етілетін немесе жол берілетін бағаларды қамтиды. Төмендегі кестеде әділ құн иерархиясындағы деңгей берілген, оған әділ құнның көп еселік бағалары жатады:

<i>(қазақстандық мың теңгемен)</i>	<b>2013 Белсенді нарықта баға белгілеу (1 деңгей)</b>	<b>2012 Белсенді нарықта баға белгілеу (2 деңгей)</b>
<b>ҚАРЖЫЛЫҚ АКТИВТЕР</b>		
<b>Кірістер немесе шығыстар арқылы әділ құн бойынша бағаланатын бағалы қағаздар</b>		
- Қазақстандық мемлекеттік облигациялар	4,805,500	5,464,880
- Корпоративтік облигациялар	4,752,815	5,183,039
- Репо мәмілесі бойынша дебиторлық берешек	-	4,003,453
<b>Сату үшін қолда бар инвестициялық бағалы қағаздар</b>		
- Корпоративтік облигациялар	2,655,637	5,099,494
<b>ӘДІЛ ҚҰН БОЙЫНША КӨРСЕТИЛЕТІН ҚАРЖЫЛЫҚ АКТИВТЕР ЖИЫНЫ</b>	<b>12,213,952</b>	<b>19,750,866</b>

**«Даму» кәсіпкерлікті дамыту қоры» АҚ**  
**Қаржылық есеп берушілікке ескертпе**  
**27 Қаржылық құралдардың әділ құны (жалғасы)**

2013 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Қорда бағасы бақыланатын нарықтық мәліметтерге негізделмеген қаржылық құралдар жоқ.

**(б) Әділ құнды ашуға ұсынылатын әділ құн бойынша бағаланбайтын активтер мен міндеттемелер**

	2013 жылғы 31 желтоқсан		
	1 деңгей	2 деңгей	Баланстық құны
<i>(қазақстандық мың теңгемен)</i>			
<b>ҚАРЖЫЛЫҚ АКТИВТЕР</b>			
<b>Ақша қаражаттары және олардың баламалары</b>			
- Банктердегі ағымдық шоттар	12,567,294	-	12,567,294
- Қолда бар қаражат	1,670	-	1,670
<b>Басқа қаржылық мекемелердегі қаражат</b>			
- Банктерге берілген несиелер		131,771,226	131,771,226
- Бастапқы өтеу мерзімі үш айдан астам бастапқы банктердегі депозиттер	3,385,498	-	3,385,498
<b>Қаражаттандыру бағдарламасы бойынша дебиторлық берешек</b>			
- Қаражаттандыру бағдарламасы бойынша дебиторлық берешек	-	433,579	433,579
<b>Клиенттерге несиелер мен аванстар</b>			
- Шағын және орта бизнес кәсіпорындарына берілген несиелер	-	62,618	62,618
- Шағын қаржы ұйымдарына берілген несиелер	-	38,876	38,876
- Қаржылық лизингтегі таза инвестициялар	-	11,552	11,552
- Қызметкерлерге несиелер	-	86,738	86,738
<b>Басқа қаржылық активтер</b>			
- Other	-	433,021	433,021
<b>АМОРТИЗАЦИЯЛЫҚ ҚҰН БОЙЫНША КӨРСЕТІЛЕТІН ҚАРЖЫЛЫҚ АКТИВТЕР ЖИЫНЫ</b>	<b>15,954,462</b>	<b>132,837,610</b>	<b>148,792,072</b>
<b>ҚАРЖЫЛЫҚ МІНДЕТТЕР</b>			
<b>Заемдық қаражат</b>			
- Самұрық-Қазына АҚ	-	51,147,788	51,147,788
- Азия Даму Банкі	-	22,198,052	22,198,052
- Муниципалдық органдар	-	1,014,282	1,014,282
- «Фонд стрессовых активов» АҚ	-	1,275,909	1,275,909
- Қазақстан Республикасының Қаржы министрлігі	-	174,524	174,524
<b>Субординациялық қарыз</b>			
- Субординациялық қарыз	-	4,022,973	4,022,973
<b>Қаражаттандыру бағдарламасы бойынша міндеттемелер</b>			
- Банктер	-	4,404,398	4,404,398
- Муниципалдық органдар	-	1,548,388	1,548,388
- Қазақстан Республикасының Экономикалық даму және сауда министрлігі	-	2,067,815	2,067,815
<b>Болашақ кезеңдегі кірістер мен қаржылық кепілдіктер жөніндегі міндеттемелер</b>			
- Болашақ кезеңдегі кірістер	-	788,484	788,484
- Қаржылық кепілдіктер	-	230,849	230,849
<b>Басқа қаржылық міндеттемелер</b>			
- Басқалар	-	87,880	87,880
<b>АМОРТИЗАЦИЯЛАНҒАН ҚҰН БОЙЫНША КӨРСЕТІЛЕТІН ҚАРЖЫЛЫҚ МІНДЕТТЕМЕЛЕР ЖИЫНЫ</b>	<b>-</b>	<b>88,961,342</b>	<b>88,961,342</b>

**«Даму» кәсіпкерлікті дамыту қоры» АҚ**  
**Қаржылық есеп берушілікке ескертпе**  
**27 Қаржылық құралдардың әділ құны (жалғасы)**

	2012 жылғы 31 желтоқсан		
	1 деңгей	2 деңгей	Баланстық құны
<i>(қазақстандық мың теңгемен)</i>			
<b>ҚАРЖЫЛЫҚ АКТИВТЕР</b>			
<b>Ақша қаражаттары және олардың баламалары</b>			
- Банктердегі ағымдық шоттар	18,942,456	-	18,942,456
- Қолда бар қаражат	335	-	335
<b>Басқа қаржылық мекемелердегі қаражат</b>			
- Банктерге берілген несиелер		34,112,497	134,112,497
- Бастапқы өтеу мерзімі үш айдан астам басқа банктегі депозиттер	2,555,532	-	2,555,532
<b>Қаражаттандыру бағдарламасы бойынша дебиторлық берешек</b>			
- Қаражаттандыру бағдарламасы бойынша дебиторлық берешек	-	2,454,801	2,454,801
<b>Клиенттерге несиелер мен аванстар</b>			
- Шағын және орта бизнес кәсіпорындарына берілген несиелер	-	162,221	162,221
- Шағын қаржы ұйымдарына берілген несиелер	-	74,661	74,661
- Қаржылық лизингтегі таза инвестициялар	-	37,324	37,324
- Қызметкерлерге несиелер	-	-	-
<b>Басқа қаржылық активтер</b>			
- Other	-	38,811	38,811
<b>АМОРТИЗАЦИЯЛАНҒАН ҚҰН БОЙЫНША КӨРСЕТІЛЕТІН ҚАРЖЫЛЫҚ АКТИВТЕР ЖИЫНЫ</b>	<b>21,498,323</b>	<b>136,880,315</b>	<b>158,377,638</b>
<b>ҚАРЖЫЛЫҚ МІНДЕТТЕР</b>			
<b>Заемдық қаражат</b>			
- Самұрық-Қазына АҚ	-	67,217,437	67,217,437
- Азия Даму Банкі	-	22,088,747	22,088,747
- Муниципалдық органдар	-	1,123,747	1,123,747
- «Фонд стрессовых активов» АҚ	-	1,640,455	1,640,455
- Қазақстан Республикасының Қаржы министрлігі	-	171,211	171,211
<b>Субординациялық қарыз</b>			
- Субординациялық қарыз	-	5,420,112	5,420,112
<b>Қаражаттандыру бағдарламасы бойынша міндеттер</b>			
- Банктер	-	3,591,851	3,591,851
- Муниципалдық органдар	-	639,827	639,827
- Қазақстан Республикасының Экономикалық даму және сауда министрлігі	-	216,810	216,810
<b>Болашақ кезеңдегі кірістер мен қаржылық кепілдіктер жөніндегі міндеттер</b>			
- Болашақ кезеңдегі кірістер	-	739,664	739,664
- Қаржылық кепілдіктер	-	165,032	165,032
<b>Басқа қаржылық міндеттер</b>			
- Басқалар	-	85,616	85,616
<b>АМОРТИЗАЦИЯЛАНҒАН ҚҰН БОЙЫНША КӨРСЕТІЛЕТІН ҚАРЖЫЛЫҚ МІНДЕТТЕР ЖИЫНЫ</b>	<b>-</b>	<b>103,100,509</b>	<b>103,100,509</b>

**«Даму» кәсіпкерлікті дамыту қоры» АҚ  
Қаржылық есеп берушілікке ескертпе**

**27 Қаржылық құралдардың әділ құны (жалғасы)**

Дисконттаудың пайдаланылған мөлшерлемелері валютаға, құралдарды өтеу мерзіміне және контрагенттің несиелік тәуекелдігіне байланысты. Осы мөлшерлемелерді талдау төменде келтірілген:

	<b>2013 ж.</b>	<b>2012 ж.</b>
<b>Ақша қаражаттары және олардың баламалары</b>		
- Қолда бар қаражат	0.1 % to 7.0 % p.a.	0.5 % to 6.0 % p.a.
- Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің қазынашылық векселі	-	5.23 % to 13.0 % p.a.
<b>Кірістер мен шығыстар арқылы әділ құн бойынша бағаланатын бағалы қағаздар</b>		
- Қазақстандық мемлекеттік облигациялар	3.2% to 5.8 % p.a.	3.2% to 5.8 % p.a.
- Корпоративтік облигациялар	6.9 % to 13.0 % p.a.	6.0 % to 13.0 % p.a.
<b>Басқа қаржылық мекемелердегі қаражат</b>		
- Бастапқы өтеу мерзімі үш айдан астам басқа банктердегі депозиттер	8.05% to 9.0 % p.a.	8.75% to 9.0 % p.a.
- Банктерге берілген несиелер	2.0 % to 9.35 % p.a.	2.0 % to 9.35 % p.a.
<b>Клиенттерге несиелер мен аванстар</b>		
- Шағын және орта бизнес кәсіпорындарына берілген несиелер	7.0 % to 12.5 % p.a.	7.0 % to 12.5 % p.a.
- Шағын қаржы ұйымдарына берілген несиелер	6.0 % to 11.0 % p.a.	6.0 % to 11.0 % p.a.
- Қаржылық лизингтегі таза инвестициялар	7.0 % to 10.0 % p.a.	7.0 % to 10.0 % p.a.
<b>Сату үшін қолда бар инвестициялық бағалы қағаздар</b>		
- Корпоративтік облигациялар	6.0 % to 8.2 % p.a.	4.8 % to 10.4 % p.a.
<b>Басқа қаржылық активтер</b>		
- Басқалар	0 % p.a.	0 % p.a.
<b>Заемдық қаражат</b>		
- Самұрық-Қазына АҚ	6.5 % p.a.	7.0 % p.a.
- Азия Даму Банкі	4.99 % p.a.	4.99 % p.a.
- Муниципалдық органдар	1.00 % p.a.	1.00 % p.a.
- «Фонд стрессовых активов» АҚ	7.42 % p.a.	7.42 % p.a.
- Қазақстан Республикасының Қаржы министрлігі	5 % to 7.0 % p.a.	5 % to 7.0 % p.a.
<b>Субординациялық қарыз</b>		
- Субординациялық қарыз	7.0 % p.a.	7.0 % p.a.
<b>Қаражаттандыру бағдарламасы бойынша міндеттемелер</b>		
- Муниципалдық органдар	0 % p.a.	0 % p.a.
- Қазақстан Республикасының Экономикалық даму және сауда министрлігі	0 % p.a.	0 % p.a.
<b>Болашақ кезеңдегі кірістер мен қаржылық кепілдіктер жөніндегі міндеттер</b>		
- Болашақ кезеңдегі кірістер	0 % p.a.	0 % p.a.
- Қаржылық кепілдіктер	0 % p.a.	0 % p.a.
<b>Басқа қаржылық міндеттер</b>		
- Басқалар	0 % p.a.	0 % p.a.



**«Даму» кәсіпкерлікті дамыту қоры» АҚ  
Қаржылық есеп берушілікке ескертпе**

**28 Қаржылық құралдарды бағалар санаты бойынша ұсыну**

«Қаржылық құралдарды: мойындау және бағалау» 39 ХҚЕС (IAS) сәйкес Қор өзінің қаржылық активтерін мынадай санаттар бойынша жіктейді/бөледі: (a) несиелер мен дебиторлық берешек; (b) Сату үшін қолда бар инвестициялық бағалы қағаздар; және (d) кірістер немесе шығыстар арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер. «Кірістер немесе шығыстар арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер» санатында екі шағын санат бар: i) бастапқы мойындау кезінде осы санатқа жататын активтер; және (ii) сауда үшін ұсталатындар ретінде жіктелетін активтер.

Төмендегі кестеде 2013 жылғы 31 желтоқсандағы бағалардың жоғарыда көзделген санаттары арқылы қаржылық активтердің салыстырмасы келтірілген:

	Несиелер мен дебиторлық берешек	Сату үшін қолда бар активтер	Кірістер немесе шығыстар арқылы әділ құн бойынша бағаланатын активтер	Жиыны
<i>(қазақстандық мың теңгемен)</i>				
<b>ҚАРЖЫЛЫҚ АКТИВТЕР</b>				
<b>Ақша қаражаттары және олардың баламалары</b>				
- Банктегі ағымдық шоттар	12,567,294	-	-	12,567,294
- Қолда бар қаражат	1,670	-	-	1,670
<b>Кірістер мен шығыстар арқылы әділ құн бойынша бағаланатын бағалы қағаздар</b>				
- Қазақстандық мемлекеттік облигациялар	-	-	4,805,500	4,805,500
- Корпоративтік облигациялар	-	-	4,752,815	4,752,815
<b>Басқа қаржылық мекемелердегі қаражат</b>				
- Банктерге берілген несиелер	131,771,226	-	-	131,771,226
- Бастапқы өту мерзімі үш айдан астам басқа банктердегі депозиттер	3,385,498	-	-	3,385,498
<b>Қаражаттандыру бағдарламасы бойынша дебиторлық берешек</b>				
- Қаражаттандыру бағдарламасы бойынша дебиторлық берешек	433,579	-	-	433,579
<b>Клиенттерге несиелер мен аванстар</b>				
- Шағын және орта бизнес кәсіпорындарына несиелер	62,618	-	-	62,618
- Шағын қаржы ұйымдарына берілген несиелер	38,876	-	-	38,876
- Қаржылық лизингтегі таза инвестициялар	11,552	-	-	11,552
- Басқа ұйымдарға несиелер	86,738	-	-	86,738
<b>Сату үшін қолда бар инвестициялық бағалы қағаздар</b>				
- Корпоративтік облигациялар	-	2,655,637	-	2,655,637
<b>Басқа қаржылық активтер</b>				
- Басқалар	433,021	-	-	433,021
<b>ҚАРЖЫЛЫҚ АКТИВТЕР ЖИЫНЫ</b>	<b>148,792,072</b>	<b>2,655,637</b>	<b>9,558,315</b>	<b>161,006,024</b>

**«Даму» кәсіпкерлікті дамыту қоры» АҚ  
Қаржылық есеп берушілікке ескертпе**

**28 Қаржылық құралдарды бағалау санаты бойынша ұсыну (жалғасы)**

Төмендегі кестеде 2012 жылғы 31 желтоқсандағы бағалардың жоғарыда көзделген санаттары арқылы қаржылық активтердің салыстырмасы келтірілген:

	Несиелер мен дебиторлық берешек	Сату үшін қолда бар активтер	Кірістер немесе шығыстар арқылы әділ құн бойынша бағалана- тын активтер	Жиыны
<i>(қазақстандық мың теңгемен)</i>				
<b>ҚАРЖЫЛЫҚ АКТИВТЕР</b>				
<b>Ақша қаражаттары және олардың баламалары</b>				
- Банктөндегі ағымдық шоттар	14,938,003	-	-	<b>14,938,003</b>
- Қолда бар қаражат	335	-	-	<b>335</b>
- «Кері репо» шарты	4,003,453	-	-	<b>4,003,453</b>
<b>Кірістер мен шығыстар арқылы әділ құн бойынша бағаланатын бағалы қағаздар</b>				
- Қазақстандық мемлекеттік облигациялар	-	-	5,464,880	<b>5,464,880</b>
- Корпоративтік облигациялар	-	-	5,183,039	<b>5,183,039</b>
<b>Басқа қаржылық мекемелердегі қаражат</b>				
- Бастапқы өтеу мерзімі үш айдан астам басқа банктөндегі депозиттер	2,555,532	-	-	<b>2,555,532</b>
- Банктөнге берілген несиелер	134,112,497	-	-	<b>134,112,497</b>
<b>Қаражаттандыру бағдарламасы бойынша дебиторлық берешек</b>				
- Қаражаттандыру бағдарламасы бойынша дебиторлық берешек	2,454,801	-	-	<b>2,454,801</b>
<b>Клиенттерге несиелер мен аванстар</b>				
- Шағын және орта бизнес кәсіпорындарына берілген несиелер	162,221	-	-	<b>162,221</b>
- Шағын қаржы ұйымдарына берілген несиелер	74,661	-	-	<b>74,661</b>
- Қаржылық лизингтегі таза инвестициялар	37,324	-	-	<b>37,324</b>
<b>Сату үшін қолда бар инвестициялық бағалы қағаздар</b>				
- Корпоративтік облигациялар	-	5,099,494	-	<b>5,099,494</b>
<b>Басқа қаржылық активтер</b>				
- Басқалар	38,811	-	-	<b>38,811</b>
<b>ҚАРЖЫЛЫҚ АКТИВТЕР ЖИЫНЫ</b>	<b>158,377,638</b>	<b>5,099,494</b>	<b>10,647,919</b>	<b>174,125,051</b>

2012 жылдың 31 желтоқсанында және 2013 жылдың 31 желтоқсанында Қордың барлық қаржылық міндеттері амортизацияланған құн бойынша көрсетіледі.

**29 Байланысты тараптармен операциялар**

Тараптар, егер олар жалпы бақылауда болғанда немесе олардың біреуінде басқа тарапты бақылау мүмкіндігі болғанда немесе басқа тарап қаржылық және операциялық шешімдер қабылдаған кезде айтарлықтай ықпал еткен тараптар байланысты деп саналады. Барлық байланысты тараптармен өзара қарым-қатынасты қарау кезінде олардың заңдық нысаны ғана емес, осындай өзара қарым-қатынастың экономикалық маңызы да назарға алынады.

**«Даму» кәсіпкерлікті дамыту қоры» АҚ  
Қаржылық есеп берушілікке ескертпе**

**29 Байланысты тараптармен операциялар (жалғасы)**

Төменде байланысты тараптармен операциялар бойынша 2013 жылғы 31 желтоқсандағы қалдықтар көзделген:

	Негізгі акционер «Бәйтерек»	Жалпы бақылаудағы компания	Қауымдас- тырылған компания	Басқа байланыс- ты тараптар*
<i>(қазақстандық мың теңгемен)</i>				
Ақша қаражаттары және олардың баламалары	-	198,398	-	694,246
Кірістер немесе шығыстар арқылы әділ құн бойынша бағаланатын бағалы қағаздар	-	-	-	6,936,772
Қаржылық мекемелердегі қаражат	-	-	-	30,954,445
Қаражаттандыру бағдарламасы бойынша дебиторлық берешек	-	-	-	389,189
Сату үшін қолда бар инвестициялық бағалы қағаздар	-	-	-	538,633
Қауымдастырылған компаниялардың инвестициялар	-	-	10,000	-
Басқа активтер	-	-	-	5,509,761
Заемдық қаражат	-	1,275,909	-	52,336,594
Субординациялық қарыз	-	-	-	4,022,973
Қаражаттандыру бағдарламасы бойынша міндеттеме	-	16,270	-	4,169,976
Басқа міндеттер	-	-	-	117,176

\*2013ж. – «Самұрық-Қазына» компаниясының топтары мен Муниципалдық органдар.

Төменде 2013 жыл үшін байланысты тараптармен операциялар бойынша кірістер мен шығыстар баптары көзделген:

	Негізгі акционер «Бәйтерек»	Жалпы бақылаудағы компания	Басқа байланысты тараптар*
<i>(қазақстандық мың теңгемен)</i>			
Проценттік кірістер	-	-	3,113,472
Проценттік шығыстар	-	14,056	3,570,345
Қаржы агентінің қызметі	-	-	1,212,651
Жыл бойында құнсызданудағы резервті қалпына келтіру	-	-	-
Әкімшілік және басқа операциялық шығындар	-	-	-

Төменде 2013 жыл бойындағы байланысты тараптар ұсынған жиынтық сомалар мен өтеген қаражаттар келтірілген:

	Басқа байланысты тараптар
<i>(қазақстандық мың теңгемен)</i>	
Жыл бойында байланысты тараптарға ұсынылған несиелер сомасы	555,597
Жыл бойында байланысты тараптар өтеген несиелер сомасы	11,649,928

**«Даму» кәсіпкерлікті дамыту қоры» АҚ**  
**Қаржылық есеп берушілікке ескертпе**

**29 Байланысты тараптармен операциялар (жалғасы)**

Төменде байланысты тараптармен операциялар бойынша 2012 жылғы 31 желтоқсандағы қалдықтар көзделген:

<i>(қазақстандық мың теңгемен)</i>	<b>Негізгі акционер «Бәйтерек»</b>	<b>Жалпы бақылаудағы компания</b>	<b>Қауымдас- тырылған компания</b>	<b>Басқа байланысты тараптар</b>
Ақша қаражаттары және олардың баламалары	-	750,911	-	4,003,453
Кірістер немесе шығыстар арқылы әділ құн бойынша бағаланатын бағалы қағаздар	-	2,100,384	-	5,464,881
Қаржылық мекемелердегі қаражат	-	41,113,492	-	1,647,692
Қаражаттандыру бағдарламасы бойынша дебиторлық берешек	-	-	-	2,454,801
Сату үшін қолда бар инвестициялық бағалы қағаздар	-	558,242	-	-
Қауымдастырылған компанияларға инвестициялар	-	-	10,000	-
Басқа активтер				
Заемдық қаражат	67,217,437	-	-	1,123,747
Қаражаттандыру бағдарламасы бойынша міндеттер	5,420,112	-	-	-
Субординациялық қарыз	-	-	-	803,216
Басқа міндеттер	-	-	-	53,421

**«Даму» кәсіпкерлікті дамыту қоры» АҚ**  
**Қаржылық есеп берушілікке ескертпе**

**29 Байланысты тараптармен операциялар (жалғасы)**

Төменде 2012 жыл үшін байланысты тараптармен операциялар бойынша кірістер мен шығыстар баптары келтірілген:

<i>(қазақстандық мың теңгемен)</i>	<b>Негізгі Акционер «Самұрық- Қазына»</b>	<b>Жалпы бақылаудағы компания</b>
Проценттік кірістер	-	3,509,629
Проценттік шығыстар	(5,268,513)	(75,641)
Жыл бойында құнсыздандырудағы резервті қалпына келтіру	-	-
Әкімшілік және басқа операциялық шығындар	-	(82,482)

Төменде 2012 жыл бойындағы байланысты тараптар ұсынған жиынтық сомалар мен өтеген қаражаттар келтірілген:

<i>(қазақстандық мың теңгемен)</i>	<b>Жалпы бақылаудағы компания</b>
Жыл бойында байланысты тараптарға ұсынылған несие сомасы	595,603
Жыл бойында байланысты тараптар өтеген несие сомасы	11,473,799

Төменде негізгі басшылыққа сыйақы төлеу туралы ақпарат келтірілген:

<i>(қазақстандық мың теңгемен)</i>	<b>2013 ж.</b>	<b>2012 ж.</b>
<b>Қысқа мерзімді төлемдер:</b>		
- Жалақы	112,105	93,619
- Қысқа мерзімді сыйақы төлемі	87,701	6,700
- Ақша қаражатының басқа төлемдері	2,232	5,888
- Ақшалай емес нысандағы төлемдер	2,368	1,496
<b>Жиыны</b>	<b>204,405</b>	<b>107,703</b>

**30 Есептік кезең аяқталғаннан кейінгі жағдай**

2014 жылғы 11 ақпанда Қазақстан Ұлттық Банкі теңге бағамын қолдауды тоқтату шешімін қабылдады. Соның нәтижесінде теңгенің айырбас бағамы 1 доллар үшін 185 теңгеге дейін немесе шамамен 19% құнсызданды. Қалыптасқан жағдай Қордың қаржылық жайғасымына елеулі ықпал еткен жоқ, яғни Қорда шетелдік валютадағы маңызды жайғасымдар болған жоқ.